

CUPRINSUL.

- 1) SPERANȚIA, Th. D.
Ma 'nșală.
Roman.
București, „Cartea Românească”,
1921.
Inv. A. 25303.
 - 2) ANDREJEV, Leonid
Triumful întinericului.
București, Ed. I, Brănișteanu.
Inv. A. 64086.
 - 3) SPRANȚIA, Eugeniu
Casa cu nalbă, Roman.
(1915-1916)
București, „Cartea Românească”,
Inv. A. 64087.
-

Inw. A. 25.303

TH. D. SPERANTIA

MĂ 'NȘALĂ

50315-

166

EDITURA: „CARTEA ROMANEASCA“ S. A. BUCUREȘTI
INST. DE ARTE GRAFICE GÖBL-RASIDESCU

16, STR. PARIS, 16

1921

2890

8R-311.2

-311.4

CONTROL 1953

1956

Biblioteca Centrala Universitatii
"Carol I" Bucuresti
Cota 49492

RC19/110

Toate exemplarele vor fi numerotate.

B.C.U. Bucuresti

C50315

572595

I.

Mă 'nșală!...

Ma 'nșală... Ce vorbă grea! Grea pentru că nu-i vorba de înșălat cu câțiva gologani ori câțiva lei la socoteală, sau cu o litră ori jumătate de oacă la cântar; e vorba de cineva care-și bate joc de tine, de buna-credința ta; e vorba de o decepție care te face să cazi ca din naltul cerului, din culmea fericirii în cel mai de jos adânc al disprețului, al înjosirii, al necinstei; e vorba de iluzii pe care după ce le-ai crescut la căldura inimii, strecurându-ți în ele ca sevă hrănitoare pentru dânsese întreaga ta viață, le vezi deodată căzute, sfărâmate, nimicite ca de neașteptată lovitură de trăsnet; e vorba de un ideal care se nimiceste tocmai când tu te credeai mai aproape de el.

Ce s'a 'ntâmpilat?

Mai întâi omul care ne interesează e Dinu Plevan, om bogat, mare industriaș, om cu treburi, cu întreprinderi; om foarte bine văzut de toți,

cu bună reputație de și n'a ajuns încă să joace vr'un rol însemnat în treburile publice, în guvern, în afacerile țării. De vârstă cam pe la patruzeci de ani. Căsătorit cu d-ra Angela Nicoloveanu de bună familie și cu zestre frumoasă. Au un copilăș, băiat de vr'o cinci șase ani, Virgil, tată-său în picioare.

Dinu și el din oameni cu stare și de bună familie. Părinții lui trăesc, moșieri.

În căsnicie, în fața lumii o duc bine, casă deschisă, vizite, musafiri, serate, teatru. În casă dânsa îi cam impută însă că prea zăbovește noaptea în oraș. De altfel dânsa cam fără drept îi impută, pentru că el cu educația lui de financiar corect, i-a spus din capul locului, înainte de nuntă, că el până la această vârstă s'a obicinuit cu un anumit fel de viață de libertate pe care să n'o poată schimba. I-a fost spus chiar negustorește: Sunt om cinstit, lucrez pe față, fără ascunsuri; nu mint, nu voiu să mint, nu voiu să mă 'njosesc să mint nici nu pot minți. Prin urmare dacă vei auzi ceva să nu crezi că am făcut-o în disprețul tău. Eu te iubesc, te respect și te voiu respecta întotdeauna și socot că te voiu și iubi întotdeauna. Ea s'a gândit, s'a răsgândit, și pentru că ținea la el, această mărturisire, sau mai bine zis această condiție a lui, în loc să o îngrijoreze i-a făcut o bună impresie, i l-a prezentat ca om cu demnitate, serios, sincer și a primit, s'a căsătorit cu el.

Adevărul mai e că văzându-l cu ce drag îi

vorbià, cu ce foc se uità în ochii ei, la mărturisirea lui, nu-i veneà a crede că va fi el tocmai așa, ci în gândul ei credeà că el își va uità apucăturile de becher și-i va fi credincios.

Lucrul însă n'a eșit cum își închipuiau dânsa, el și-a păstrat toată libertatea. Indată ce n'avea pe cineva rude sau musafiri care să-l rețină seara acasă, eșia în oraș și odată eșit venia târziu, de obicei pe la trei. Nu se certau ei din pricina asta, dar dânsa nu putea răbdà să nu arunce câte o vorbă, câte-o aluzie. El de obicei zâmbia dar nu-i venea bine, de și în mintea lui găseà că dânsa are dreptate.

Fuseseră în câteva rânduri între dâșii, din această pricină, câte o explicație mai lungă în care el i-a fost adus aminte de cele ce i-a spus înainte de nuntă și în care și dânsa odată i-a zis: închipuește-ți însă că ești în locul meu, adică închipuește-ți că dreptul la libertate mi l-aș fi păstrat și eu, închipuește-ți și-ți fă socoteală cum ți-ar veni când ai ști, nu că mă folosesc de acest drept, ci numai că mi l-am rezervat, că îl am... El s'a uitat atunci la dânsa lung apoi zâmbind s'a apropiat, i-a luat mâna și i-a acoperit-o cu sărutări. Se vedeà că o iubià și că în inima lui îi dădeà dreptate.

De atunci n'au mai fost discuții de-acestea între dâșii, nici vr'o aluzie din partea ei. Pacea, liniștea, fericirea cea mai deplină împărătește în casa lor. Dânsul mai ales parcă nu mai are ce să mai dorească: e încântat și de el și de ea

ca și de căsnicie. Și nu numai încântat, ci se simte tare, se simte ca stăpân în totul. Calcă apăsat, calcă cu toată libertatea, cu tot dreptul. Cine are casă ca a lui? cai și trăsură ca ai lui? nevastă ca a lui? automobil ca al lui? Cine are avere ca a lui? Sunt ei mulți bogați, mulți care au bani, dar bani ca ai lui? Bani lui sunt altceva, sunt bani cum nu mai au alții, bani de calitate cea mai bună!.. Prin toate asociațiunile, prin toate comitetele tot locuri de onoare avea, loc de președinte. Numai la „Vulturul“ nu speră să ajungă vr'odată președinte. Și tocmai acolo ar fi vrut mai mult ca ori unde. A apucat însă a se ocupa locul cu un om tânăr și de-acum s'a isprăvit!..

Se simte sus de tot. Duminica trecută, de pildă, la primblare în trăsură cu Angela. Caii merg la pas, cel mult trap larg, majestos. E contra demnității, înjositor, ca o persoană distinșă să alerge ca un copil!.. Cum ți-ar părea un rege, un împărat, un mitropolit îmbrăcat în mantie, cu coroană ori mitră pe cap și alergând în fugă? Caii pășesc rar și el, Dinu Plevan răzămat de spatele trăsorii, se uită numai drept înainte și mai mult în sus, răspunzând grațios și demn la saluturi, însă nu pentru că se simte dator față de cineva ci pentru că—cum zice singur—așa e el de firea lui, nobil, bine crescut, generos! Sunt persoane cari ocupă pozițiuni mai înalte decât el, dar aceasta e numai provizoriu, trecător, căci în curând el le va ajunge și întrece!..

Mai alaltăeri când era cu Angela în automobil,

fugià automobilul de sburà, iar el se simțià ca plutind prin văzduh pe deasupra celorlalți muritori care n'au nici poziție ca a lui, nici nevastă ca a lui, nici automobil nici... nimic.

În sfârșit mulțumit, fericit, liniștit cum nu poate să dorească cineva mai mult.

Intr'o zi însă, prin Noembrie, când să iasă el de-acasă, dimineața pe la zece ceasuri, să se ducă la biurou, când își iea pălăria din cuer și când să-și iea bastonul vede alături un baston străin. Îl ridică în sus, îl privește: băț negru de abanos, greu, cu mâner de argint masiv, un cap de cal...

— L-o fi uitat cineva eri când a fost atâta lume, se gândește el și pleacă.

La biurou mai multe persoane îl așteptau pentru afaceri urgente.

Incepe vorbă, discuție lungă, discuția îl interesează mult; totuș în mijlocul discuției îi vine de mai multe ori în minte bastonul străin de-acasă.

Intr'un moment când iea cuvântull să răspundă la niște obiecțiuni, în loc de răspuns lui îi vine în minte întrebări ca acestea:

— Dacă bastonul a fost uitat de unul din cei care au fost acolo la dânsul eri dimineața, atunci de ce nu l-a văzut el eri când a eșit în oraș după plecarea lor? De ce nu l-a văzut eri când s'a întors după prânz? Cât a stat eri după prânz acasă n'a venit nimeni la el, atunci dar bățul a fost adus acolo eri sară după ce a eșit dânsul,

în lipsa lui? să fi rămas de eri dimineată și să nu-l fi văzut?..

Nevoea de a da răspuns persoanelor de față care-l așteptau, îl făcù să curme șirul gândurilor cu încheerea: în sfârșit cine a uitat bățul trebuie să vină să-l caute: trebuie să fie tot cineva din cei de dimineată: cine știe cum s'a făcut de nu l-am văzut.

Gândurile însă nu se uită la încheerea lui: se duc pentru un moment, dar în curând se întorc iar, și încă nu singure ci cu mulțime de tovarășe, mulțime de prietene, de rude: pare că s'au dus înadins să le cheme.

Și gândurile noi care vin îl înspăimântă. Să-și bănuiească nevasta? Pe nevasta lui? pe Angela?.. Chipul ei într'o clipă îi răsare în minte, o vede parcă privindu-l cu aerul ei inteligent și cu un zîmbet de dispreț, parcă i-ar zice: ce prost, ori ce păcătos, ce imbecil!! Se rușinează deci singur de gândurile lui și se întreabă: Cum poate să se zăpăcească, să se prostească un om în toată firea?.. Se uită împrejur parcă să se încredințeze dacă nu e cineva care să-l fi văzut ce gândește. Ce bine că nu-ți pot vedea alții gândurile!!

Gândurile acum pleacă, parcă se rușinează și ele.

Dinu își vede de treburi; isprăvește ce aveà de vorbit și de isprăvit cu persoanele de față, lucrează cu diferite biurouri, face o cursă în oraș cu automobilul și s'apucă de verificat niște cifre.

În mijlocul cifrelor însă se pomenește că ochii și condeiul trec dela o cifră la alta adunând mecanicește: douăzeci și două și cu șapte douăzeci și nouă și cu două treizeci și una... iar gândurile roesc din nou împrejurul chestiunii cu bastonul și se desfac în întrebări: Dacă era în adevăr ceva de ascuns, atunci ea—Angela—ar fi lăsat ea bățul acolo ca să-l găsești tu? N'a umblat ea pe-acolo? Nu l-ar fi dat de-o parte? Nu l-ar fi mistuit undeva? Dar dacă o fi bănuț că l-am văzut eu? Atunci putea ea să-l mai înlătore? Nu se gândia că o să 'ntreb eu ce s'a făcut cu bățul? Nu era firesc dar ca să-l lase acolo? Dar dacă la uitat cineva din cei care au fost eri la mine atunci ea de ce n'a vorbit nimica de el? Nu i-a dat nici o importanță? Dar nu se poate oare să nu-l fi văzut? să nu-l fi băgat în seamă?...

— Mț! face el necăjit, izbind cu condeiul de se frânge penița și începe din nou adunatul, având în grijă mereu ca gândurile să nu-l fure din nou. Nu poate să lupte însă cu ele, nu le poate birui, adică nu le poate îndepărtă, dar nici nu le mai poate înțelege, nu mai poate gândi nimic, își simte nu știu cum mintea greoaie, înfundată. De aceea lasă de lucru și părăsește biuroul înaintea de vreme. Pleacă să se primble să schimbe aerul.

Strada însă de-o-camdată nu-i aduce nici o ușurare: merge parcă nu știe nici pe unde merge, nici pe cine vede; merge în neștire.

Casă mare cu etaj. În fața spre stradă curte pavată cu bazalt artificial. La stradă grilaj de fier cu două porți pentru trăsuri. Cătră grilaj flori. La fiecare poartă ca strajă câte doi plopi. La intrarea casei scară de marmură albă. Ușile mari dela scară se deschid într'un vestibul frumos în dreapta și stânga căruia sunt instalate cuere cu oglinzi. Vestibulul despărțit de antreul principal printr'un geamlâc de sticlă mată. Casa lui Dinu Plevan.

De astădată Dinu vine acasă mai târziu ca de obicei.

La intrare când să-și lase pălăria, dând cu ochii de bastonul străin, se uită la el parcă cu frică, parcă s'ar fi simțit vinovat, parcă din pricina lui s'ar fi făcut de-a ajuns acolo acel baston. Rădicase mâna să-și pună la loc bastonul lui și rămâne așa cu mâna ridicată vr'o câteva clipe parcă ar fi uitat ce are de făcut.

— A venit taticu, mamă, s'aude din fundul antreului glasul lui Virgil băețelul lui. Aceasta îl cheamă la realitate.

— Dar ce, nu te simți bine? îl întreabă nevastă-sa când se văd la masă.

— Ba nu, adică da—ciupind a lene cu mâna stângă o fărâmă de pâine,— nu știu, o durere de cap, un fel de migrenă...

Se gândește să nu se tradeze că bănuiește ceva. Vrea să se arate vesell, bine dispus și-i e neșăd că nu găsește ce să spună, simte în mîinte un fel de lipsă, un fel de pustiu, nu găsește ca-

păt de vorbă. Tot ce-i vine în gând să spună i se pare prostie, și când scapă de spune ceva, îi pare rău că a spus, îi pare că n'a fost la locul ei. N'are nici ce spune, n'are nici poftă de mâncare, se simte așa de stângaciu, în situație așa de neplăcută că i se pare că n'o să se mai isprăvească masa.

Intr'un moment, băiețelul Virgil rupe atmosfera greoaie a mesei.

— Tată, o femeie se face mamă când face un copil, dar un bărbat când se face tată?

Amândoi părinții lui Virgil zâmbesc și se uită unul la altul.

— Spune, tata, repetă copilul.

— Ce să-ți spun, e greu de spus.

— De ce greu?

— Pentru că n'o să'nțelegi.

— Ei, spune să văd cum n'o să'nțeleg.

— Ascultă, zice tatăl, aducându-și aminte de pe când făcea dreptul la Paris: *Pater is est quem nuptiae demonstrant*. Înțelegi?

— Nu. Dar ce e asta, ce limbă?

— Latinește.

— Eu nu știu, n'o pricep.

— Apoi vezi, trebuie să'nveți latinește...

După asta mama începe să povestească din isprăvile copilului. Spune cum Virgil e îngrijorat de însurătoarea lui. Nu știe cu cine o să se'nsoare. Ar vrea să iea pe o domnișoară, profesoară de piano, dar nu-i place să fie profesoară

să alerge prin oraș pe la lecții, el vrea ca nevasta lui să stea acasă.

Povestirea e interesantă și amuzantă. Râd amândoi soții și într'un moment toți norii de pe fruntea lui Dinu se ridică... Istoria cu bățul i-se pare acum o prostie și-i e oarecum rușine de slăbiciunea lui de a se lăsa târât la astfel de gânduri și băneli. În timp ce dânsa povestește, el uitându-se la ea își zice în gând, ca un fel de muștrare: Cu aerul acesta al ei de sinceritate, de curățenie de suflet, de demnitate, poate fi ea în stare să se înjosească? Cu cât o privește și o ascultă mai mult liniștea lui sufletească îi revine din ce în ce mai mult, gonindu-i din minte ultimele rămășițe din amintirile unui necaz trecut, pe care le mai simte ca pe niște urme de slăbiciune rămasă dela o boală grea. Se simte ușurat cu totul și se întreabă cum se poate ca un om serios ca el să alunece a crede lucruri imposibile?

— Vrei să cânti ceva, Angelo?

— Cum nu, răspunde ea și numai decât trece în salon la piano. Cântă cu vocea și se acompaniază la piano și o acompaniază și el cu vocea. Dânsul e mare amator și chiar meșter de muzică, tenor de oarecare valoare.

Cântă el, o acompaniază, petrece un după prânz plăcut și se gândește ce prostie a făcut de s'a frământat și îngrijorat de pomană toată dimineața. După prânz însă la biurou în mijlocul ocupației, în mijlocul cifrelor, gândurile încep din nou să i-se înghesue în minte. Și ceea ce-l face mai

bănuitor acum e faptul că de-o bucată de vreme ea nu-î mai face imputări că se duce de petrece singur noaptele, că vine târziu, ba din contra se arată mult mai amabilă și mai bine bine dispusă ca înainte.

Nu cumva și-o fi găsit ea vr'un mijloc de răzbunare, se 'ntreabă el? Dar cine ar putea să-i fie rivalul? Cine ar putea să-i ispitească inima Angelei? Doi oameni i-se arată în minte: un ofițer, Petre Brazdaru, bun călăreț. Făcuseră cunoștință cu el la alergare de cai. Alergase și eșise întâiul. De atunci vine din când în când pe la ei. Se vede din partea lui o deosebită asiduitate pe lângă Angela. Dânsa îl privește cu oarecare interes. Are ea o deosebită înclinare pentru artă, pentru artiști, pentru oamenii cu inițiativă, care se expun, care îndrăznesc; îi plac oamenii de acțiune, eroii...

Bastonul însă nu poate fi al lui Brăzdaru, el poartă sabie nu baston.

Bastonul s'ar potrivi mai degrabă cu Cezar Petrescu-Răpoșeni, avocatul.

Petrescu vine deseori pe la ei. Se întâlnesc mai ales pe la concerte. Cântă și el binișor. Intr'o seară, la ultimul concert, vorbind cu Angela despre muzică, intonă diferite pasaje și ea îi dădea o deosebită atențiune, iar pasagele erau de-un lirism caracteristic. Venind apoi cu gândul iar la baston se gândește ce să facă? S'o întrebe pe dânsa, să deschiză vorba despre băț, să întrebe cine l-a adus ori cum de se află acolo?

Dac' o întreabă și nu-i nimic, adică dacă nu-i nimic de bănuit, nu poate să iasă nimica rău. Ea o să răspundă știu sau nu știu, o să spună ce o fi știind și pace. Dar nu s'ar putea cumva să se supere că o bănuiește? De ce să-i vină în minte așa lucru? La un lucru ca acesta s'ar putea gândi numai în cazul când ar fi ceva de vină, când s'ar simți cu ceva. Dar dacă e așa atunci tocmai trebuie s'o întrebe, căci, dacă e vinovată cât de puțin, trebuie să se trădeze cu ceva, cu o vorbă, cu un gest, cu o mișcare de fizionomie. Nu e vorbă că în cazul când e ceva, ea poate nega, poate zice că nu știe; dar un gest, o mișcă tot poate să-i scape.

Dar dacă nu întrebi cum rămâne?

În cazul când nu-i nimic, dacă nu întrebi tu, poate să întrebe ea. Se înțelege că ea poate să întrebe și în cazul când ar fi ceva. Poate să întrebe înadins ca să te desorienteze.

Cu toate acestea se poate să nu fie nimic și nici ea să nu întrebe. Cel mai bun lucru ar fi deci să întrebi tu. Să întrebi dar nu chiar acum, să mai lași să treacă ceva timp. Chiar așa.

Cu acest „chiar așa“ închee dânsul și-i pare bine c'a ajuns la această încheere; de aceea parcă de teamă să n'o uite, o repetă încă odată: „Chiar așa“.

O noutate neașteptată îi întărește și mai mult această hotărâre.

Are el un prieten, Nicu Drăgușoreanu, prieten bun și un fel de model de viață, un fel de ideal al

lui de căsnicie. Adeseori, încă de pe la nuntă îi spuneà Angelii: căsnicia noastră aş vrea să fie că a lui Drăguşoreanu.

Ei bine, ce află el acum? Că Nicu Drăguşoreanu e în divors cu nevasta, cu Octavia.

— Cum? Drăguşoreanu în divors? Drăguşoreanu? Nicu Drăguşoreanu?!.. întreabă el ca aiurit, pe cunoscutul dela care aflase vestea. Intreabă şi rămâne cu ochii ţintă la el par'că l-ar păzi nu cumva să-i falsifice răspunsul, acel răspuns pe care îl aşteptă cu aceeaşi groază cu care un acuzat îşi aşteaptă sentinţa. Se uită ţintă la el şi totuşi nu-l aude când îi răspunde: *da*, ori parcă nu-l aude, parcă nu i-l spune destul de lămurit.

— Şi din ce pricină? întreabă el într'un târziu.

— De, nu ştiu, se zice că nevastă-sa ar fi având afecţiune pentru un verişor...

— Verişor? întreabă Dinu parcă respirând cu un fel de mulţumire, cu un fel de uşurare, gândindu-se că Angela lui n'are nici un verişor, ori cel puţin, cum să zic, n'are nici unul în circulaţie. Consolare slabă, se nţelege, ca firul de iarbă de care s'apucă cine e în primejdie să se înece, căci afecţiunile nu alcătuesc un privilegiu, un monopol pe care să-l aibă numai verişorii. Totuş ori cât de slabă ar fi fost această consolare, ea tot îi prindea bine lui Dinu, pentrucă sufletul lui avea nevoie de dânsa, şi pentrucă tocmai nevoea aceea îl făcuse s'o găsească, şi să se prinză de ea. Se gândeşte el însă ce fără temei, ce

subrede sunt convingerile omului și mai ales ce subredă e încrederea în oameni. Cum îl crezi tu și cum e el? Tu îl crezi înger și el e diavol. Poate că vinovat ești tu dacă crezi așa, fiindcă tu crezi cum îți convine ție: în mintea ta îți aranjezi lucrurile așa cum ți-ar trebui ție; și după ce le aranjezi așa în mintea ta aștepti ca și afară în lume să fie tot așa. În lume însă ele sunt cum sunt ele: sunt altfel, nu ca în mintea ta. Și când le vezi că sunt altfel, te superi; te superi ca și cum ți s'ar fi răpit un drept al tău. Dar cine te-a pus să le crezi?.. Dar puteai să nu le crezi?.. Că nu trebuie să le crezi toate, că nu trebuie să crezi prea multe, să crezi puțin de tot!!.. Dar dacă tocmai acele puține n'ar trebui să le crezi? Atunci să nu crezi nimic? Dară se poate? Poți trăi fără credință? Se poate fericire fără credință?

Ce este o desiluzie, ce este o decepție? Este dărâmarea unei fericiri: credința este baza fericirii. Suntem fericiți numai cât credem, fericirea e în noi ca și credința. Fericiți cei crezători! Și de ce nu credem mereu? Pentru că împrejurările, lumea ne desmint, ne arată că credințele noastre sunt greșite. Dacă lumea însă sguduindu-ne credința ne sgudue și fericirea bazată pe credință, atunce lumea e vrăjmașa fericirii noastre? Zici că lumea ne arată adevărul? Bine, dar dacă acest adevăr mă lipsește de fericire, ce bine îmi face el? Ce nevoe am eu de dânsul? Am eu nevoe să fiu nefericit? Dacă adevărul mă supără, dacă adevărul mă doare, n'am nevoe de el. Că știind

adevărul pot să mă păzesc de moarte? Dar dacă paza de moarte e mai dureroasă decât moartea însași, nu e de preferat mai bine moartea? De ce s'o încunjur acuma pentru ca mâne să mă găsesc din nou la strâmtoare? Dacă e să mă mănânce o fiară, hienă, tigrul, am eu nevoie s'o văd cum vine la mine? s'o aștept să mă sfâșie? Nu e mai bine să fiu sfâșiat pe neștiute?

Gânduri de acestea îi frământă mintea când rămâne singură în biuro. Ele îi aduc un fel de oboseală, dar și un fel de calm, de nepăsare, sau mai bine un fel de resemnare. Așa e lumea, ce să faci? Ceea ce vei face o să fie mai bine? Credință și supunere oarbă sunt tot ce poate fi mai bun. Nu în zădar Ziditorul lumii a pedepsit dând afară din Raiu pe strămoșii care nu s'au supus poruncii lui!! Hotărăște deci să nu întrebe nimic de baston, să lase ulcrurile în voea lor.

*

Când se 'ntoarce acasă, sub sară, la intrare nu mai vede bastonul. Ce să fie? Se uită bine, poate i-a schimbat cineva locul. O fi venit să-l iea? Cine a venit? Al cui a fost? A fost al?.. al cuiva?.. al unui oarecare? ori al unui anumit, care față de tine se dă drept oarecare? Iată ceva la care nu se așteptă. Lucru foarte simplu: în lipsa ta, când nu erai tu acasă a venit și l-a luat frumos, fără nici o grijă! sau poate l-a trimis chiar dânsa?.. Când trece în antreu s'aude vorbă în salon.

Să fie cel cu bastonul? Voci femeiești?! Poate rude de-ale lui? Poate chiar el... a venit cu familia?.. Poate a fost din cunoștințele noastre?..

În salon două doamne și o domnișoară, cunoștințe vechi.

— Ai auzit, Dinule, ce-mi spune Madam Pădurescu?

— Ce? de Drăgușoreanu?

— Da, de Octavia! Ai auzit și tu?

— Acuma la biurou.

— Ce zici?

— Dar tu ce zici?

— De, D-zău să mă erte...

— Adică cum?

— De, cum!.. Aș fi jurat de-o sută și de-o mie de ori pentru Octavia, zice Angela și în acelaș timp își aruncă ochii la Dinu pentrucă tonul cu care îi adresează întrebarea: „adică cum“? îi păruse cam curios. În adevăr privirile lui Dinu erau îndreptate așa fix că pareă umblau să se înfigă, să pătrundă cât mai adânc în sufletul ei. Aceasta o făcù pe Angela să rămână și ea un moment cu privirile întoarse la el; dar numai decât fu atrasă de șirul conversației. Urmă deci pe chestiunea asta vorbă mai lungă, vorbă însă în care toți spun câte ceva, dar nici unul nu precizase nimic: fiecare mai mult nu spune decât spune, fiecare se ferește cum s'ar ferì de-a pune mâna pe un fier înroșit de care s'ar arde: discuție greoaie, moartă, neplăcută pe care fiecare ar dorì ca cei-

lalți s'o urmeze singuri iar el să scape ușor să nu contribue cu nimic: să nu se prindă cu vorba.

Drăgușorenii sunt oameni cu simpatii multe și cu mult ascendent în societate. Faptul de care e vorba interesează așa de mult pe toți că nu-i vine nimănui în gând să schimbe vorba.

Acî se potrivește însă vorba veche: nu aduce anul ce aduce ceasul. Pe cînd vorba lîngezește astfel, în salon, deodată vine înăuntru băețelul Virgil călare pe bastonul cu pricina. Vine și se oprește în fața lui Dinu:

— Tată, știi ce bun e bățul ăsta la călărit? Are cap de cal și merge chiar ca un cal: mi-l dai mie?

— Ți l-aș da, dragă, zice Dinu aruncînd privirile spre Angela; ți l-aș da, dar nu e al meu.

— Tocmai, zice Angela, l-am văzut acolo eri după prînz și mă gîndeam, să te întreb dacă l-ai cumpărat tu, că parcă nu-i nou, samănă purtat. L-o fi uitat cineva din domnii cei de eri?..

— Se poate, zice Dinu mulțumit de felul natural și sincer cum a vorbit Angela, se poate, negreșit; apoi își urmează vorba în gînd: ce prostie pe mine pentru un fleac să mă frămînt... în așa hal.

De aci 'nnainte vorba în salon ajunge mai animată, interesantă, plăcută și Dinu se simte parcă ușurat, înnoit, altul.

Masa de sară de asemenea veselă, sunt numai singuri ai casei.

În această bună dispoziție Dinu acuma însă ar vrea ceva mai mult: simte nevoie de distracție

mai mare, de lume, de gălăgie, vrea să se mai distindă, să-și mai descarce nervii. Pe astă sară era hotărât un supeu afară din oraș, supeu la care trebuiau să iea parte și niște artiste din turneul Henri Hautefeuille între care și renumita mamselle Laure Joufroy. În necazul lui cu istoria cu bastonul uitase și de supeu și de Hautefeuille și de Laure Joufroy. Acuma însă când norii cei negri s'au spulberat, au trecut; când Angela lui e tot ea, tot așa cum o știe, tot serioasă și fidelă, tot a lui; acuma poate el să se ducă să petreacă vr'o câteva ceasuri în toată libertatea, chiar în cinstea Angelei. A mai cunoscut el artiste, dar asta Laure Joufroy pe lângă frumoasă e și fină, e spirituală, e distinsă și are o voce mai mult ca îngerească. O s'o acompanieze și el. Ii plac lui toate artele, dar muzica e chiar o slăbiciune a lui. Într'un moment, la sfârșitul mesei, la desert curățind un măr, cum era cu gândul la dansa, părându-i e'o aude cântând începe și el să fredoneze acompaniamentul, bate tactul legănându-se și mișcând în măsură mânilor cu cuțitul și cu mărul.

Nu se duce însă la supeu. Angela vrea să ieasă la primblare și el o întovărășește. „Biata Angela, se gândește el cu milă, cu un fel de muștrare de cuget, biata fată, am învinovățit-o degeaba! Când ar ști ea! Acum are chiar drept la o primblare! la o satisfacție.

E în Februarie pe la două din noapte. Sfârșitul unui supeu.

M-lle Laure Joufroy pe-un colț de masă cu un pahar de șampanie în dreapta și cu stânga sprijinită pe umărul lui Dinu Plevan cântă o romanță. Dinu și cu ceilalți o acompaniază. Din lăutari violonistul și cel cu ghitara s'au apropiat și ei și o acompaniază încetișor.

În Noembrie când se plănuise supeul cu artistele dela turneul Hautefeuille, D-lle Laure Joufroy a fost indispusă și n'a venit. Celelalte n'au venit nici ele și așa n'a mai fost nici un supeu.

După aceea M-lle Joufroy cu turneul a trecut în provincie și nu știu mai pe unde și s'a întors numai după vr'o două luni și mai bine.

Dinu Plevan știm că în Noembrie, în ziua supeului, de bucurie că a scăpat de grija care i-o dăduse bastonul străin, a lăsat la o parte supeul și s'a dus să-și primble nevasta.

Supeul de acum este în locul celui de atunci.

M-lle Laure Joufroy cântă, Dinu o acompaniază cu drag, cântă și el, dar nu cântă el cum ar vrea să cânte. Cântă, nu știu cum, fără curaj, fără putere, fără chef, cum s'ar zice.

Și lipsa de chef, starea asta a lui nu e de-acum ci tocmai de prin Noembre, de pe la întâmplarea cu bastonul și încă mai nainte. Pe-atunci a început să simță așa niște indispoziții de n'avea gust nici de lucru, nici de vorbă nici de nimic. Și omul ăsta care până aci era cunoscut ca om cu multă judecată, foarte cumpănit și strict în aprecieri; omul

care îndată ce i-se părea ceva puțin serios ori fără interes, numai decât îl auziai zicând: fleacuri omul ăsta acum nici de gândit nu putea să gândească ceva serios, ceva trebuitor, real. Ii sburau gândurile în neregulă, amestecând lucruri serioase tocmai cu fleacuri, cu lucruri imposibile, fantastice, curioase și mai ales triste. †

Intr'un rând citind într'un jurnal ceva despre muntele Athos începe a se gândi că ce-ar fi adică dacă s'ar face și el călugăr de pildă la muntele Athos sau la altă mânăstire undeva și stă de-și închipue cu deamăruntul viața care ar duce-o acolo, necunoscut, ne știut de nimeni, îmbrăcat simplu, mâncând simplu, trăind mai mult afară în mijlocul naturei și ocupându-se bună-oară cu cititul, cu muzica... Pentru muzică, flautul pe care îl învățase odată și pe care îl părăsise; iar de citit să ia legiuirile vechi să facă un studiu comparativ, studiu pe care îl începuse el puțin pe când era student și pe care nu-l putuse continua. Cu aceste îndeletniciri își închipue dânsul că ar putea să trăească foarte mulțumit și fericit, nevând a împărți cu nimene nimic, nedeșteptând, nici concurență, nici rivalitate. În lume e greu de trăit, luptă grea, îndatoriri, sarcini, obligațiuni care te ocupă tot timpul, te obolesc, te robesc. Când trăești numai pentru tine trăești mai lesne. Și ce ar fi nevoie să mai trăești pentru alții când viața e așa de scurtă? Pentru alții... faci chiar și fără să vrei. Dacă te ocupi de ceva, dacă lu-

crezi ceva, ceea ce produci e cu siguranță folositor și pentru ei. Un studiu al legiuirilor vechi pe care îl faci pentru plăcerea ta va folosi și altora. Faci muzică pentru plăcerea ta, dar dacă lucrezi serios, cine știe la ce perfecțiune poți să ajungi orice descoperire poți să faci. Ori cel puțin cu muzica te susții, te ajuți ca de un fel de întăritor, ca de un fel de recreațiune plăcută ca să lucrezi mai cu folos la studiul legiuirilor. Cei care fac călătorii la poli, învățații care fac experiențe periculoase, adeseori n'ajung la rezultate văzute, cu toate acestea nu se poate zice că n'au lucrat pentru știință, pentru omenire, pentru alții.

Altă dată se amuzează să stea să-și închipue în gând cum ar fi când ar muri sau mai bine cum ar fi, sau cum i s'ar părea când ar fi el mort. Iși închipue cum s'ar simți el când l-ar duce pe dric încet, încet, în mijlocul unui convoiu lung, în sunetele prelungite și plângătoare de marș funebru; cum s'ar simți el în biserică, cu mânele pe piept pe catafalc, în mijlocul cântărilor bisericești, al discursurilor funebre și al celui întreit vecinica pomenire întovărășit de plângătorul glas de clopot, și altele de acestea.

În sfârșit pe lângă gândurile care se sbuciumă în neștire i-se pare mereu că așteaptă ceva nou; îi pare că trăește într'o stare provizorie care trebuie să se schimbe, și schimbarea asta era parcă îngrijorătoare, trebuia să fie o schimbare în rău. El care mai înainte era îndrăzneț și hotărât, acum a duce mai mult în îndoială și în amânări.

N'are încredere în nimene, i-se pare că toți îl mint, că toți îi ascund ceva, toți completează asupra lui, toți vorbesc numai de dânsul. Chiar în astă sară, de când e aci la supeu, trecând într'un moment printr'o sală de-alătura a băgat de seamă că niște domni dela o masă l-au fixat de cum a intrat el în sală și 'pân' a eșit; iar când a eșit el, dâșii au răs în urma lui: i-a văzut într'o oglindă. I-a văzut bine cum râdeau, căci înadins a stat nițel la ușă să se uite în oglindă și când s'a întors îndărăt, ei iar s'au uitat la dânsul zâmbind pe sub mustață, ironic, parcă ar fi zis: vai de capul tău, păcătosome și unul a zis chiar tare: ce știe satul nu știe bărbatul.

Și vorbele astea îi stăruie în minte mereu: le aude într'una și-i vede pe cei dela masă cum se vedeau râzând în oglindă și din când în când vede și pe Angela care la plecarea lui de-acasă îi zice bună sara cu figura veselă și nu numai nepăsătoare ci parcă încântată, că-l vede plecând și nerăbdătoare chiar să-l vadă plecat.

Multă vreme s'a fost gândit el să-și explice cum se face că ea nu-i mai impută că se duce noaptea de-acasă. S'a fost gândit și-a fost ajuns la încheerea că ea nu voea să-i mai impute pentru că-l vedeă așa necăjit și indispus, și voea să-l menajeze. Acum însă vede că explicația asta nu se mai potrivește. Înțeleg, își zice dânsul, să te cruțe să nu-ți zică nimic, dar să fie veselă și să-i pară bine că te duci unde nu-i place, asta n'o mai înțeleg.

Cântă deci și o acompaniază pe M-lle Laure Jofroy, dar cântă din ce în ce mai fără chef și și mai slab, până ce într'un moment face cu mâna o mișcare bruscă, un gest de respingere sau de ruptură și zice: Mă 'nșală.

II.

— Revolverul!.. îl uitasem, se gândește Dinu înainte de a eși de-acasă și trece în odaia lui de lucru.

E dimineață, a doua zi după supeu.

Dela supeu s'a întors curând, i-a lăsat pe toți acolo. De când și-a zis: „mă 'nșală“ puțin a mai stat. S'a grăbit să 'plece să vază ce este acasă... Te pomenești că-l găsești pe cel cu bățul!..

Acasă însă întuneric, liniște.

Intră, deschide lumina, se uită... Toate la locul lor, pace, nimic.

Se culcă, dar de somn nici vorbă.

Ca 'ntr'un furnicar turbat îi foesc gândurile în minte. Ii vede pe cei din oglindă care râdeau de dânsul, îi aude pe cei ce vorbeau de el. Se gândește cum de-a ajuns el în gura lumii?

Se poate ca lumea să se 'nșale, să inventeze, dar se poate să fie și adevărat. Dovada cea mai bună e Drăgășoreanu.

Îi e necaz de nesuferit, necaz de nu știe ce să

facă și nu vede nici un drum pe unde să iasă din acest hal, să afle adevărul cel puțin.

*

Dinu de felul lui, era făcut și crescut să fie om de ordine sau mai bine om cu ordine sau poate și mai bine: om cu program.

De obicei se zic bigoți oamenii fanatici într'ale religiunii. Tot un fel de fanatici sunt însă și acei robiți sau orbiți de unele maxime practice, precepte, ori principii împrumutate dela alții, ori iscodite de ei prin propriile lor pățanii.

Grigore Plevan, tatăl lui Dinu, cu trei clase primare, din neam de moșier scăpătat, întâiu contabil de moșie, pe urmă vichil, și apoi mare proprietar, în lipsă de cunoștinți înalte cărturărești s'a hotărât să aibă ca norme de viață cinstea și bunătatea.

Prin cinste înțelegea să fie drept, să fie onest, să fie și prudent așa ca vorba lui să fie vorbă. Să nu zică vorba până ce nu s'a gândit dacă o poate ținea; iar dacă a zis-o atunci s'o țină cu orice preț. Pe unde ese cuvântul ese și sufletul, și cine-și pierde cuvântul își pierde și sufletul: așa zicea Grigore Plevan.

Din grija asta de a putea să-și țină cuvântul urmă cumpănirea la vorbe, rezerva în aprecieri, cumpătarea la cheltueli.

Prin bunătate înțelegea cu deosebire mila și ajutorarea celor lipsiți și mai ales a celor cinștiți

și nevinovați, iar pe de altă parte asprimea cea mai mare contra celor vinovați sau răi adică contra celor necinstiți.

Aceste norme de purtare în viață le ținea cu toată bigoția Grigore Plevan, căci cu dânsule, zicea el, se achită de orice datorii și față de oameni și de Dumnezeu, fără să vină în conflict cu religia și fără să ajungă robul ei. Imi place să fiu liber și stăpân pe voea și faptele mele.

Aceste norme de viață le-a insuflat și lui Dinu care și le-a însușit cu toată încrederea, care le practică și se simțea mândru de ele.

Dinu a făcut școală, a fost și în străinătate. În școală a fost întâiu în toate clasele, premiant întâiu cu cunună, dar din marginile acestor norme nu eșia în nici o direcție. Cumpătarea de pildă o aplică și într'ale învățaturii. Lecțiile date de profesor le învăță cât se poate de bine, după carte sau după caet, dar mai încolo, să mai citească și alte cărți, la ce bun? Cartea care a dat-o profesorul trebuie să fie cea mai bună. Învăță lecțiile, făcea muzică, făcea gimnastică. A citit și ceva romane, ceva scrieri literare de cele recomandate de profesori ori pomenite în cărți și atât.

Disenționi înalte, speculațiuni nu erau lucruri pe placul lui. La ce bun? la ce folos? Ca s'ajungă la ceartă, să te înjosești, să te faci de răs.

Pe lângă normele de purtare împrumutate dela tatăl, Dinu poate fără să-și dea seama adăugase încă ceva: mândria omului, cum o numia el, adică demnitatea personală.

După dânsul mândria omului trebuia să ocupe locul întâiu, căci de dânsa trebuia să țină și cinstea și bunătatea. Omul trebuie să fie cinstit și drept și corect și bun și de toate pentru ca să-și respecte mândria lui. Toate aceste lucruri trebuie să i le dicteze, să i le impună numai mândria lui, nu frica pedepselor, nici puterea legilor, fie acele legi omenești ori dumnezești.

Puterea legilor însă o recunoștea în totul, o recunoștea și o respecta până într'atât că cinstea și chiar mândria omului mergea numai până la lege; legea ținea loc și de cinste și de bunătate și de mândrie, oricât de boacănă ar fi fost legea. Cinstea după dânsul trebuia să aibă rolul de-a ținea locul legii, acolo unde nu era lege și numai acolo.

Unde e lege, legea e mai mare. Dacă legea îți dă voie, sau nu te oprește, de pildă, ca cu bună învoire un lucru de un milion să-l cumperi cu cinci lei, e bun cumpărat, cinstit cumpărat. Legalitatea e cinste. Când s'a căsătorit el a spus viitoarei lui soții că el înțelege să fie liber să-și ducă viața așa cum se obicinuisse. Și cu această declarație el se crede în dreptul lui de a fi liber. Are dreptul și pentru că a declarat și pentru că dânsa a primit. Ea însă n'are acest drept și pentru că nu l-a cerut înainte de contractul căsătoriei și pentru că nu poate să-l aibă. După dânsul femeea față de bărbat e ca un proprietar față de un arendaș. Prin contractul de căsătorie dânsul capătă dreptul de uzufruct al unor proprietăți ori

calități ale ei. Se'nțelege deci că dacă i le-a trecut lui ea n'are dreptul să le mai treacă și altuia. Cazurile de infidelitate sunt deci încălcări de proprietate și pentru încălcare nu e răspunzătoare dânsa, ci încălcătorul și el—bărbatul. Incălcătorul e vinovat ca de furt iar el e vinovat că a fost incapabil de a-și păzi proprietatea; căci proprietatea, arendașul, chiriașul sau usufructierul trebuie s'o păzească, să-i apere integritatea nu proprietarul. Proprietarul poate fi și absent, nu e datoria lui să facă paza. Apoi femeea nu poate să aibă libertate deoarece pe deoparte libertatea femeii e periculoasă, fiindcă introduce indivizi străini în sânul familiei; iar pe de altă parte, fiindcă atinge sau înjosește în bărbat mândria omului.

În mândria omului intră și priceperea. Un bărbat care n'a știut să-și aleagă nevasta ori s'a arătat nepriceput în conducerea căsătoriei e un om fără mândrie, fără valoare, un nimic, un fleac, un păcătos care n'are drept să mai figureze în numărul oamenilor, n'are drept să mai trăească.

El de când s'a pomenit a fost întotdeauna numai lăudat, n'a fost niciodată nu pedepsit, dar nici măcar certat ori admonestat, nici acasă nici la școală; cât a fost școala de lungă: școală primară, liceu, universitate... n'a fost certat, n'a suferit afronturi și nici nu poate să le sufere.

De aceea acum când zice el vorba „mă'nșală“ îi vine așa de rău. Ii tremură glasul, îi tremură mânele, îi tremură picioarele, tremură tot, nu știe ce să facă.

S'o întrebe pe ea, să cerceteze, să facă gălăgie, la ce?!.. faci scandal degeaba, te faci de răs mai rău, și dacă nu-i adevărat ce bănuiești te faci și mai de răs. I-i așa de necaz, e așa de înfuriat că se gândește ce bine ar fi de s'ar întâmplă să dea o moarte peste el.

Dac'ar murì ar scăpà numai cu ce-a suferit, nimene n'ar puteà bănuì ce-a fost. La urma urmei adică ce e viața asta? Dac'o trăì mai mult ce-o să fie? O să mai mănânce? o să mai bea? o să mai facă chefuri? o să... ce?... și cu ce-o să se aleagă din toate? Cu ce s'a ales pân' acum?... Dac'ar murì acum ar fi regretat, toată lumea ar zice că erà om cu viitor, că erà s'ajungă... că era să facă... Dacă trăești ce te-așteaptă? să fii personaj important într'un scandal ordinar?... să fii victima unui scandal?... să fii terfelit ca o cârpă?... și după aceea să mai sperezi?... să-ți mai croești idealuri?

Aceleași și aceleași lucruri i-se desfășoară în minte întovărășite de scene urâte și macabre. Aștește o clipă și pe loc se vede înconjurat de hoți, de asasini care îl privesc cu căutături încruntate pe furis, cu gândul să-l lovească. Și în timp ce asasinii parcă nu îndrăznesc să se apropie, deodată îi răsare ca din pământ și-i vine în față o bătrână uscată, scofâlcită, tip de bețivă, cu căutătură grozavă, cu doi ochi ale căroro lumini strălucitoare se întind ca niște țepuși ca să-i pătrundă până 'n fundul sufletului. Și baba mârâe și banda de asasini mârâe mai tare și el

vrea să fugă și nu poate și... se deșteaptă cu bătăi de inimă. Sau vede un mort care întinde mâni cu degete lungi și descărnate; sau un bivol turbat care cu corpul lui negru și greoiu vine galopând asupra lui ca să-l calce 'n picioare.

Aceleași și iar aceleași lucruri i-se macină prin gând până ce parcă scuturat de visuri începe să-și zică în minte: Ce secătură e omul!

Omul își închipue lumea făcută ca să fie pe gustul lui! Își închipue așa prostie și dacă vede că nu-i ese cum își închipue se frământă și se mănâncă de se prăpădește. Dar cum ar putea să existe o lume care să fie pe placul tuturor?.. afară numai de cazul când toți ar fi la fel, când adică toți ar vrea acelaș lucru, când n'ar exista puțința ca fiecare să dorească ce i-o plăcèa. Se vede că Creatorului i-a plăcut să ne lase plăcerea alegerii! Și dacă avem libertatea, avem atunci și dreptul să ne folosim de dânsa. Sunt liber prin urmare să fac cu viața ce-mi place, s'o păstrez ori s'o curm. Eu voiu s'o curm. La ce bun s'o mai țiu? Dacă n'am noroc s'o am așa cum îmi place sau cum mi-ar fi plăcut, atunce la ce folos să trăesc cum nu voiu? La ce să mă frământ și să mă chinuesc degeaba? Dacă nu sunt în stare să mi-o fac eu așa cum îmi place, tot prost, tot acolo ese. Ceeace e rău e că în căutarea unui bine trebuie să lupți chiar contra ta. Înțeleg să lupți în contra altora, să-i învingi, să-i umilești, dar în contra ta însemnează să te torturezi însuți, să te dai cu capul de pereți de pomană! Lucru bun e șoco-

teală negustorească: limpede, achitat pân' la lițae: Nu merge viața, sănătatel.. revolverul, pac, și gata.

De-acî 'nainte se hotărăște să vină mai deseori și mai pe neașteptate pe-acasă și să poarte și revolverul la dânsul; și dacă se 'ntâmplă odată că dă peste careva îl împușcă, îl împușcă pe dânsul, împușcă și pe dânsa, se împușcă și el.

Așa îi trece noaptea.

Când se scoală dimineață, se simte mai oboșit, mai agitat de cum s'a culcat. Se scoală mai de vreme ca de obicei, vrea să iasă de-acasă înaintea ca Angela să se scoale.

Când trece în camera lui de lucru, trage un săltar de jos dela biurou, se uită la ușă dacă nu e cineva să-l vază, scoate revolverul și-l privește:

— Incărcat. Teribilă uneltă! Infernală!.. Câte vieți n'a suflat! Fără să pui la socoteală pe cei asinați, împușcați de alții, câți și-au scurtat viața singuri, cu mâna lor!.. Teribilă unealtă, și totuș câteodată binefăcătoare desleagă încurcăturile cele mai chinuitoare!

Pune revolverul în buzunar și ese în sală.

Aci Angela.

— Eși? întrebă ea, apropiindu-se de dânsul, ca de obicei să-i zică: la revedere.

— Da, răspunde el, înaintând spre dânsa stângaci și înfricat ca un copil surprins tocmai în momentul când s'a apucat de vr'o poznă. Inima-i bate cu putere. O sărută, dar o sărută mai lung, mai cu căldură ca de obicei, când ese pentru

puțin timp de-acasă. O sărută și o strânge, o apropie la pieptul lui cu atâta putere că parcă ar vrea s'o facă să rămână așa nedeslipită de el; iar din ochi picături fierbinți îi izvorăsc cu grabă și cad pe albul pieptului ei. Se ține cuprins cu amândouă brațele de ea ca un călător care în vreme de pericol pe mare se prinde de catartul corăbiei să nu fie smuls de furtună. El se ține parcă să nu-l smulgă gândurile rele.

Rămân așa câteva clipe până ce dânsa afectată și în acelaș timp surprinsă și îngrijorată de o astfel de explozie neașteptată de sentimente întreabă:

— Dar ce e? Ce ai tu?

— Nu știu... cu sănătatea... răspunde el încurcat.

— Nu te simți bine?

— Nu știu... visuri urâte... n'am putut să dorm...

— Atunci stai acasă, ce te mai duci la biuro? Să nu-ți faci mai rău...

— Nu, nu face... zice el strângându-i mâna cu oarecare grabă parcă i-ar fi părut rău de cele câteva clipe de duioșie prin care a fost trecut, și îndreptându-se spre scară.

Când urcă în automobil zice șoferului:

La Șosea.

Automobilul pleacă, iară el parcă simte încă în brațe căldura și urmele corpului Angelei; simte fiorul transportului, simte lacrimile și simte bătaile pripite ale inimii.

Incepe a-i părea că e nedrept față de dânsa. Iși aduce foarte bine aminte că atunci când îi zicea ea: stai acasă, ce te mai duci la biuro? să nu-ți faci mai rău... ochii ei s'au umplut de lacrimi. Iși aduce aminte de lacrimile ei și-i e milă, îi pare rău că poate o învinovățește pe nedrept.

Pân' să se gândească mai mult, automobilul se oprește însă la biuroul lui dela bancă. Șofeurul nu auzise când i-a zis să meargă la Șosea.

Venise la biuro mai dimineață ca altădată, totuși eră așteptat de mulțime de lume: Cinci ori șase persoane cu afaceri particulare; un comitet din care făcea parte și el, cu afaceri nouă; niște expertize și nu știu mai ce. Cu una cu alta, până să isprăvească se fac ceasurile douăsprezece.

D'abia însă rămâne singur și pân' să mai gândească ceva iacă telefonul:

— Allo, cine? — Angela?... — A venit mama dela țară;... să vii cât mai curând acasă.

Mă cheamă acasă!!... A venit mama! Mama mea, își zice el și gândul îi fuge repede la țară, la conacul lor, la căminul, la cuibul părintesc unde și-a petrecut în mare parte copilăria, la Răchițeni.

Sat mare Răchițenii plin de grădini cu pomuri, care de pe dealul din față, se arată în întregime ca un mare petic de pădure în care stau ascunse mulțime de căsuțe văruițe alb, cu ușile și ferestrele muruite de jur împrejur cu albastru, de samănă de departe cu niște neveste tinere spălate și ghilosite și sprâncenate, gata de dus la

horă. Sat mare așezat pe marginea unui lac care vine spre amiază și care în zilele pline de soare strălucește ca o lată și lungă tavă de argint al cărei capete se pierd între dealuri, unul spre apus, altul spre răsărit; iar satul se lungeste spre meazănoapte pe-un podiș, a cărui partea cea mai de sus unde sunt ogoarele sătenilor, în vreme de vară pare toată acoperită cu niște velințe ori covoare mari țesute în fel de fel de izvoade și aleseturi, în culori de toate felurile de la negrul brazdei de sub plug, pân la verdele de câmp, la albastru de sineală, la roșul de mac și de știr, la galbenul de rapiță și de soarea-Soarelui și la albul de romăniță ori mușețel.

Gândul îi fuge la Răchițeni unde se vede copil prin curte pe covorul gros de nalbă verde jucându-se și întrecându-se la fugă cu prietenul lui cânele Leu, care după ce aleargă încoace și încolo, dela el până în fundul curții făcând la opturi, deodată se așază jos cu botul pe labe și se uită țintă la dânsul parcă l-ar așteptă ca acum să mai alerge și el că e rândul lui. Se vede pe la începutul verei acățându-se prin pomi, prin șuri și șoproane după pui de vrabie. Se vede iarna pe zăpadă îmbrăcat gros, stând afară pitit la un dos și pândind prinzătoarea unde trebuiau să se prinză stecleți, pândind scoarța cu lațuri de prins păserele cu pieptul galben care se chemau presuri și de cele cu pieptul roșu care se numiau florini. Se vede cum se scaldă vara cu copiii sătenilor în lac, cum înotă, se scufundă și mergea

pe sub apă. Se vede cum veneà cu trăsura cu tatăl lui dela câmp și de 'ndată ce ajungeà în casă, mama numai de cât, îl puneà la o margine de masă dinaintea unei farfurioare cu ceva plăcintele calde, ori chifteluțe de piept de pasere, sau pâpânași, prăjiți ori fierți, scâldați în unt și smântână; ori vr'un picioruș de pui ori alt mărunțiș gustos care să-i mai țină de foame până la masă. Se vede apoi mare, când erà student și mergeà în trăsura cu mama, ce mândră se simteà dânsa cu fecior mare, și ce mândru se simteà și tata colo în balcon c'o mână în buzunar, cu cealaltă cu țigara lângă piept, și cu capul gol, cu păr cărunț uitându-se după trăsura în care se găseà tot ce aveà el mai scump, nevasta și băiatul; băiat mare, student, om. Iși aduce aminte de părinți pentru care are toată dragostea și de a căror părere țineà totdeauna samă în planurile și hotărârile lui. Iși aduce aminte de ei, îi vede pe fiecare din ei la locul lor cum i-a văzut ultima dată când a fost la țară: tata pe-un fotoliu în odaia de zi și mama pe-un capăt de canapea uitându-se fiecare la el cu tot dragul și ascultând cu cel mai mare interes la cele ce ziceà dânsul. Iși aduce aminte că le vorbià despre profitul ce aduce agricultura și despre ce dă industria. Se gândește la ei cum ședeau și se uitau la el cu drag, dar parcă nu se simte mulțumit că mama a nimerit să vină tocmai acum. Gândul lui de dimineată fusese ca mai întâi să se ducă la Sosea, să stea vr'o oră două să respire un aer li-

ber, să se reculeagă și apoi să se întoarcă acasă. Era parcă sigur că acasă o să pună mâna pe individul care-și uitase bățul și care acum nu știà cum să și-l iea îndărăt.

Cu venirea mamei, se'nțelege că lucrurile se schimbă: cum o să vină individul când e mama acasă? Cum să vină? Cum să fie primit?!...

Cu șoseaua ce să facă acum? să se ducă?...

III.

— Scrisul ei?!... Un plic... D-lui A. Teodorescu?!.. Da, scrisul ei, scrisul Angelei!! Și cu creionul: Primit: Teodorescu!... A. Teodorescu?.. Andrei Teodorescu casierul dela mine!! Acì e numi A. A., însă poate fi nu numai Andrei, poate fi și Arthur și Anibal și Aurel, și Avram, Anton, Alexandru; câți A. Teodorescu pot fi, se gândeste Dinu strecurând în buzunar la săcou plicul pe care venind acasă, l-a găsit lângă un scaun din antreu.

E Duminică după prânz.

În salon lume: prieteni, cunoștinți de-ale familiei, mai ales de-ale bătrânilor Plevan.

Bătrânii șed de obicei la țară, dar au case și în oraș unde petrec timpul erneli din Noembrie până'n Martie. În cealaltă vreme când vin stau la tineri.

În anul ăsta s'au dus la țară mult mai devreme, de pe la începutul lui Februar: lipsiseră deci vr'o trei săptămâni din București.

Lume începuse să vină aci la Dinu de Joi, dela

sosirea bătrânei. Au mulțime de cunoștinți în oraș și au și rude.

Joi când se 'ntoarce Dinu dela biurou găsește salonul plin.

Atunci însă când vine acasă, în graba lui de a zice bun sosit mamei, Dinu intră cu paltonul și-l lasă apoi pe-un scaun la ușa salonului.

Angela văzând paltonul pe scaun îl iea să-l dea feciorului să-l ducă la locul lui. Simțind însă ceva greu într'însul, pune mâna în buzunar și dă peste revolver.

Când dă ea de revolver se cutremură, rămânând înmărmurită, nu știe ce să facă. Să-l lase acolo?... să-l iea?... Se 'ntreabă: De ce și-a luat el revolverul? De obicei îl iea când se duce la drum; dar acum n'a fost vorbă de dus nicăeri. N'a fost asta oare în legătură cu indispoziția lui Dinu? cu sărutatul cald de dimineață? Să se fi întâmplat vr'o încurcătură în afaceri?... să-l întrebe? să nu-l întrebe?... Să lase ca și cum n'ar fi văzut, ca și cum n'ar ști nimica?

În sfârșit lasă revolverul la locul lui în buzunar și tot gândul ei de-acel 'nainte e: cum să afle dacă nu cumva e la mijloc vr'o încurcătură în afaceri...

Ziua de Joi în aparență s'a petrecut bine. Masa a fost veselă. Copilașul Virgil a făcut o mulțime de nebunii. Se simțea iubit de mama mare, de aceea își permite mai multe ca de obicei. Lumea cealaltă veselă.

La 'nceput bătrâna când a văzut pe Dinu s'a cam încrețit:

— Ce ai, mamă? Ce ești așa de posomorât?

În urmă însă, când i-a spus Dinu că n'are nimic, că e numai așa nițel cam recit ea s'a liniștit; dar revolverul din buzunarul lui Dinu a început s'o îngrijoreze pe Angela.

Umblă ea Angela să se arate veselă, caută să vorbească, să râdă cu toate astea se simte mereu furată de gânduri, se vede că nu bagă de seamă la ce se vorbește și chiar la ce se face, și toate astea le simte și le vede ea, dar le cam observă și Dinu.

Dinu le leagă însă cu afacerea bastonului și cu vorbele și râsul celor de astă noapte de pe la supeu.

Lucrurile ajung așa între Dinu și Angela că fiecare bănuiește pe celalt și fiecare caută să-și ascundă gândul și bănuiala. Un fel de răceală se strecoară între amândoi. Parcă evită să se uite unul la altul și le mai stă în gând și sărutatul aprins de dimineață. Pe Angela sărutatul o face să i-se mărească îngrijorarea. Pe Dinu îl necăjește amintirea lui: îi pare rău că prin acel sărutat și-a cam trădat față de dânsa necazul care-i stăpânește sufletul. Mai vârtos dacă dânsa e vinovată, trebuie să ghicească bănuiala lui și în acelaș timp și nesiguranța în care se află el.

Un somn de vr'un ceas și jumătate după masă, în urma stăruinței mamei și Angelei schimbă însă mult dispoziția lui Dinu. Se simte mai bine, mai liniștit; nu-l mai bântue atâtea gânduri. Sara se duc cu mama la teatru de unde se întorc chiar veseli.

A doua și a treia zi Vineri și Sâmbătă se trec

tot cu vizite, (cu invitați la masă, cu teatru, concert.

Ziua de Duminică aduce chestia plicului, scrisoarea către A. Teodorescu.

De când a dat de revolver în paltonul lui Dinu, Angela nu mai are liniște.

Se așteaptă la o nenorocire.

Incepe să-și facă socoteală să vadă de când a început Dinu să pară îngrijorat și neliniștit. Ii vin în minte fel de fel de amănunte, pe care mai de mult le surprinsese, dar cărora nu le dăduse importanță. Iși aduce aminte, de pildă, de atunci când era vorba de divorțul lui Drăgușoreanu: ea întreabă pe Dinu: ce zici? iar el o întreabă pe dânsa: Dar tu ce zici?.. Ea răspunde: De, D-zău să mă erte; iar el de-odată nervos o întreabă: adică cum? și se uită fix la dânsa. Iși aduce foarte bine aminte de scena asta, de privirile lui, de nervozitatea lui, dar nu-și poate închipui că toate astea ar putea veni din vr'o bănuială de gelozie, dânsa le ia numai drept semne de nervozitate; iar nervozitatea asta ea crede că nu putuse veni decât din vr'o încurcătură mare în afaceri.

Cum să facă dar să afle adevărul? Să-l întrebe pe dânsul, el n'o să-i spună; ba încă o să fie mai rău pentru că el văzând că dânsa bănuiește ceva, o să caute să mascheze, să ascundă mai bine totul, ba cine știe dacă nu cumva poate să grăbească și catastrofa. Dacă umblă el cu revolverul se vede că afacerea e grabnică, se vede că pericolul e iminent. Și dacă e vorba de grabă atunci cu grabă trebuie să lucreze și ea.

Dar cum să afle? Dela cine?

Dacă l-ar lua dânsa cu binișorul? Nu e bine. Când o vedeă că ea umblă să cerceteze, să se informeze, o să-și închipue că e și altă lume care cunoaște afacerea și, cine știe, aceasta poate duce la o deslegare fatală.

Ii pare rău că n'a avut ea prevederea să se fi introdus și ea în afacerile lui, în biuroul lui, în condicile lui: acumă i-ar fi fost lesne, ar fi deschis o condică două și ar fi aflat totul.

Să întrebe pe cineva din biurou? Pe cine? Ș'a-poi nu merge:... Cum să întrebi?! Ai avea aerul că umbli să-l controlezi pe bărbatul tău, să-l spionezi... Nu mai e vorba ce-ar zice el, e vorba și ce-ar zice alții, ce-ar zice lumea. N'ai încredere în el? Ce? E un copil? e un nepriceput?

Intrebări de astea îi frământă mintea Angelei și-i stăpânesc gândul tot timpul, ori unde e, ori ce face, ori cu cine e.

Duminică dimineată îi vine o croitoreasă, are ceva de încercat.

Croitoreasa îi face o rugăminte. Are o soră care a învățat mașina de scris, și lucrează într'un biurou, dar ar voi să caute un alt loc. Cineva i-a spus că este un loc la biuroul d-lui Dinu Plevan și numirea la locul ăsta o face d-l Andrei Teodorescu casierul.

Croitoreasa roagă pe Angela să pună o vorbă la d-l Teodorescu.

Angela atunci scrie d-lui Teodorescu pentru sora croitoresei și se gândește că poate n'ar fi rău

să încerce dacă n'ar putea scoate dela Teodorescu vr'o lămurire despre afacerile lui Dinu, de aceea adaugă în scrisoare că ar voi să-l vază să-i vorbească chiar dânsa.

Scrisoarea o trimite, chiar atunci dimineața, acasă la Teodorescu pe-un servitor care aduce plicul iscălit.

Plicul e cel găsit de Dinu.

* * *

Duminică după dejun Dinu s'a culcat ca de obicei. După ce s'a deșteptat a stat o bucată de a citit jurnale, reviste, apoi auzind că sunt vizite a plecat să se ducă și el în salon. Trecând spre salon găsește plicul. Il ia și trece cu el în salon.

Din momentul când dă de plic, însă, Dinu aproape nu mai aude ce se vorbește în salon, nu mai știe ce se petrece împrejurul lui. Toate gândurile îi roesc împrejurul plicului.

Cât stă în salon parcă-ar stă pe foc: îl arde plicul: Vrea să se mai uite la el. De aceea nu mai stă în salon, se cam furișează și trece în odaia lui de lucru. S'așează la biurou, trage un saltar, scoate plicul din buzunar, îl ține în saltar de se uită la el, îl întorce pe amândouă părțile, îl caută înăuntru.

În plic, nimic; totuș poate n'a fost încă un plic pe lume care să fi avut în ochii cuiva atâta valoare cât are acesta înaintea lui. Mă rog, do-

vadă scrisă, dovadă văzută: scrisul ei! Scrisul ei și scrisul lui!!...

Vorba veche: Nu știi de unde sare epurele! Poftim, Andrei Teodorescu! Alergi cine știe pe unde să cauți hoțul și hoțul lângă tine! Andrei Teodorescu, cine și-ar fi închipuit!

Andrei Teodorescu, om de vr'o treizeci și cinci de ani; mustață blondă, cochet, bine, ne însurat; totuș pân acum de chestiuni amoroase, de încurcături, aventuri cu femei nu s'a auzit de dânsul nimic. Dracu însă nu face biserici. Pe plic e scrisul lui, parafa lui!! Vezi, vorba celui de atunci noapte dela supeu: Ce știe satul nu știe bărbatul!..

Și dânsa pare cam îngrijorată?.. O fi băgat de samă că lipsește plicul?.. N'ar trebui oare pus la loc?.. Dar cum să-l lași?.. Plicul e dovadă, scrisul ei... și scrisul lui.... iscălitura lui. Mai rău e că dacă a dat de lipsa plicului asta poate s'o facă mai prudentă, să se păzească mai bine. Dar dânsa e îngrijorată mai de mult cam de când a venit mama. Atunce?.. Atunci poate prezența mamei i-a stricat rostul de întâlnit cu dânsul? Poate asta e și pricina care a făcut-o să-i scrie? Asta se potrivește mai bine, asta trebuie să fie...

Ce e de făcut acuma?

Pune plicul într'un portofoliu, închide biuroul, se râdică de pe scaun face câțiva pași prin cameră cu mânele în șolduri, cu privirile 'n pământ și se oprește în dreptul unei ferestre.

Cel întâiu lucru ce e de făcut e să-l dea afară pe Teodorescu. Mâine dimineață, când vine la

el cu hârtiile de rezolvit, îl congediază pur și simplu, fără explicație. Parcă-l vede pe Teodorescu, frezat, mustața 'n sus, cum deschide ușa largă la biurou, i ntră aplecând capul și zicându-i bună dimineța c'un aer de osebită politeță ori curtenire.

El însă n'o să cate de loc la aerul lui, o să-i spună curat: De astăzi d-ta ești liber. Dânsul o să ceară explicație, se 'nțelege, dar el n'o să-i răspundă mai mult nici o vorbă. Poate să-i adauge numai: Sunt mulțumit de serviciile d-tale. Firește, dânsul o să se supere, dar atâta pagubă: după faptă și plată.

Cu dânsa însă ce faci? Cum s'o duci așa cu o persoană pe care ai necaz? să te prefaci?... Cum să te prefaci? Vrei să râzi și te pomenești că te strâmbi!.. Las că pe dânsa nu poți să ai necaz, adică nu poți să ții necazul: Când te uiți la ea îți pieri necazul, te faci miel!.. Și tocmai asta e rău că în fața ei te prostesti... S'o întrebi?... Să-i spui? Cum să-i spui? Cum să'ncepi? Pân acuma ea n'a dat nimic de bănuț, n'a fost cu dânsa nici o vorbă, nimic, despre astfel de lucruri!... Dar, se gândește el, Nae Rămureanu cum s'a divorsat? Rămureanu a plecat de-acasă frumușel, a părăsit casa și a cerut divors, fără să-i zică nevestei nici negri și-s ochii. Asta e calea cea mai bună!

În această clipă Angela deschide ușa:

— Dinule, doamna și domnul Grăureanu vor să plece. Vino 'n salon.

— Ce să fac? Trebuie să mă duc; își zice Dinu în gând și trece în salon.

În salon Dinu intră cu oarecare băgare de seama fără să atragă privirile musafirilor și se așază pe un scaun.

Virgil s'apropie de tatăl său care îl ia în brațe.

Un moment Dinu începe să asculte la ce se vorbește în casă, (dar cum în fața lui este o oglindă în care se vede el și copilul, lasă vorba din casă și privind în oglindă la trăsăturile copilului le compară cu ale sale, lumea zice că-i samănă...

Nasul la fel, fruntea ceva... la față?.. Ochii mamei, gura?..

Apoi începe a se gândi că de-atunci sunt ani, că oamenii se schimbă...

În acelaș timp într'un grup în care se găsește Angela și mama lui Dinu, o doamnă în vârstă povestește ceva cu mult foc. Angela însă în loc să asculte povestirea trage cu ochii la Dinu, se gândește cum l-a fost văzut în odaia de lucru dus pe gânduri în fața ferestrei și își zice în gând:

— Tot îngrijorat, și din ce în ce mai îngrijorat!.. Uite-l cum stă de încrețit!!... Vezi și nu știi ce să faci!.. Dacăș putea să aflu ceva dela Teodorescu... Și acela cine știe când o veni... Cum e dânsul ambițios... Se poate, Doamne ferește!..

Și gândurile îi aduc aminte Angelei de un caz întâmplat nu de mult, cazul cu Gugeanu, despre care dânsa a aflat tocmai la urmă după ce afacerea se isprăvisese.

Afacerea fusese cu o pădure în tovărășie cu Gugeanu, chestie de vr'un milion.

După ce se înțeleșese cu Gugeanu în toate a-

mănuntele,, Dinu a luat pădurea la mezat după înțelegere.

După ce o iea însă, iaca Gugeanu dă a înțelege că Dinu s'a rădicat prea mult la mezat, și că el n'a înțeles așa.

Dinu atunci s'a supărat și fără vorbă a luat totul asupra lui. Nu e vorbă, n'a pierdut, din contra a realizat un câștig foarte frumos, dar se putea foarte ușor să și pearză.

Afacere de-un milion și ea—Angela—nu știa nimic. Il vedeà numai că umblă posomorât, că umblă tăcut, nervos... ba într'o zi cum vorbià cu cinevã l-a auzit: Mă rog, vorba spusă, cuvântul dat e contract: ți-ai dat cuvântul trebuie să te execuți...

— Iți privești portretul în oglindă d-le Plevan, zice d-na Rămureanu.

Dinu răspunde cu un ușor zâmbet, apoi dela copil Dinu își îndreaptă ochii asupra Angelei:

— Vezi-o cum stă dusă pe gânduri? Cum a făcut Rămureanu e cel mai nimerit: scapi de explicați, scapi de scene, scapi de toate neplăcerile. Ce-o fi de spus se spune la judecată. Acolo vii cu probe, cu marturi... scrisul ei, scrisul lui... Ca Rămureanu e cel mai bun lucru.

IV.

— Să vedem pe ziua de astăzi... Răbdare... zice Dinu, așezându-se într'un scaun balansoar în fața ferestrei și fixându-și privirile asupra ușei de vis-à-vis unde se vede o firmă de dentist. Răbdare, își zice el aprinzând o țigară. Când eram copil de vr'o nouă, zece ani, ședeam ceasuri întregi și pândeam la o colivié prinzetoare de paserele ca să prind stecleți; astăzi, om matur, pândesc ceasuri întregi după stecleții nevestii...

*

Din pricina scrisorii Angelei, Dinu hotărâse neștrămutat ca adoua zi dimineăta, Luni, să congedieze pe Teodorescu. Făcându-și socoteală însă că aceasta ar putea să aibă urmări care să supere pe mama, își schimbă hotărârea, își face planul să amâne totul până după plecarea mamei.

Adouazi dimineăta când se duce la biurou Teo-

dorescu nu acolo; este însă dela el scrisoare în care spune că și-a scrintit un picior și că n'o să poată veni vr'o câteva zile.

— Ce să-i faci? Are noroc, se gândește Dinu. De expediat nu puteam să-l expediez din pricina mamei, dar ori cum dacă era acolo cine știe dacă n'ar fi avut de încasat câte ceva dela mine.

„Acasă Angela parcă nu mai e așa de îngrijorată: se vede că scrisoarea ei pusese la cale totul cum trebuiă?..“

Peste vr'o câteva zile, însă, Dinu umblând prin hârtiile de pe biuroul lui Teodorescu dă de scrisoarea Angelei: A-ha!.. scrisoarea!..

Stimate d-le Teodorescu,

... în biurou la d-stră loc pentru... d-șoara... scris cu mașina... croitoreasa mea... soră... Lucreția Popescu... M'ai îndatoră foarte mult... Dacă aș avea ocazie să te văd... ți-aș mai vorbi și eu... Mulțumiri...

A. Plevan

Citește în fugă, mai citește odată, citește cu băgare de seamă, nimic!

Intoarce foaea, se uită pe toate părțile, nimic.

Rămâne pe gânduri. Parcă i-ar părea rău că a găsit-o. I-a stricat parcă tot rostul. Nu știe ce să gândească. Mai citește odată: nimic.

— Bine, fie și-așa, se gândește el și trece îndărăt în biuroul lui.

Ieà o condică, o deschide, apoi o pune la loc și ia niște gazete. Citește informații.

Vine cineva care îl ține de vorbă până la prânz.

Oricât rămăsese de nedumerit, totuș scrisoarea i-a schimbat mult dispoziția. A început să fie mai vesel, mai vorbăreț.

Peste câteva zile a venit și Teodorescu. Nu i-a zis nimic.

Se înțelege, bănuitor tot era pe Angela, tot o pândiă, tot umblă cu ochii după ea, dar mai cu tact, mai cumpătat. Peste câteva săptămâni face și un drum în provincie, înainte de Paște.

În tren se întâmplase într'un compartiment cu un gazetar și cu un fost polițist, un fost șef al siguranței, amândoi oameni deștepți și simpatici.

Nu se cunosc cu Dinu. Vorbesc între ei.

Politică, economie, finanțe, literatură, de toate. Un bun capitol din conversație îl ocupă drepturile femeilor. Polițistul se ține tare în materie. „D-le, zice el, eu sunt unul din cei mai sinceri admiratorii ai femeilor. Admirator nu adorator. Adorator cred că e orice urmaș al lui Adam; dar eu le admir ca urmașe ale Evei. D-le, pentru interesul ei, femeia este de-o ingeniozitate și de-o persistență, cum să zic?.. *Voltaire zicea que l'amour est plus ingenieux dans une jeune fille*, eu socot că pentru amor femeia nu încetează niciodată de a fi *jeune fille*. Cât despre persistența, în chestie de amor, e de-o persistență infernală: până ce n'ajunge ea la țelul ei, nu se lasă. Mă rog, un caz

concret. Un tânăr student stă în cameră mobilată la o oarecare gazdă mai mult sau mai puțin tânără, care cu încetul, ajunge să-l iea în pensiune cu tot confortul“...

„Situatiunea aceasta durează până când tânărul scapă de studenție, își formează o carieră și iea funcție“.

„După ce se stabilește, el vrea să se căsătorească; gazda nu vrea să-l lase: că de-aceia l-a găzduit dânsa și l-a ajutat la nevoie cu pensiune și cu tot confortul pentruca la urmă, când o ajunge el la bine să se 'nsoare cu alta? că s'o iea pe dânsa! De ce să n'o iea? Nu-i place? Dar pân' aci cum i-a plăcut? Vrea să se 'nsoare cu alta de condiție mai bună? Dar și ea vrea și chiar merită condiție mai bună, căci situațiunea lui i-se datorește ei! Cum?.. ea l-a îngrijit și l-a ridicat și el acuma să-și iea alta? Dar ea a muncit pentru el; dar ea și-a sacrificat tinereța pentru el, dar ea și-a stricat reputația pentru el... și pe tema asta discuții și discuții și certe și bătăi...“

El se 'nsoară însă cu alta; fată de condiție bună, familie, zestre“...

„Gazda însă nu se lasă. Vrea să-l facă să divorțeze, s'o iea pe dânsa. Ei, bine ce nu face femeia asta? Il urmărește pretutindeni: la primblare, la teatru, la grădini, la berărie până și în vacanță la băi. La început numai îl urmărește ca s'o întâlnească și s'o vază, pe urmă începe să-i vorbească și să-l atace:

Te duci la primblare? Iți duci cocoana la gră-

dină?.. I-ai spus că ești o pușlamă?.. Apoi și-a închiriat casă și s'a mutat peste drum de ei, tot ca să le stea în ochi. Am uitat să spun că se deghiză ca servitoare și se duceà sara în bucătărie la el de stătea de vorbă cu slugele ca să afle cum stau și în ce odae dorm. A ajuns de se duceà noaptea pe la miezul nopții de se instală sub fereastra lor și din când în când le bătea în fereastră și strigă: V'ați culcat?.. Dormiți ori ce faceți? Cred că nu vă deranjez dacă vă întreb câte o vorbă din când în când?.. ș'altele... ș'altele.

În sfârșit s'a divorțat și s'a însurat cu dânsa.

„N'ai idee, d-le, ce poate o femeie,.. mai ales în chestie de inimă!.. Și sunt două feluri de femei, unele, cum le zice franțuzul: *les bons enfants* sau *les folâtres* și altele *les sévères*. Cele dintâiu, *les bons enfants* nu sunt periculoase pentru că n'au destulă energie să țină, n'au răbdare, n'au persistență. Se sbate la început, face gălăgie, face tapaj, strică, răstoarnă și în sfârșit o lasă moartă, o dă dracului: cum cedează unui cuceritor tot așa cedează și unei nevoi. Celelalte însă, *les sévères*, sunt cu totul altfel, nu cedează nici în ruptul capului. Cedează ea să fie cucerită și e cucerită cu greu, e greu de străbătut la inima ei; dar ce i-a intrat în inimă ține, acolo rămâne“...

„Și chestia întâlnitului e chestie foarte importantă, nu se poate dragoste fără întâlnire“...

„Și în privirea întâlnitului sunt două cazuri: cazul când amorezații sunt liberi și când unul din

ei sau amândoi se găsesc de pildă supuși la rigo-
rile căsătoriei“.

„Când sunt liberi, firește, pot să se întâlnească
unde vor, la ea sau la el“.

„Obiceiul vechiu și mai popular e să se întâl-
nească la ea. Când pleacă bărbatul de-acasă, hop,
cellalt în loc. Grija cea mare a ei este să se infor-
meze dinnainte când pleacă bărbatul, ca să-l poată
vesti pe celalt. Pentru ca să informeze pe celalt
pe gagiu, se pot întrebuița și semne, de pildă,
se atârână o batistă colorată sau brodată de cu-
tare fereastră, ori se lasă un geam deschis, ori
un colț de perdea ridicat, ori o lampă la cutare
geam, un băț la poartă ori în cutare loc.

Tot obiceiul vechiu e și întâlnirea la o vecină,
mai ales vecină mai bătrână. Imi aduc aminte
de una cucoana Mănușica, care avea prietene mul-
țime de cuconițe tinere cu care era în foarte
strânse legături și vizite. În care casă te duceai
dădeai și de cucoana Mănușica, iar dacă te du-
ceai la cucoana Mănușica puteai să te întâlnești
cu toate cuconițele la care Dnia-ei avea obiceiul
să se ducă. Și se mirau toți, și se întrebau ce gă-
sesc, mă rog, cucoanele la cucoana Mănușica de
aleargă mereu la ea și dânsa vine mereu la ele?..
Că e persoană simpatică, persoană distinsă, bună,
pricepută, săritoare, îndatoritoare, că știe multe,
că multe știe să facă! Mai se pricepe la dulce-
țuri, la prăjituri, la făcut conserve, șunci, păs-
trămuri, cârnățării, la preparat pește, brânzături,
orice fel de bucate; la cusut, la croitorie, la mode,

la cumpărat, la ce vrei. Oare cine ar putea să-mi spună unde să găsesc cutare lucru? Cucoana Mănușica. Unde aș putea găsi un model de cutare fel? La cucoana Mănușica. Cum aș face să găsesc o femeie bună la bucătărie? La cucoana Mănușica. Mă doare de-o parte sub o coastă, am făcut atâtea și nu-mi trece? La cucoana Mănușica“.

„Dar cucoana Mănușica le mai ajută la ceva. Cucoana Mănușica are casa ei, casă veche, cu mulțime de odăi, cu grădină și cu mai multe intrări, și la nevoie înlesnește și câte o întâlnire, acolo la dnia-ei adevărat, foarte rar, dar înlesnește. Mai adese ori însă face serviciul de a duce câte un bilețel dela unul la una, sau dela una la unul“.

Felul acesta de întâlnire nu e așa de periculos, dar nu e destul de secret; pe lângă el, ea și Bunul D-zău mai e și o cucoană Mănușică. Și cucoana Mănușica asta e bună, dar pot să fie unele altfel, nu atât de bune, de, trădători au fost de când e lumea!“

„Cu progresul civilizațiunii, se înțelege, serviciul acesta de cucoană Mănușica se transformă într'o profesiune—casă de întâlnire.—Profesiunea sau mai bine zis instituția aceasta, s'a deochiat, însă, nu convine pentru orice persoane; nu convine pentru persoanele care au nevoie de absolută discreție“.

„In orașele mari se întrebuintează mult *casa închiriată*. Ca să-și asigure întâlnirea, persoanele respective închiriază o casă, un apartament în-

tr'un cartier pe unde nu sunt cunoscute și se întâlnesc acolo la ceasuri convenabile“.

„In loc de casă închiriată, multe preferă să se ducă la el, multe, însă, își schimbă locul la fiecare dată“.

„Se 'nțelege că pentru schimbarea asta de loc trebuie să iea înțelegere. Pentru înțelegere însă trebuie ori să-și scrie—și atunci e nevoie de un curier credincios, de o cucoană Mănușică foarte conștiincioasă, ori trebuie să se vază, să se întâlnească undeva, într'un loc așa zis neutru. Ca loc neutru se utilizează muzeele, bisericile, locurile în care se poate aștepta. Muzeele numai când sunt expoziții noi pentru că altfel nu te poți duce mereu la muzeu fără să deștepți bănueli. Un loc foarte întrebuițat sunt policlinicile și dentiștii. In aceste locuri amorozații se văd, își spun o vorbă ori își trec un bilețel și gata...“

*

Vorbele polițistului, mai ales chestia cu dentiștii fac lui Dinu o deosebită impresie. De-o bucată de vreme Angela mereu are de umblat pe la dentist: ba pune o coroană la o măsea, ba la un dinte, ba plombează, ba displombează și nu mai isprăvește! Tot nu e lucru curat, se gândește el. Acî la dentist poate să spargă buba. Dacă l-a lăsat pe Teodorescu în pace și nu i-a zis nimic, asta nu însemnează că Teodorescu e sfânt și nu-și vede de treburi și de dragoste. Scrisoarea

Angelei oricât de inocentă ar părea tot poate să ascundă cine știe ce înțelesuri, ce combinații. Fiecare cuvânt poate să aibă altă însemnare decât cea obicinuită: hoții nu-și au limba lor? Când îl auzi vorbind socoți că-i vorba de lucrurile cele mai comune și când cōlo el te vinde dela ochi: el pune la cale să-ți mănânce capul...

...Cucoană Mănușică nu prea știi cine ar putea să fie... Din câte vin pe la Angela?... la care se duce ea?... Grebănoaea?... nu pare, Pădureanca iar nu, Tăbăruș nu. Cucoana Anicuța nu, a lui Iancu Rulea nici atâta; dar la urma urmei poți să juri? Cine știe de unde sare epurile!!!

...Dragoste fără întâlnit nu se poate, zicea polițistul, iar pentru întâlnit îți trebuie loc și-ți trebuie și înțelegere, ca să știi când să te duci. Ar trebui mai întâi să știi cine e persoana, să știi cine e el. După cât se pare e tot Teodorescu. Teodorescu și pentru înțelegere se văd la dentist, își spun o vorbă ori își trec un bilețel și gata.

...Cum să te asiguri însă dacă în adevăr e dânsul? Să te duci, la dentist, nu merge. Să pui pe cineva?... Pisica cu clopoței... ș'apoi pe cine să pui? Cui să te încredințezi? Ar trebui să stai la pândă să-i vezi cum intră, cum iese dela dentist..., cum...

Cu asffel de gânduri Dinu ajunge la hotărârea să caute să-și închirieze vis-à-vis de dentist o odaie unde să poată vedea cine intră și cine iese dela dentist. A hoătrât și lucrul s'a făcut. A pus pe cineva din oraș, care i-a închiriat două odăi, a așe-

zat în fiecare câte un biou, ceva mobilă, scaune, perdele; a tocmnit un servitor și a pus și un funcționar. Funcționarul își are bioul într'o odaie mai despre curte, iar odaia din față Dinu și-a rezervat-o de și-a făcut din ea loc de pândă.

Funcționarului îi dă el de lucru nu știu ce, ca să se cheme că e biou.

Sunt vr'o zece zile de când vine acî regulat de pe la orele patru și stă câte o oră aproape două pînă pe la șase. Când vine Angela pleacă și el îndată ce-a eșit dînsa; iar când n'o vede pe ea atunci stă mai mult tot așteptînd-o să vină. Ar putea să afle dela dînsa când se duce ea la dentist și la ce oră; dar nu vrea să-i dea de bănuț că-o urmărește.

De când vine însă pe-aice pînă acuma pe Angela a văzut-o de vr'o patru sau cinci ori, dar pe dînsul, pe Teodorescu niciodată. Nu e vorbă că nici el n'a venit regulat, a absentat de vr'o câte-va ori, și se poate că tocmai când a lipsit el atunci să fi venit Teodorescu.

Acuma sunt orele cinci. Dinu stă acî de vr'o trei sferturi de ceas și n'a venit încă nici Angela. Au venit alții și altele care nu-l interesează. A ajuns să-i cunoască aproape toată clientela dentistului. A venit o damă cu un băețel, două domnișoare blonde, un maior bătrîn, o damă cam în vîrstă care vine foarte regulat. Oare n'o fi asta vr'un fel de cucoană Mănușică? De ce nu? Își face treabă pe la dentist și face și serviciul postal, intim—poartă bilețele... N'ar fi bine oare de urmă-

rit... să vedem cine e și pe unde șade? Te pome-
nești că are și casă cu mai multe intrări!.. și vezi
pe d-l Teodorescu și pe...

Lanțul gândurilor lui Dinu se întrerupe. La ușa
de intrare la dentist s'a oprit un domn cu umbrelă.
Afară cam plouă. Umbrela deschisă. Cine să fie?
După pardesiu,.. pardesiu de culoare sable... parcă
să fie Teodorescu...

Ce bine am făcut eu că mi-am instalat biuroul
ăsta!.. stai colea fără să te știe nici pământul,
te uiți, vezi cine intră, cine ese... și e bine că și
personalul e nou: funcționarul străin, servitorul
de asemenea. Dacă luam personal dela mine spu-
neau la ceilalți. Ar avea haz!.. Ce bine că am
venit și astăzi, eră cât p'aci să nu vin. Zice că
inima-ți spune când să faci și când nu!.. Dacă mă
luam după inimă n'ar mai fi fost nici pomeneală
de venit!.. Și după talie samănă cu Teodorescu!..
De-o fi el... păcat că n'am revolverul... Miserabi-
lul!.. în biuroul meu! în serviciul meu!.. Și în loc
de recunoștință!.. Stăi, parcă strânge umbrela?..
A!.. Nu-i el, nu-i Teodorescu!.. e nesuferitul cel
cu barba roșie parc'ar fi falsă și cu monoclu, care
vine regulat aci la dentist. Teodorescu trebuie să
fi având altfel de combinațiuni... Angela face parte
mai mult din cele *severe*, după vorba polițistului,
din cele cu persistență, care o duce până 'n pân-
zele albe. Samănă ea, nu-i vorbă și cam a „bon
enfant“... adică samănă cu amândouă tipurile:
„bon enfant“ ca să se lase cucerită și „sévère“ ca
s'o țină morțiș încotro a apucat...

...Stăi!.. se vede cineva eșind... O damă... Merg
grăbit... Angela!.. De-atâta vreme?!.. de când stău
eu aci e mai bine de-o oră și a venit înaintea mea.
Ce roșă e la față!!... Și parcă supărată?... ener-
vată!!? O fi necăjită că n'a venit el... Vrea să-și
deschiză umbrela... Ce nostimă e!.. Drept vor-
bind, adică asta e femeie făcută să fie credin-
cioasă?! O frumuseță severă care îți impune și
în acelaș timp bon enfant care te ispitește să dai
asalt... Câte ispite pe ele, câte ispite, Doamne! Noi
le învinovățim că cedează, ar trebui din contră
să le admirăm că mai rezistă!! Cu toate aces-
tea trebuie să reziste pentru că e datorie impusă
de lege și de societate, de opinia publică. Pot să
fie cât de multe ispitele, dar și femeea din mamă
în fiică are pregătirea de a le rezistă. Căre nu
rezistă însemnează că nu are o moștenire bună,
nu scoboară din străbune destul de corecte, n'a
moștenit destulă putere de a rezistă. Și dacă n'are
putere de a rezistă atunci pe nedrept ocupă pozi-
ția de damă serioasă, de soție corectă, atunci cu
tot dreptul e vinovată...

...dar dânsa a plecat, eu la ce să mai stau? Sună.
Servitorul intră.

— Costache, dă-mi pardesiul...

— Dar de unde ești tu Costache?

Costache se duce să dea pardesiul și venind
îndărăt răspunde vesel:

— Eu din Gorj.

— Dar ai un chip cunoscut, parcă te-am mai
văzut undeva?

- Pe mine nu, cred că pe frate-meu.
— Ai un frate?
— Da, Toma, care e la d-l Andrei Teodorescu?
— Cum frate cu Toma?
— Da, frate bun.
— Frate bun, poftim!.. repetă Dinu în gând.
Frate bun, și eu ca prostul aștept colea și mă mir
că nu vine Teodorescu!.. D-le, D-le... ce meștere
sunt femeile!..

Cu aceste gânduri trage pălăria pe ochi și
pleacă.

V.

Inceputul lui Iulie.

Acceleratul care pleacă la cinci după prânz din București, trecând podul dinspre Băicoiu intră pe șesul din dreptul Câmpinei și aleargă în goana cea mare alunecând ca un șarpe roșiatic și colosal printre copacii înfipti unul lângă altul pe malul jos al Prahovei.

Dinu cu Angela și băiețelul lor Virgil sunt în vagon-restaurant la o masă.

Se servește masa.

Trenul gonește turbat. Pe ferestre numai din când în când zărești câte-un luminiș. În fuga nebună a trenului copacii parcă se lipesc unii de alții și nu vezi de cât un fel de pânză verde făcută din fire verzi străvezii care se prelungesc pe dinaintea ferestrelor vagonului ca și firele de telegraf, un verde de frunze prin care parcă trenul umblă să se ascunză.

Angela vorbește cu Virgil cu care stă alătura. Dinu stă cu privirile înfipte pe fereastră parcă

s'ar uită să vază ceva și totuș nu vede nimic. Simțind iuțeala cea mare a acceleratului parcă i-ar părea rău, parcă ar regreta că fuge așa repede. I-se pare nu știu cum, parcă trenul l-ar fi smuls, l-ar fi răpit fără voea lui și parcă l-ar duce undeva, unde n'o să fie bine, unde el n'ar vrea să se ducă, parcă l-ar duce să-l pearză să-l omoare.

*

Trecuse mai bine de o lună dela încercarea cu biuroul de vis-à-vis de dentist, într'un după prânz pe la vr'o jumătate a lui Mai, șezând în grădinița din față de vorbă cu mama lui, dânsa începe să-i reproșeze că el nu se îngrijește în deajuns de sănătate.

— Nu ești bolnav, zice ea, nu ești... ferească D-zău... dar se vede că nu ești bine, se vede că ai ceva, îți strică ceva... Vorbiam și cu Angela că și dânsa era foarte îngrijată. Ea se temeă nu cumva să fie vr'o încurcătură în afaceri.

— Eu încurcătură? întrebă el.

— Nu încurcătură, adică să te încurci tu; dar cine știe... lumea e șireată, rea; oamenii fel de fel, ca de pildă Gugeanu cu pădurea, că umblă să ți-o arunce în spate.

— Aș!.. dar nu mă tem eu de Gugeanu și de-alde astea! Eu când intru într'o afacere nu intru pân ce n'o cunosc dintr'un capăt pân în celalt, n'o încep pân ce n'am măsurat-o, cântărit-o și răs-cântărit-o și răs socotit-o...

— Nici nu mă îndoesc dragă că tu știi ce faci; dar îți spun cum vorbiam cu Angela, că îmi aduc aminte, ca acuma, că Angela încă l-a întrebat și pe d-l Teodorescu...

— Pe cine? întreabă repede Dinu surprins la auzul neașteptat al acestui nume.

— Pe d-l Andrei Teodorescu.

— A, da, pe d-l Andrei... zice Dinu căutând să se calmeze.

— Da, pe d-lui. Știi când a fost el bolnav... zicea că și-a scrintit un picior...

— Da.

— Ei, și după ce s'a făcut bine, ducându-se la biurou a trecut pe-acolea, că i-a fost scris Angela pentru o d-șoară s'o primească la mașină.

— Da.

— Da, și d-l Teodorescu a venit să-i spună Angelei că a primit-o pe d-șoara aceea și atunci Angela l-a întrebat dacă n'ați avut ceva vr'un ne-caz, vr'o... ceva... în afaceri, că tot te vedeă pe tine așa pe gânduri.

— Și l-a întrebat pe Teodorescu?

— Da, și el a asigurat-o că nu e și nici n'a fost nimic absolut nimic; că totul merge bine. Asta se 'nțelege ne-a liniștit mult pe amândouă, cu toate astea tu tot pe gânduri, tot supărat...

— Cu toate astea n'am nimic.

— Aș!.. Nu vrei să spui... Și nu înțeleg de ce?.. Poate ești prea obosit, prea... cum să zic?.. de atâtea treburi și afaceri... mereu și mereu, în toate zilele... mai bine te-ai duce încolo în străinătate...

mai schimbi locul... mai schimbi clima... oamenii... ocupația... Zău, adică de ce nevoe atâta frământătură, atâta sbucium?.. Pentru un om sărac înțeleg, chiar și pentru unul cu ceva avere, dar tu, cu ce ai tu?.. Zău, gândește-te...

*

După ce vorbește aste câteva lucruri cu mama lui, Dinu începe să-și zică în gând:

„Vrea să zică tu te ascunzi și stai colo la pândă ca un prost și ei se întâlnesc colo acasă la tine și se pun la cale, se aranjază, se sfătuesc cum să facă mai bine!..

„D-le!.. D-le!.. ce sunt femeile!.. Mare dreptate avea polițistul cel din tren...

„Și cum combină lucrurile!.. nici dracul să nu le poată descurcă!! Meșteșug!.. întregă artă!.. Mă rog, trimite scrisoare, o scrisoare inocentă, absolut inocentă, intervine pentru o fată ca să-i dea un loc în biuro, la mașina de scris. Ce poate fi mai inocent?.. Ba încă bine facere, generozitate!.. Poate că fata aceea nici nu există... poate că e o invențiune, un simbol, niște înțelesuri... Dar și dacă există fata?.. Poate fata să existe și să existe și înțelesurile... Fata poate să existe și el cu toate astea să vină chiar acasă la tine, să stea de vorbă gură 'n gură cu nevasta ta, să se înțeleagă cu dânsa foarte bine și încă cum? cum? chiar în fața mamei tale!!... Și încă sub forma că să interesează de tine, că o doare inima de tine,

că te vede supărat și pe gânduri și necăjit... Și cu asta o îmbrobode și pe mama ta și te chiorăște și pe tine în caz când ai află și chiorăște și pe toată lumea“...

„Cu ce naivitate povesteà biata mama că Teodorescu le-a asigurat pe dânsa și pe Angela, și le-a liniștit să nu le fie grijă de loc că nu e și n'a fost nimic și absolut nimic. Și mama credeà că o asigură și o liniștește pe dânsa când colo poate el o asigurà pe Angela să n'aibă nici o grijă, că în felul cum a aranjat el lucrurile toate or să meargă strună. Mare dreptate aveà polițistul! Mă rog, așa de bine chibzuite toate că eu n'am aflat nimic până astăzi, până acum!.. și câtă vreme e de atunci și eu n'am știut pân acum că Teodorescu a fost p'alice pe la mine! Firește lucrurile au fost așa bine puse la cale că venirea lui aci s'a părut lucru cu totul natural, cu totul obicinuit ca să-l mai amnitească cineva; mai ales că erà de față și mama“.

*

Peste câteva zile după ce Dinu stă de vorbă cu mamă-sa se întâmplă încă ceva:

Intr'o dimineață, la biurou, în prezența celorlalți funcționari Teodorescu spune lui Dinu că de-aci 'nnainte voind să lucreze pe socoteala sa proprie, trebuie să se retragă din seryiciul lui. Il roagă să-l scuzeze, să-l erte... că regretă... că... în sfârșit... precum se face în asemenea împrejurări.

Dinu pare mișcat, emoționat.

Cu cât însă Dinu pare mai emoționat cu atât Teodorescu se emoționează și el și înmulțește scuzele și vorba.

Dinu însă din altă pricină e emoționat. Dinu își zice:

„Dacă Teodorescu e liber, atunci eu ce mai pot face?.. Mama acolo... Ajung un fel de jucărie a lui, caraghiosul lui!..

*

Peste vr'o patru-cinci zile dela plecarea lui Teodorescu când vine Dinu acasă, iaca Virgil îi ese înaintea:

— Tată, să-mi iei alt cal. Vrei să-mi iei?

— Ce?

— Alt cal.

— Alt cal?

— Da, că pe-al meu mi l-a luat.

— Nu pricep.

— L-a luat ăla al cui a fost.

— Al cui a fost?

— Da, zice copilul, aleargă repede în biurou și aduce o scrisoare:

— Uite, citește.

Dinu își aruncă ochii pe scrisoare și spicuește în fugă cuvintele care dau firul înțeleșului:

Stimate Domn... Noembre... toamna trecută... uitat... băț negru... abanos... cap de cal de argint... N'am mai putut veni... să-l dați d-lui... care

Vă prezintă această scrisoare... Mă scuzați... G. I. Georgescu... Căraușești... 23 Mai 190...

— Ti-ti-ti!.. D-le, gândește Dinu; meștere sunt femeile!!... Uite, mă rog, cum le potrivește și le aranjază să juri de-o mie de ori că sunt tocmai așa!.. Vrea să zică m'a îmbrobodit și cu bățul!..

— Imi iei alt cal, tată?

— Da, îți ieau.

— De ce stai așa? Îți pare rău după el?... Dacă-mi cumperi unul și l-oiu da și ție... Ori poate și-o aduce cineva altul? Așa e?

*

Dela întâiu Iunie Dinu începe să țină un jurnal secret în care însamnă zilnic ceeace observă el în mișcările Angelei, și reflexiunile lui.

Iată câteva din acele însemnări.

Vineri, 5 Iunie... Polițistul din tren trebuie să fi fost un perfect polițist: toate le știea: Cum spune el de semnele pe care le întrebuintează femeile ca să fixeze locul sau timpul de întâlnire, de pildă: o batistă brodată ori colorată atârnată la o fereastră, cutare geam deschis; o fundă de panglică, un juvaer... Observ că Angela schimbă diferite funde la coafiură. Toate sunt din panglică neagră, dar odată una mai subțire, altă dată una mai lată, ori mai mare, ori mai bogată. Azi aveă una mare... De asemenea schimbă și broșele. Se știe că pietrele prețioase au însemnări și de asemenea pot să li se dea și însemnări noi. Astăzi a-

vea o broșă cu tiurcoaze... E interesant de aflat în ce ordine se fac aceste schimbări de pietre ori de broșe, poate și de inele; de funde...

— *Luni, 8 Iunie...* de obicei ne întrebă pe mine și pe mama dacă nu vrem să eșim cu dânsa. Mama de obicei nu prea vrea să iasă; dar eu după felul cum ne întrebă o înțeleg pe Angela dacă vrea chiar să merg cu ea sau dacă face întrebarea numai ca să îndeplinească o formalitate trebuitoare—cum să zice: ca să-și mântue urechea... Astăzi m'a întrebat serios, eu însă n'am voit să es de-acasă, de aceea dânsa a eșit numai cu Virgil. Se vede că n'avea altă combinație...

— *Marti 9 Iunie...* și azi a eșit fără să mă întrebe nici pe mine nici pe mama, zicea că e grăbită, că... Am lăsat-o să se ducă...

— *Miercuri, 10 Iunie...* Astăzi m'a întrebat numai de formă, dar a fost păcălită, căci în loc să zic că nu mă duc, din contra i-am spus că mă duc eu cu ea. Cred că din pricina asta tot timpul a fost nervoasă. Se țineă, se stăpâneă însă ca să n'o observ eu, zicea că are migrenă...

— *Joi, 11 Iunie...* Azi am avut musafiri... Madame Răstăgeanu după cât mi se pare s'ar putea să fie un fel de cucoană Mănușică că prea e îndatoritoare, prea se pricepe la multe, prea are multe specialități... cam prea multe prietene.

*

Sfârșit de Iunie.

Dimineață frumoasă; senin, soare.

Angela în odăea de toaletă înaintea oglinzii își aranjază părul. Dinu în pat, în odăea de culcare, cu pieptul descoperit, cu-o mână sub cap, cu ochii în plafon se gândește că ar trebui să-și revadă notele zilnice, memoriile: se prea poate ca din apropierea faptelor să ieasă vr'o revelație, vr'o cucoană Mănușică, vr'o... cine mai... știe... vorba polițistului din tren... Apoi se gândește la prietenii de-asăară. Tot se duce el nopțile dar mai mult din obicei de cât de plăcere. Nu-i mai plac nici petrecerile astea, nici prietenii, nici femeile: îi e silă de toți; toți spun prostii, fac prostii... El vrea să s'amuzeze dar degeaba, nici măcar nu poate râde, în loc de râs îi vine un fel de milă de prostia lor și adeseori dispreț. Își face plăcerea să le plătească consumațiile la cei ce sunt cu el. El nu consumă decât un cognac, o dulceață, o cafea neagră.

Apoi schimbându-și poziția în pat și zărind pe Angela își întoarce privirile la ea și privește nevasta, privește cum razele soarelui de dimineață străbat și înnălbesc îmbrăcămintea ei subțire și sumară.

El nu prea se simte bine.

Nu-l doare nimic, dar se găsește fără putere, fără curaj, fără nici un îndemn. Nu știe cum e când e să-mori, dar i-se pare că el trebuie să fie cam pe la sfârșit, pe aproape de moarte.

Își privește nevasta cu drag, dar cu părere de rău că nu mult o s'o mai poată admira. Acuma își dă seamă el cât de mult o iubește. Odorul

cel mai scump oricât ți-ar plăcea nu-l prețuești atâta câtul ai, cât îl prețuești când e să-l pierzi.

O privește pe Angela de-o soarbe cu privirile. Ii privește profilul feții, rotunzimea obrazului, albul gâtului, umbrele și luminile cu care o înconjoară bogăția de raze a baei de soare. Ii pare rău că a învinuit-o și bănuț-o atâta vreme. E prea frumoasă, prea vie, prea om ca să nu întâmpine ispite. Și de s'o fi întâmplat cumva să alunece, să cedeze... trebuie să-i erți...

„Trebuie?... se întrebă el... Negreșit că trebuie, își răspunde singur, negreșit trebuie pentru că o iubești; pentru că nu-ți poți distruge obiectul iubirii tale, nu-ți poți suprima iubirea ta. Iubirea ta e în tine, e o nevoie a sufletului tău, o condiție a vieții tale. De aceea te superi, de aceea te temi să nu ți-o ia altul.

Și aci gândul lui se întoarce în altă parte. Nu cumva o fi descoperit ea că dânsul o bănuște? N'ar vrea să-și fi înstrăinat iubirea ei. Chiar dacă avântul tinereții, lipsa experienței, necunoștința lumii ar putea s'o facă într'un moment să alunece, dacă alunecarea e din greșală, facla conștiinței trebuie s'o lumineze, să-i arate calea cea bună la care să revină. Un lucru trebuie însă, trebuie ca sufletul ei să nu fie înstrăinat de tine, să fie tot al tău, să nu fi început cumva să te disprețuiască, să te urască. Poate să fie supărată pe tine cât de tare, cât de grozav; câtă vreme nu te disprețuește, nu te urăște, iubirea către tine nu e sdruncinată, tu nu ești alungat încă din inima ei.

Astfel se gândește el că dânsa putea să se supere dacă ar ști că el a bănuit-o pentru că și-ar zice că nu poți bănuî decît pe omul în care n'ai încredere; el însă a avut și are încredere în ea, de aceea nu o bănuiește, dar caută să vegheze ca să înlătore, să îndepărteze orice pericol, orice încercare de ispită. El nu vrea să fie socotit ca un polițist care o urmărește, care o spionează, ci ca un protector, ca un apărător, ca un înger păzitor...

Și în această expansiune de sentimente de duioșie, bunătate, iubire cătră dânsa, deodată îi vine ca un fel de inspirație: În străinătate!.. de ce nu m'aș duce în străinătate?!

Și la gândul de străinătate într'o clipă, în minte, i-se desvălește pitoreasca vedere plină de verdeața în mijlocul căreia se întinde albă și înflorită Dresda tăiată în două de Elba cea măreață ce se târăște grăbită ca un uriaș balaur cu solzii de argint.

De ce nu s'ar duce la Dresda? de ce nu s'ar duce în acel oraș elegant, curat, plin de aer, de flori și de sănătate, să petreacă acolo cu Angela, cu copilașul lui în liniște, la adăpost de orice bănuială, de orice turburare?!

Vede Dresda, vede cartierele ei de grădini, vede funicularul care urcă sus la Weisser-Hirsch la acel colț splendid de grădini, unde se vede cum omul cucerind natura și aflându-i secretele, o face să lucreze după fantazia lui, cum anticul magician voia să constrângă să lucreze zăul al căruia nume i-l aflase.

Se simte chiar la Weisser-Hirsch și nu se satură de privit diferitele vile cu grădinele cele mai elegante și mai artistice: arbori și pomi de toate felurile tăeți și aranjați în toate formele geometrice posibile și flori mai mult decât în toate formele și în toate culorile. Flori, arbori, pomi, fructe, jedouri, puțuri artesiene, jocuri de ape, colecțiuni în mic sau echantilloane de minunile de la Schönbrun, ori dela Versailles.

La Dresda și-ar putea el vedea și de sănătate în toată liniștea și în toată voea. Acolo atâția doctori, atâtea sanatorii pentru tot felul de afecțiuni. După relațiunile lui comerciale și financiare Dinu este un mare admirator al Germaniei. Când e vorba de căutat ceva bun el nu-și poate închipui că se poate găsi aiurea decât în Germania, parcă și un Paris veritabil tot în Germania ar trebui căutat.

Viața de student și-o făcuse în Germania. În Paris fusese de multe ori, dar în primblare. Și acum tot în Germania vrea să se ducă, la Dresda.

— Știi ce m'am gândit eu, Angelo?

— Dacă mi-i spune, răspunde ea, aruncând mai întâi o privire în oglindă și apoi întorcându-se cu fața spre dânsul împletindu-și părul ei frumos castaniu închis.

— Am hotărât să mergem în străinătate, la Dresda.

— Dacă vrei, foarte bine... Când?

Masa din vagon-restaurant a fost bună. Nu cine știe ce mâncări: ceva pește, o friptură de pui, o bucată de muschiu, un pahar de cotnarr, fructe; dar aerul curat dela poalele munților au schimbat cu totul dispoziția lui Dinu: nu mai e trist.

Trenul dincolo de Sinaia gonește în sus către Predeal.

Dinu la vagon de dormit în culoar, dinaintea unei ferestre deschise, ținându-se cu o mână de ruloul de perdele de deasupra ferestrei, fumează cu poftă în aerul proaspăt ce năvălește înnăuntru în fuga trenului; fumează privind cu nesățiu peisajul de verde închis dela munte, pe care sara îl închide și mai mult îngroșându-î umbrele negre. Privește peisajul care i-se desfășură sub ochi în goana mersului. Privește și se simte bine, se simte în putere. Iși simte puterea în brațul cu care se sprijină de partea de sus a ferestrei, la mișcările și smunciturile vagonului; își simte puterea în picioare pe care se simte stăpân; își simte puterea așa de mult că însăși goana trenului parcă ar fi un sbor pricinuit de puterile lui; iar gândul, de astă dată sburdalnic și vioiu, se iese la întrecere cu trenul, într'o clipă străbate cu atâția ani îndărăt, în trecutul vremii și se oprește la data când Dinu pentru prima oară se duce singur în străinătate, ca student.

Mai fusese el în străinătate cu părinții și când erà copil și când erà mai mare; dar singur, de sinea lui, acuma erà pentru întâiaș dată.

Iși aduce aminte ce mândru erà, ce încântat, ce îngâmfat chiar! Așà de mândru, că parcă și-acuma încă mai simte ceva din acea mândrie și îngâmfare.

Ce vrei, mă rog, se simțìa om și ce om?.. student în străinătate, și încă unde în străinătate? la Lipsca, la Dresda, la Halle, la Berlin, în sfârșit în Germania... Orașul nu erà însă hotărât, în renumita Germanie, cu renumiții studenți! Parcă-i vede chiar cumu-i văzuse odată la München în cărduri lungi, cu șapcele pe vârful capului, cu panglica de student peste piept, defilând pe Maximilian strasse și cântând:

*Gandianus igitur
Juvenes dum sumus;
Post jucundam juventutem,
Post molestam penectuem...*

și intonează și el, cam discret, dar destul de tare pentru a fi auzit de cei de pe 'mprejur:

Gandiamus...

Cu acest gandiamus parcă asigurà ori prevenià pe cei de pe lângă el să știe că au de-aface cu un student din Germania. Acest avertisment îl îndreptà el cu deosebire către o tânără domnișoară tovarășă de vagon dar pân'aci necunoscută. Nu prea se grăbià el să-i facă cunoștința, deși inima îl împingeà mult în acea parte și deși avusese

destul timp și destulă ocazie pân'acum; dar nu se putea hotărî pentru că-i erau încă proaspete în minte vorbele tatălui său: Uite, Dinule dragă, eu îmi cunosc băiatul și am în el deplină încredere. Cum ai știut să te porți aci și să treci atâtea școli și atâtea clase fără să fie nevoie de intervenția mea, tot așa cred că vei fi și acolo unde firește vei deschide și mai mult ochii pentru că vei ști că ești în țară străină și între străini. Este însă un lucru: ești băiat mare, ești, de, om: e chestia cu femeile. Nu pot să te opresc, dar îți dau un sfat: să bagi de seamă ce vorbești cu ele, ce promiți, în sfârșit să te păzești ca de foc ca: legături permanente să nu faci.

Și legăturile astea permanente îi sunau în urechi lui Dinu de câte ori își aruncă ochii ori se gândia la tânăra domnișoară tovarășă de vagon. Dar puterea acestui sunet nu se poate păstră neștirbită decât pân'la leagănul unirii—Focșani.

La Focșani mamita domnișoarei ar fi voit să ia ceva dela restaurant, mi se pare un fruct ceva și se punea la cale cu d-șoara ce să facă de oarece eră noapte și trenul ajungea acolo pe la miezul nopții. Dinu le aude vorbind și se oferă să le îndatorească.

Trebuia să spun că, nu știu din ce pricină, Dinu luase pentru străinătate trenul care trece prin Moldova: Cernăuți-Lemberg.

Dela Focșani el face cunoștință cu d-șoara și cu mama ei, stau de vorbă mai toată noaptea; le cedează și locul lui și trece în culoar unde își trece

timpul până dimineață, gândindu-se la legăturile permanente.

Adouazi se împrietenesc bine de tot. Doamnele mergeau la Viena. Sfatul părintesc cu legăturile permanente e aproape uitat ori nesocotit, iar tata privit ca eșit dela modă, învechit, cu idei de pe vremea volintirilor! Se împrietenise așa de bine că deși drumul lui spre Dresda era dela Cracovia prin Oderberg și n'avea de-a împărți nimic cu Viena, totuș era aproape hotărât s'o iea dela Cracovia prin Viena ca să întovărășească pe domnișoara. Pricina că nu s'a dus prin Viena a fost mama domnișoarei, care nu înțelegea s'o lase pe d-șoară să stea singură de vorbă cu dânsul.

Deci cu părere de rău, dela Cracovia și-a luat adio dela d-na și d-șoară spre marea satisfacere a sfatului părintesc.

Intre Cracovia și Oderberg însă, parcă în ne-cazul autorității paterne, el face cunoștință cu o domnișoară poloneză, tot așa de periculoasă, dacă nu cumva și mai mult ca cea de care se despărțise. Cu atât mai mult că aceasta nu era întovărășită de o mamă care să n'o lase să vorbească, ci era cu tatăl ei, cu care el—Dinu—se înțelegea numai în latinește. Chiar în latinește a început vorba.

Când a intrat în vagon—clasa întâia, Dinu s'a așezat lângă fereastră. Vis-à-vis de el era o domnișoară, iar lângă d-șoară un domn, tatăl ei.

Când și-a luat locul Dinu a salutat pe vecinii din față. D-1 a răspuns amabil iar d-șoara și mai amabil.

Dinu, firește, începe să se gândească la legăturile permanente și caută de unde să înceapă vorba.

Pân'una alta deschide o carte franceză și citește El citește, d-l se uită la cartea lui.

D-l se uită la cartea lui, el se uită la d-șoara.

Merge așa cât merge pân' ce numai deodată aude:

— Dominus, loquites latinam?

De-acî începe vorba. Se 'nțelege discuție foarte interesantă: latinește în drum de fer!.. D-l vorbià el cum vorbià, popește de tot; dar tot îl auziai: sane, magnopere și alte vorbe, pe când Dinu pentru înlesnire o dădeà mai mult pe franțuzește cu oui și non.

Aceasta făcù pe domnișoara să se amestece și ea cu franțuzește.

Amestecul ei însă desleagă toată problema: Dinu vorbește numai cu ea, iar d-lui—tatălui, îi dău în ghid de călătorie cu o frumoasă hartă de cai ferate. D-l rămâne cu harta, Dinu cu d-șoara, iar autoritatea părintească cu legăturile permanente dincolo de Focșani.

Totuși latineasca d-lui l-a făcut pe Dinu—lucru ne gândit—să rămână două zile la Breslau, în acelaș hotel cu d-l și domnișoara. Ce vra să zică să fii student!!...

✓ În sfârșit aducându-și aminte de aceste lucruri Dinu se gândește ce inspirație fericită a avut el să plece în Germania. Ce frumos trebuie să fie acum la Dresda. Stradele curate ca 'ntr'un salon,

căci toată ziua le spală; chiar când plouă, poate să curgă de sus potop, măturătorul neamțul, nu se uită la ploae, el îi dă înainte cu furtunul cu apă!.. Stradele curate, casele curate, ferestrele, balcoanele pline de flori,.. Ce frumos! Ce curat! Ce aer!.. Ce liniște!..

Cam obosit, după cât stătuse pân'acum la ferăstră, în picioare, Dinu intră în compartiment, se așază pe canapea și s'apucă să se joace cu Virgil.

- Știi tu und' te duc Virgil?
- La Dresda.
- Ce să faci acolo?
- Ce să fac?.. Să prind epuri.
- Ba te duc să te fac neamț.
- Nu voiu.
- De ce? Nemții sunt harnici, sunt economi, oameni cumiți...
- Dar eu nu voiu să fiu Neamț...
- Dar ce vrei să fii?
- Eu voiu să merg călare, zice copilul și se încalecă pe genunchii lui Dinu.
- Acuma hii!.. mână, zice Virgil.
- Și tatăl începe să salte genunchii.
- Ce fel de mers e ăsta, tată?
- ăsta e trap.
- Dar la pas cum e?
- La pas e rar, așa: tip tap, tip tap, tip tap...
- Dar la trap e des?
- Da, la trap vine mai des: tip-tap tip-tap tip-tap... mai des și mai repede.

— Dar cel mai repede?

— Cel mai repede, galop: tipa-tap tipa-tap tipa-tap...

— Dar repede repede repede?..

— Repede repede tot galop.

— Dar fă să vedem.

Dinu mișcă genunchii așa de tare că copilul cade și râde cu poftă.

Cu jocul copilului Dinu nici n'a băgat de seamă că trenul intrase în Predeal și intrase și în gară.

Incep dară să privească pe peron.

Trenul zăbovește aci vr'o oră pentru vamă, pașapoarte.

Angela și Virgil se apropie și ei la fereastra cealaltă. Compartimentul e cu patru paturi, căci ei sunt trei.

Dinu mai mult decât vesel găsește în toate pricină de glume și de râs.

Un cunoscut a intrat în compartimentul lor și stă de vorbă despre timp, fiindcă tocmai a început să ploae.

— Uite, zice Virgil—când plouă parcă se 'ntind niște ațe!.. Cum se fac ațele astea? Trebuie să fie sus niște stropitori mari, mari?..

— Dar bagi de seamă că acuma plouă de sus în jos? întrebă d-l străin pe Virgil.

— Dar altă dată ploua de jos în sus?! întrebă copilul.

— Negreșit.

Copilul se uită la el un moment apoi adaugă, pe mine mama nu mă lasă să mint.

Aci rîd cu toții fără nici o explicație, cînd Dinu deodată face:

— „A?!“ se uită pe geam apoi zice: „pardon“ ese repede din compartiment, scoboară pe peron și du-te.

I-se pîruse că a văzut pe Teodorescu, și cum i-s'a pîrut s'a și dus să se încredințeze.

„Auzi, mă rog, îndrăzneală, gîndește el; auzi să meargă chiar în acelaș tren cu tine!!.

Aleargă deci într'un suflet pîna la urma trenului, pîna la grilajul de fer care însemnează granița, se uită prin vagoane, se mai întoarce odată îndărăt și ia vagoanele din capăt, se sue într'un vagon, trece și în altul, dar pe Teodorescu nu-l vede și nu vede nici pe vr'unul care să samene cu el.

— Ce s'o fi făcut? De el, el a fost. Haina lui, pîlăria trasă cam pe-un ochiu, el erà!.. să fi rămas aci?.. să fi trecut spre restaurantul gării?

Se întoarce la vagon tot uitîndu-se mereu în urmă spre coada trenului și spre ușa de intrare în gară.

În sfârșit urcă în vagon și rămîne sus în capul scării tot uitîndu-se poate l-o vede.

Trenul pleacă însă și tot nu-l mai vede.

— Dar unde te-ai dus așa grăbit? întrebă Angela.

— Mi s'a pîrut că erà... un cunoscut, răspunde el încurcînd vorba.

Trenul se îndreaptă spre Brașov.

E noapte.

Cum merge trenul, culoarul vagonului vine în dreapta iar compartimentul în stânga.

Copilașul Virgil s'a culcat în fundul compartimentului cu capul spre fereastră, pe canapeaua din fața Angelei. Angela e în fața lui pe cealaltă canapea, cu fața în direcția mersului. Angela fără să se culce s'a răzămat deodată spre colțul despre fereastră de-afară. Dinu s'a răzămat și el în colțul despre ușă către culoar, la picioarele copilului.

Cum stă Dinu răzămat e cu ochii drept asupra Angelei.

De când s'a întors de pe peron n'a vorbit aproape nimic. E necăjit de Teodorescu. Se gândește ce planuri o fi având mizerabilul? Negreșit vrea să se așeze acolo, în străinătate... să se vadă cu dânsa...

Și ce iluzii își făcea el de Dresda!..

În rețeaua de bagaje de deasupra ferestrii din partea Angelei e pusă o umbrelă de vară a ei. Dela umbrelă atârână în jos doi ciucuri mari de aceeași culoare ca umbrela de soie écrue.

Ciucurii urmând oscilațiunile vagonului au niște mișcări foarte regulate: se mișcă de două sau de trei ori împreună într'o parte și'n alta apoi se despărțesc și se ceocnesc de două sau trei ori unul de altul. Mișcărilor lor sunt întovărășite și de niște scârțaituri ale vagonului; scârțaituri mai groase: scârțâți, scârți, scârți: când ciucurii se balansează, și scârțaituri mai subțiri: scârța-scârți, scârța-scârți când ciucurii se ciocnesc.

În necazul lui de întâmplarea cu Teodorescu și

cu gândurile de Dresda, cum stătea în colțul din spre ușă, Dinu ținea ochii îndreptați asupra ferestrei din fund, fără să se uite la nimic iar cu încetul începù să bage de seamă mișcările ciucurilor și scârțitul vagonului și începù să urmărească aceste mișcări și scârțituri. I-se părea că ar fi doi jucători, doi acrobați curioși întovărășiți de o muzică și mai curioasă, mistică, simbolică. Pe urmă cei doi încep a i-se părea nu jucători ci luptători, doi care se luptă din ce în ce cu mai mult foc; iar în luptă mereu se tot îndepărtează așa că se văd din ce în ce mai puțin, până ce nu se mai văd de loc.

Atunce însă el bagă de seamă altă ceva, bagă de seamă că cineva se uită pe fereastra din fund despre Angela.

Trebue să fie conductorul, se gândește el. Conductorul în inspectia lui pe lângă vagoane își aruncă și ochii pe fereastră. Figura însă nu pare figura conductorului, e o figură cunoscută... e?!... e?... e?... Teodorescu!.. Teodorescu cu pălăria trasă pe-un ochiu!?. Teodorescu se uită la Angela și-i face niște semne?... vorbește?... Se uită și la mine?... Se uită la mine dar tot îi vorbește!.. Ii face din ochiu și-i arată în spre mine!.. Iși bate joc?... Miserabile!!... Mizera!!.. mize!.. Și nu știu de ce am amorțit!!.. Nu pot strigă... dar... o... o... să-l lovesc...

În timpul acesta Angela auzindu-l sforăind greu îl strigă:

— Dinu, Dinu, Dinu!..

- Ce este? întrebă el deșteptându-se.
 — Deșteaptă-te, se vede că visezi ceva urât.
 — Visăz? întrebă el.

*

S'au făcut paturile în vagon. Angela și Virgil se culcă în paturile de jos, Dînu sus. De-o cam dată însă el șede pe canapeaua unde e culcat copilul, la picioarele copilului.

— Dar tu nu te culci, Dinule? întrebă Angela?

— Încă nu. Mai stau pînă la Brașov, poate mă duc prin gară...

Lui nu-i ese din minte Teodorescu. Parcă-l vede colo la fereastră...

Crâmpee de gânduri îi fulgeră prin minte, aceleași și iar aceleași dar văzute numai prin altă parte, pe alte fețe. Stă cu ochii spre fereastră și-și zice 'n gând: Și ea zice c'am dormit!! Cum dormit?.. Când dormit?.. Teribile... femeile!.. Mare dreptate... polițistul... din tren!..

„Și ce prezență de spirit la ea!.. Eu țip la mizerabilul... voi să-l lovesc, ea să mă prostească: deșteaptă-te... visezi urât!!...“

„Visez!.. Cum visez când văd cu ochii?.. Și când l-am văzut pe peron la Predeal, când am alergat după dânsul prin vagoane tot vis eră?..“

Când ajunge trenul în gară la Brașov, cel întâiu care s'a scoborât pe peron a fost el și la plecare cel din urmă care s'a urcat în vagon tot el a fost. Pe Teodorescu însă nu l-a mai văzut.

Și când a plecat trenul el a stat în ușa vagonului la scară și s'a uitat pe peron pân nu s'a mai zărit gara. Iar plecând dela scară își zice:

Tu alergi pe coala pe partea asta pe la peron și mizerabilul în timpul ăsta poate foarte bine să se ducă pe partea cealaltă!...

Ducându-se acum în compartiment se apropie deci de fereastra din culoar și se uită pe partea cealaltă a trenului...

VI.

Inceput de August. Weisser-Hirsch.

Pe terasă.

Soarele scoboară spre apus, dar tot dogoare.

Terasa așezată spre răsărit, umbrită. Subțiri adieri de vânt strecurate prin frunziș de copaci și peste straturile de flori înprospătează terasa.

Angela la o masă cu jurnale de modă. La altă masă, Virgil aranjază un oraș cu căsuțe de carton.

Dinu pe un balansoar cu țigara.

Peste vr'o jumătate de ceas pleacă cu toții la o serbare unde sunt invitați.

— Ce stai tu așa acru, Dinule? întreabă Angela. Mă bucuram în tren pe la Predeal când te vedeam vesel glumind și jucându-te cu Virgil. Tu ai ceva, nu te simți bine, și cu toate astea taci, suferi, rabzi și nu vrei să-mi spui...

— Ce să-ți spun dacă n'am nimic? răspunde el, iar în gându-i zice:

— Ce șireată!.. Se face că se interesează de mine ca să nu-mi vină în minte s'o bănuiesc... Se'nțelege că se bucură să mă vadă vesel pentru că atunci eră sigură că stau legat la gard...

*

Eri s'au împlinit trei săptămâni de când sunt la Dresda.

Sunt la Weisser-Hirsch instalați perfect: casă, masă, serviciu; trăsură și automobil, la dispoziție.

Au găsit în oraș câteva cunoștințe din țară cu care se văd adese la parc, la grădini. Au și niște cunoștinți din localitate: petrec bine.

Copilul face băi de brad acolo la Weisser Hirsch. Merge dimineața cu guvernanta.

Angela de obicei dimineața ese de-acasă pe la zece, zece jumătate. Se duce în oraș ori la primblare în pădure. Câteodată trece pe la copil, stă până isprăvește baia și-l iea împreună cu guvernanta. Pe la unu după amiază de obicei sunt îndărăt acasă pentru dejun.

Dinu a încercat pe la mai mulți doctori și pe la sanatorii. Unii i-au spus că trebuie să-l pună la regim ca să slăbească, alții ca să se 'ngrașă. În urmă a găsit un doctor care îi aplică homeopatia și nu știu mai ce. Se duce în oraș în toate diminețile.

Din toate el e mulțumit că se găsește la Dresda. Dresda singură parcă-i face bine, îl face să-și uite

și din necazuri. A mai uitat și de Teodorescu. De la Brașov încolo s'a mai uitat pe la gări dar n'a mai văzut nimic. În Viena iar nu. Numai la Praga i-s'a părut într'un moment că a văzut trecând repede pe unul cu pălăria așa pe ochi ca Teodorescu.

Intr'o dimineată însă, când se întorcea din oraș cu funicularul, iaca, într'un vagon care scoboară la vale, pe cine să vadă? Pe nesuferitul cel cu barba roșie parc'ar fi falsă și cu monoclu și care venea regulat la dentist.

Când îl vede îi pare deodată așa nu știu cum parcar visă, parcă nu știe de unde să-l ia și cu toate astea foarte cunoscut. Într'o clipă însă îi vine în minte ușa cu intrarea dela dentist, unde își făcuse el biurou vis-à-vis.

— Uite, d-le, își zice el atunci, de unde să sară epurile!!... Eu așteptam pe Teodorescu și când colo cine mi-eră!!.

Acuma pricep de ce nu vedeam pe Teodorescu!..

Cu toate astea cum rămâne cu scrisoarea lui Teodorescu?.. cu servitorul pus de Teodorescu?.. cu demisia lui Teodorescu?.. Sau... ce, dracul; erau doi?.. Teodorescu și ăsta?!. Și la Predeal pe Teodorescu l-am văzut nu pe ăsta: parcă-l văd colo la fereastră pe Teodorescu cu pălăria pe-un ochiu deși văd că și ăsta poartă pălăria așa pe un ochiu!..“

De-acî 'nnainte pe lângă Teodorescu nu-i eșe din minte și nesuferitul cu barba falsă. Nu știe

cum să-i împace pe-amândoi. Iar încep să-l frământa gândurile, iar îi sboară liniștea.

În ziua aceea după prânz s'a dus cu Angela și cu copilul la un muzeu, unde e Madona Sixtină. Ei, bine, așa de stăpânit eră de gânduri că nu putea să fie nici atât de atent să observe acest capo d'operă al Marelui Rafael; iar noaptea n'a putut să doarmă. Și adouazi când în funicular... îl vede iar și a treia zi iar.

Și bagă de seamă că-l întâlnește numai atunci când Angela nu ese în oraș, adică în zilele când ea petrece dimineța prin Weisser-Hirsch.

Acuma de două zile nu l-a mai întâlnit, dar nici Angela n'a fost diminețele aci, a fost în oraș. Se vede că a fost și el în oraș?

De gânduri de felul ăsta eră stăpânit el acuma stând și fumând pe terasă în balansoar când îl întreabă Angela de ce stă așa acru.

Nu mult după aceasta însă, deodată pe stradă pe lângă terasa lor, sfârrii un automobil și în automobil nesuferitul cu barba falsă!.. Trece și ține o batistă la nas.

— A!.. hotărât că e lucru serios!.. Cât a fost numai pe la funicular calea valea, dar acum dacă a ajuns să-i treacă chiar pe lângă casă, pe lângă terasă, pe sub ferestre, negreșit că nu mai e întâmplare!!..

Și batista la nas trebuie să fie vr'un semn de înțelegere. O fi însemnând: vino ori nu veni sau vin eu în cutare loc sau cutare...

Auzi, mă rog, nesuferitul!.. Și ce dracul o fi gă-

sind ea la dânsul?.. Cel puțin Teodorescu e om frumos, prezentabil... dar ăsta caraghios?..“

Și gândindu-se așa Dinu deodată se lovește peste frunte: Am găsit!

Ăsta trebuie să fie tot Teodorescu... Teodorescu deghizat.

VII.

Angela cam indispusă stă astăzi acasă. Dinu se duce el astăzi să vadă cum se face bae copilului.

Dinu vrea să intre în vorbă cu guvernanta să vază de n'o putea să afle dela dânsa ceva despre vr'o întâlnire de-ale Angelei pe-acolo prin Weisser-Hirsch cu primblările ei de dimineață.

Când ajunge el la băi, Virgil erà aproape îmbrăcat. Ar fi fost el îmbrăcat mai de mult dar o descoperire proaspătă îl puse pe gânduri. Ce descoperire? Până să-î vină rândul la bae umblând încoace și 'ncolo prin grădină și prin curte ajunge și la odaia portarului unde erà ușa deschisă. Acolo la portar vede el un ceasornic cum nu mai văzuse. Tot cadranul reprezentă un cap de turc cu cealmă roșie și cu barbă neagră. Arătătoarele cu numerile ceasurilor erau sus pe cealmă ca o mare pecete în dreptul frunții. Pecetea albă.

Turcul parcă erà viu. După cum umblă limba ceasornicului tic-tac, tac-tac într'o parte și'n alta așa purtă și el ochii la dreapta și la stânga. Iar

când bătea ceasurile la fiecare bătae scotea limba, o limbă roșie și mare. Când l-a văzut copilul, mai ales că l-a văzut tocmai când bătea, a rămas cu ochii la dânsul înmărmurit. A avut de lucru guvernanta ca să-l iea de-acolo să-l ducă la bae. Și tot timpul băei n'a vorbit de cât de cias. Fel de fel de întrebări la care nici guvernanta nu se mai pricepea ce să răspundă. Și, negreșit, cu cât mai mult nu răspunde cu atât întrebările se înmulțiau. Și când a sosit Dinu, copilul vorbea încă tot de ciasornic. Peste câteva minute însă toți trei es pe poartă.

Dinu începe vorba cu guvernanta, se 'nțelege mai pe departe să nu se dea de gol ce urmărește:

— D-ta, Freulein, cunoști stradele pe-aici?

— Da, răspunde dânsa, cum să nu cunosc dacă sunt de-aice. Sunt născută chiar aci în Weisser-Hirsch.

— Da?

— Da. Dar am învățat și aice și am învățat și la Berlin la Kirchner. Aice am învățat la Madam Krauss; iar la Berlin am fost la prințesa Iosefina a prințului Ludwig lângă Altkirche, la copii. Avea prințesa trei copii, trei fetițe: Amalia, Berta și Ștefania. Amalia era cea mai mare, ba cea mai mare era Berta de unsprezece ani, apoi Amalia de zece și Ștefania de șase. Zice că între Ștefania și Amalia au mai fost avut copii dar s'au prăpădit.

— Sunt frumoase locuri pe-aice, zice Dinu ca să mai scurteze vorba guvernantei care vorbea foarte cu spor...

— Da, reîncepe ea, dar la Berlin: Wasserfall im Victoria-Park, Tiergarten-ufer, Sieges-Allee, Nellendorf, Platz, Leipziger Strasse, Friedrichstrasse, Unter den Linden, Schlossplatz, Der Dom, Rathaus, Städtische Sparkasse am Mühlendamm!...

— Da, da, da: zice Dinu văzând că guvernanta își iea din nou prea mare vânt.

— Dar pe-aiice pe la Weisser Hirsch vine... așa... lume să se primble?..

— Da, vine cine vrea; dar la Berlin pe Unter den Linden, și la Tiergarten atâta lume!.. Prințesa Josefina îmi ziceà, dragă Frieda...

— Dar primblându-vă pe-aiice prin Weisser-Hirsch cu cine v'ați mai întâlnit?

— A! Ieri chiar am întâlnit...

Să vedem pe cine?... a întâlnit?... se gândește Dinu cu oarecare nerăbdare. Ați întâlnit?..

— Da, ieri am întâlnit pe Iohan Tischler care e ober-kelner la Imperial; îmi spuneà că peste vr'o trei zile se duce la Berlin. Iohan Tischler e văr cu Hans Müller care umblà odată să se însoare să mă iea pe mine și pe urmă a luat pe Luisa lui Franz. Erà băiat bun... țineà foarte mult să mă iea...

— Numai pe el l-ați întâlnit.

— Da, erà singur el. Spuneà că se duce pân în deal la Zollhaus la o mătușă a lui: Tereza lui Renz.

— Și pe altul pe cine ați mai întâlnit?

— A! Am întâlnit pe d-l Feldmann, contabil

la Schlesinger. A fost și el la Berlin. Il întâl-
niam foarte dese ori. Acolo erà la Neumann...

— Numai pe Feldmann?

— Ba, am întâlnit și pe Madam Stör, bătrâna. N'o văzusem de-atâta vreme și chiar îmi erà dor de dânsa. Dar nici nu mă așteptam s'o văd, că auzisem că s'a mutat la fecioru-său la Leipzig. Erà bună prietenă cu o mătușă a mea, soră cu tata. Țineà ea, mătușa, niște case mari, din care închirià odăi mobilate și nemobilate și madam Stör ședeà la dânsa, țineà două odăi.

— Dar din țară dela noi n'ați întâlnit?

— Asta, de, nu pot să știu, pentrucă dacă nu cunosc pe nimeni, nu știu... poate să fi întâlnit, poate să fi văzut, dar dacă nu cunosc... Dacă nu cunosc de unde știu eu de unde e el?!

— Ale dracului sunt femeile, d-le, gândește acum Dinu. Ai văzut, mă rog, cum le întoarce, cum le sucește și nu poți scoate nimic dela dânsa. Adevărată vorba: Corb la corb nu-și scoate ochii. Chiar dacă nu i-o fi zis Angela anume să tacă, tace ea singură dela sine. Poate s'o fi și temând să nu-și găsească Bacăul cu Angela.

Intorcându-se deci cătră guvernantă îi zice:

— Acuma, freulein, poți să te duci acasă. Spune cuconiței că Virgil a rămas cu mine“.

Apoi începe vorba cu Virgil:

— Dar tu ai văzut pe cineva?

— Eu, da, răspunde Virgil care erà cu gândul tot la ceasornicul dela portar.

— Pe cine ai văzut?

— Pe... pe... ăl cu barbă.

— Cu barbă?!.. întreabă cu interes Dinu și în minte îi apare nesuferitul cum îl văzuse în funicular cu monoclu, și cu pălăria trasă pe-un ochiu.

— Pe unde umblu eu și unde pot găsi lămuriri!! vorba Evangheliei. Din gura pruncilor și a... nu știu cum mai zice—ese adevărul!..

— Da, cu barbă, zice copilul.

— Și mai cum?

— Și... așa...

Aice copilul poartă ochii, ca turcul dela ceasornic, într'o parte și'n alta.

— Cum așa?

— Uite așa: cu ochii încoace și 'ncolo, încoace și 'ncolo...

— Ce-o fi voind să spună copilul? se 'ntreabă el în gând. Se vede că mizerabilul e fricos și cât stă cu dânsa de vorbă se tot uită în toate părțile, se păzește?..

— Se uită așa într'o parte și 'n alta?

— Da, tată, și pe urmă scoate limba...

— Scoate limba? întreabă Dinu cu mirare. Cum scoate limba?

— Uite-așa.

— Ce-o fi asta?!.. se 'ntreabă Dinu.

— Oare ce-ar fi dacă l-ai apucă de limbă? Când scoate el limba afară, tu odată hap de ea?

— Ce spui tu, dragă? Nu pricep. Cine scoate limba?

— Acela.

— Care?

- Acel cu barbă.
- Unde erà acel cu barbă?
- Ei... Acolea... la portar...
- La portar? Auzi mizerabilul unde se bagă!!
- La portar!.. Iși dau, se vede, întâlnire acolo...
- Și unde la portar?
- Acolo în odaie.
- In odaie?
- Da, pe perete.
- Pe perete?!.
- Da.
- Ce spui tu, dragă?
- Poi, spun. Vrai să-l vezi și tu?
- Dar ce, e acolo și-acuma?
- Da.
- Auzi mizerabilul e acolo! Se vede c'o așteaptă pe dânsa? Nu s'au înțeles, se vede, ori ea n'a știut că n'o să poată să se ducă astăzi. Mă mir însă cum de m'a lăsat să mă duc eu pe-acolo?!..
- Știi sigur că e acolo?
- Da, știu. Vrei să mergi să-l vezi?
- Să merg?..
- Și aci Dinu se gândește un moment: să mă duc? N'o să priceapă că mă duc pentru el, și să ia alte măsuri?..
- Mergi, tată?
- Merg.
- Se 'ntorc să-l vază.

VIII

— Să-l apuci de barbă, să-i tragi barba jos; să-i scoți peruca, să-l dai pe mâna poliției să-i închee proces-verbal! Ar fi mai frumos ca asta să fie la noi la București, să-l vadă lumea care-l cunoaște, să zică: bravo, d-l Teodorescu, foarte frumos!..

...Dar acoloa cum poți s'o faci asta?... Nu cunoști pe nimene... și dacă te cunoaște cineva, ce... o să te duci la Julius Star? la Müller? la Brunner?... Dacă l-aș aveà aice pe Sterică Muneanu sau pe Radu Țepoiu, ce ar fi!.. Mi l-ar ciofălă în mijlocul stradei... Ce-ar trebui doar? Ar trebui numai să-i pună mâna 'n barbă să i-o smuncească odată, să i-o scoată și atunce la scandal poliția vine numai decât, ese ca din pământ!.. Aci însă ce e de făcut? pe cine să gășesc?..

Cum să-l aduci acoloa pe Sterică ori pe Țepoiu? Mai bun ar fi Țepoiu pentru că știe nemțește, când o veni poliția să poată da explicație. Sau adică de ce explicație? Poliția numai să-l iea, pe

urmă vine el și restul, chestia e să fie descoperit, să fie demascată.

Să-i scrii dar lui Sterică sau lui Țepoiu, dar ce să-i scrii, ce să-i spui? Trebuie să-i explici omului ca să-l faci să plece de-acasă, să vină aice...

...Îi scriu că i-am găsit o afacere care poate să câștige ceva și... se'nțelege, când o veni aci îi spun cum stă lucrul, care e afacerea și așa zisul câștig i-l plătesc eu împreună cu drumul și cu celelalte cheltueli de-aice. Plătesc dar isprăvesc odată... să nu-l mai văz pe mizerabilul trecând cu monoclul, cu pălăria pe ochi și cu aerul lui obraznic...

Cu astfel de gânduri Dinu merge încet trecând podul spre debarcader ca să iea vaporășul la Weisser-Hirsch.

Ideea asta de a-și aduce acolo unul din oamenii lui cunoscuți îi pare nimerită, dar ar mai trebui gândită, întregită, desăvârșită. Se întoarce înapoi deci peste pod și urcă sus pe terasa de alături. Se așază lângă balustradă. Vrea să dea sbor liber gândului.

Nu poate însă gândi nimic în chestia asta. Se gândește la Sterică și la Țepoiu, îi vede parcă gata de a-l servi, dar nu știe ce să le spună.

Se simte obosit.

Aprinde o țigară. Nicotina asta otrăvitoare are parcă darul de a te ajuta să te reculegi. Parcă ți-ar limpezi mintea.

Privește pe apă.

Ca o pânză de argint Elba majestoasă alunecă la vale spre soare-apune departe cât vede ochiul. Se duce Elba, se duce de-acolea, se duce aiurea, prin alte pământuri, prin alte maluri, prin câmpi de verdeață, prin desiş de pometuri, prin pajişti întinse, până la bătrâna şi neastâmpărata mare. Din marea? în nori, în fundul mării, în pământ, în isvoare, în gârle, în râuri, în fluvii apoi iar în marea, iar în nori!... Dar ceace se rădică în nori nu mai e Elba. E numai ceva dintr'însa. Ce se rădică în nori sunt numai nişte molecule din ea, cel mult ca nişte celule din capul nostru. Dar moleculele izolate nu mai sunt ea. Când a intrat în Marea, Elba s'a sfărâmat, a murit. Din ea n'a mai rămas decât amintirea prin locurile pe unde a trecut şi cine ştie poate slabe amintiri prin moleculele care au alcătuit-o. Acestea amintiri cu totul slabe, căci ce poate şti, deci ce poate să-şi aducă aminte o moleculă decât că în viaţa ei s'a găsit odată făcând un tot mare împreună cu alte molecule. Dar ce erà acel tot? Erà el Elba, erà el Rinul sau Isarul sau Dunărea? Ce poate să ştie o moleculă de apă, poate să ştie locurile pe unde a trecut. Dar şi din acelea ce anume? Că a trecut odată pe lângă nişte clădiri măreţe? pe lângă turme de miei sburdalnici? pe lângă grămunţi înfiorători de nalţi? pe lângă nisipuri? pe lângă turme de miei sburdalnici? pe lângă grădini de flori? Dar câtă vreme au umblat rasto- golindu-se prin adânc pe fundul plin de pietre

sau de nisip al râului, fără să poată vedea nimic mai mult de cât pietre, nisip, pământ?..

...Și de tine cine o să-și aducă aminte? Câțiva prieteni care te-au cunoscut, câțiva cunoșcuți, câțiva care au auzit de tine... câțiva care nu te puteau suferi? care îți doriau moartea?.. și pe urmă după ce s'or trece ei?!..

Pentru ce dar atâta bătae de cap cu viața asta mizerabilă?

E plictisit Dinu, necăjit, desgustat, obosit... Obosit de necaz, obosit de gânduri. Nici nu mai poate gândi. Vine un chlnr de-l întreabă ce consumație vrea să comande. El se uită lung la dansul și nu-l pricepe ce vrea, nu-l vede că e chelner, nu-și dă seamă că se găsește la o cafenea sau berărie...

.....
E hotărât să scrie în țară lui Sterică sau lui Țepoiu.

IX.

Angela tot nu e bine. Stă încă 'n pat.

.....
...Și vezi cum se înțeleg de bine! își zice Dinu. Sunt mai bine de două săptămâni de când stă dânsa în casă, și în tot timpul acesta mizerabilul nu s'a mai zărit nici p'aici, nici prin funicular, nici prin oraș, nicaëri!.. Negreșit c'a fost înștiințat, și înștiințat mereu, pus în curent! Prin cine s'o fi făcând însă corespondența asta așa de regulată? Nu cumva nemțoaica asta, guvernanta copilului face pe cucoana Mănușica?

Ce-ar fi adică dac'aș da-o afară? Cine-mi garantează însă că cea nouă va fi altfel?.. Ea e d'aci chiar din Weisser-Hirsch se cunoaște pe-acelea cu toți, cu toată lumea, pân și câinii îi cunoaște. Iea bilețelul dela dânsa și-l lasă undeva la vr'o altă cucoană Mănușică... Mizerebilul vine și o iea și lasă răspuns și merge strună.

...Mă miram eu de ce stau ele de vorbă și tot șușotesc atâta?!... Dacă m'aș lua de vr'o câteva

ori după dânsa înadins să văd pe unde se o-
prește?... cui dă scrisoarea?... Dar la ce capăt
eși?... Vezi că vorbește cu-o nemțoaică ori c'un
neamț dar de unde poți ști ce-a vorbit, sau cum
poți ști ce-a vorbit, sau cum poți dovedi ce-a vor-
bit?.. Mai sigur e că nu afli nimic...

- Cel mai bun lucru e tot așa cum am hotărât
să fac: să aduc pe cineva din țară să-i smulgă
barba, să-i smulgă peruca...

...Nu știi însă de ce nu primesc scrisoare din
țară, răspuns la scrisoarea care i-am trimis-o lui
Paulică să caute el să-mi expedieze pe Țepoiu
ori pe Sterică...

X.

— Mai sunt unsprezece minute; zice Dinu privind ceasul din perete.

E în biouroul detectivului.

Pe tăblița dela ușa biouroului e scris cu cretă: „Astăzi se poate să fiu la biurou între orele patru și cinci fără un sfert“.

Acuma sunt orele patru și treizeci și patru de minute.

Dinu a mai fost odată pe-aci azi dimineață, când a văzut cele scrise pe tăbliță.

E nerăbdător.

Și-a luat niște gazete de citit; pe o masă în camera de lângă biouroul detectivului sunt multe de reviste ilustrate foarte interesante; dar nu poate citi, nu mai are răbdare, n'are răbdare nici măcar să se uite la ilustrații. Caută mereu la ceas. Mai sunt vr'o doi clienți dar stau tăcuți și parcă îmbufnați, duși pe gânduri.

În urma scrisorii trimisă în țară, în locul lui Sterică sau Țepoiu, Paulică i-a trimis pe unul Trântomăreanu. Trântomăreanu a venit cu o scrisoare în care Paulică spune că neputând găsi nici pe Sterică nici pe Țepoiu, care sunt duși undeva de vacanță, îi trimite pe-un fin al său: Jenică Trântomăreanu care are nevoie să câștige ceva bani că e om nevoiaș.

Dinu înțelege că Trântomăreanu ar vrea să câștige ceva bani, dar nu înțelege să-l pună să se trântască cu nimene. Nu l-a mai văzut pân acum, nu știe cine e, nu se poate încredința unui om necunoscut. Ii spune, deci că afacerea nu mai e, îi plătește cheltueala și-l sfătuește să se întoarcă înapoi în țară.

Apoi neavând la dispoziție un om sigur cum își pusese în gând, schimbă planul. Se adresează unui detectiv.

Detectivului îi spune:

„E un domn pe care-l bănuiesc că întreține legături intime cu o femeie care nu e a lui. Aș vrea să pot constata faptul cu marturi, conform legii”.

Detectivul îi cere lămuriri asupra persoanelor. El îi spune numai despre bărbat—despre mizerabilul, cum îi zice el... Are barbă parcă ar fi falsă, pălăria trasă pe-un ochiu, monoclu, haină în cutare fel; umblă cu funicularul, l-a văzut prin strada cutare și cutare cu automobilul sau cu trăsură pe la oarele cutare, l-a văzut și pe strada X.... Despre dânsa nu-i spune nimic.

Detectivul se mulțumește cu aceste lămuriri și-i

dă termen de zece zile. Până 'n zece zile o să-i spună dacă poate face ceva. Dacă va putea mai înainte o să-l înștiințeze. Dacă nu-l înștiințează, atunci la zece zile să vină la el la biouou.

Astăzi se împlinesc cele zece zile.

Și ceasul grăbește grozav. Abia a intrat și au și trecut șase minute. Mai sunt cinci.

Cine știe unde-o fi acuma detectivul, se gândește el. Și în minte deodată i-se arată, ca la cinematograf un drum lung printr'o pădure, un automobil care aleargă cu toată viteza și un altul care-l gonește din urmă. În cel dintâiu e mizerabilul, cu barba pusă, cu pălăria pe-un ochiu și cu monoclu, în celălalt detectivul. Automobilele aleargă mereu: cel din urmă se apropie din ce în ce. Mizerabilul atunce începe să cotească prin fel de fel de strade strâmte și întortochiate. Detectivul după el. Atunci mizerabilul se întoarce și trage focuri de revolver. Detectivul îi răspunde și dânsul cu focuri.

Se poate însă ca mizerabilul s'o fi luat și pe dânsa în automobil. Și atunci îi vede în automobil pe amândoi. Dânsa acoperită cu un voal albastru, se ține strâns de un mâner; el aplecat cătră dânsa îi încunjoară talia cu brațul.

Când se gândește că dânsa poate fi și singură în automobil, atunce vede automobilul alergând numai cu ea, învăluită la cap cu un voal albastru, ale cărui capete se întind fâlfâind în urmă trase de curentul vehiculului.

Gândul lui aleargă după automobile, iar minutele au trecut. Ceasul sună trei sferturi.

Dinu se hotărăște totuș să mai stea vr'un sfert de ceas: cine știe poate detectivul a întârziat dar tot vine. Ușa dela biurou se deschide însă și un glas gros și hârbuit rostește:

— Domnul nu mai vine.

— Dar eu aș vrea să mai aștept vr'un sfert de ceas, zice Dinu.

— Nu mai primește: răspunde feciorul.

XI.

— Insfârșit,—zice Dinu eșind dela detectiv, să vedem mâine!..

Sunt orele șapte seara.

După ce data trecută așteptase la detectiv până la cinci ceasuri fără un sfert, adouazi primî un bilet în care-i spuneà să nu se mai deranjeze până nu va fi vestit.

A fost vestit peste trei zile.

— Iată cum stă lucrul, zice detectivul:

Personajul d-tale l-am găsit. Ii știu și locuința și numele.

Are în adevăr întîlniri cu o tânără al căreia nume n'am putut să-l aflu. Brună, de statură mai naltă ca mijlocie, elegantă în port, grațioasă în mișcări. Poartă de obicei în automobil un voal albastru cu care-și învălește fața. Cunosc locul, casa unde se 'ntîlnesc. Cunosc situația camerelor și intrarea. Am la dispoziție oamenii ceruți de lege. Sunt gata să facem descinderea mâine la cinci după prînz. Vom pleca din Bürger Wiſe la patru jumătate. Vă convine?

- Da, răspunde Dinu.
- Mai aveți ceva de adaos?
- Nimic.
- Atunci așa?
- Da, așa.
- Pe mâne.
- Pe mâne.

Iși strâng mâna și se despart.

Dinu pleacă mulțumit. Vrea să zică nu m'am înșelat... Mizerabilul mizerabil și dânsa cum mi-am închipuit.

Simte o mulțumire răutăcioasă. Gesticulează singur parcă s'ar găsi în fața ei și i-ar zice:

— Ce? Ți-ai închipuit, dragă Angelo, că poți să-ți bați joc de Dinu Plevan? Te-ai înșalat. Te-ai înșalat grozav.

Drept zicând el nu e supărat pe dânsa. El îi crede. Lumea e captivantă, ademenitoare. Ea frumoasă, ispите multe... se înțelege, la urma urmei ești om. El chiar o iubește și dacă ar fi vorba numai de el, dac'ar fi, de pildă, într'un puștiu, într'o pădure, numai el cu ea, i-ar reproșa numai, i-ar face o muștrare bună, i-ar da un fel de pedeapsă ca să știe pentru altă dată și atâta tot; dar aci în societate e altă vorbă, aci trebuie s'o lase, trebuie să se divorțeze de ea. Se înțelege și aice o tratează absolut cum trebuie s'o trateze un om corect: De și o bănuiește și e aproape sigur că ea-l înșală, el totuș se face că nu știe: pentru că după lege hoțul cel mai hoț dacă nu e dovedit trebuie să fie tratat ca om cinstit. Pân'

la proba contrară toată lumea e om cinstit. Unui om bănuît legea poate să-i iea libertatea, să-l închidă; dar și aceasta pe urma unor dovezi.

Se 'ntoarce deci acasă vesel, c'un aer de triumfător și foarte bine dispus. Aceasta și pentru că chiar e bine dispus și pentru că nu vrea să-i dea ei cumva de bănuît că el a descoperit totul și mâne o s'o urmărească.

Pentru ca să fie mai garantat că toată sara o să fie dispus i-a propus chiar Angelei de-au mers undeva la niște prieteni din localitate. În familie la acești prieteni era și domnișoara pe care Dinu începuse a-și cam pune ochiul; își cam făcè socoteală că în cazul când ar divorsà de Angela ar puteà foarte bine s'o iea pe dânsa. I-ar fi convenit din toate punctele de vedere și ca persoană și în privirea situațiunii.

XII.

Automobilul sfârșe la scară, în Leipziger strasse. Sunt orele patru jumătate.

— Pofțiți, mă rog, zice detectivul arătând spre automobil.

— Mulțumesc, zice Dinu, urcând cel întâi.

Detectivul urcă lângă el și automobilul pornește 'n goană.

Dinu pleacă, dar pleacă nemulțumit. I se pare că pleacă prea în pripă, prea pe negata, prea fără socoteală.

Cât de mult doriă el să ajungă să afle adevărul, acuma parcă-i pare rău, parcă se teme. I se pare că s'a apucat să uneștească ceva rău, să facă o crimă. Ii vine să spună detectivului că renunță să mai meargă, lasă pe altă dată ori o lasă de tot. Nu-și dă seama pentru ce nu-i vine să se ducă: parcă-i vine greu să dea ochi cu dânsa... un fel de rușine... un fel de milă... Cum o să se uite ea?... Ce-o să zică ea?... El... ce să facă? ce să răspundă?...

Și ca un copil neastâmpărat care s'aruncă aci

pe scaun, aci pe pat, aci iar pe scaun, ori pe masă, gândul îi aleargă aci 'ntr'o parte, aci într'alta. După ce se gândește la dânsa, acuma începe a se gândi și la detectiv.

S'ar reține din toată inima, dar îi vine peste mână să se retragă și din pricina detectivului. Ce om fără voință!.. o să zică detectivul... o să răză... Apoi iar își mai face curaj:

Ce-ți pasă ție de părerea detectivului?.. Dă-l Ddracului de neamț!..

Pe când se luptă el așa cu gândul începe și detectivul să vorbească:

— N'aveți idee ce fin a fost aranjată toată afacerea asta a d-stre, toată, toată. Principalul e să nu te bănuască și greutatea e la urmărit. Persoana pe care o urmărești nu trebuie să te vază de două ori după ea. E o întreagă artă în detectivat.

El vorbește dar Dinu nu știe ce să răspundă, aproape nu știe nici ce-i vorbește. Incepe să simtă un fior în tot corpul, un fel de tremur, un fel de strânsoare prin coaste, un fel de receală. Se simte parc'ar fi amortit și la orice hop de automobil îi trece sguđitura prin toate coastele. I se îngreue respirația. Ce bine ar fi dacă s'ar strică acum automobilul!.. Dar automobilul nu se strică, merge parcă în ciuda lui și merge și merge... Și lui i-se pare că-l duce cu sila și se miră singur cum de n'are el putere ori voință să se opună, să zică halt... Simte chiar frig în tot corpul, frig și tremur. Detectivul vorbește mereu dar el nu-l pricepe. I-se pare că-l duce în sur-

ghiun, că-l duce să-l închiză undeva. În sfârșit la un colț de stradă automobilul se oprește.

Acolea mai este un automobil din care scoară trei domni. Detectivul îi salută. Ei răspund la salut. Dinu salută și el.

Domnii pleacă înainte și detectivul cu Dinu după ei.

Ajung la un gang, îl trec; intră într'o curte, sună la o scară.

Ușa dela scară se deschide.

Se vede o femeie bătrână.

Un domn din cei trei vorbește ceva. Bătrâna îi poștește înnăuntru.

Trec printr'o sală, urcă o scară și se opresc la o ușă.

D-l bate la ușă.

Nu răspunde nimeni.

Mai bate odată.

Înima lui Dinu începe să bată și ea.

Din năuntru tot nu răspunde.

D-l spune ceva cu glas tare.

S'aude o voce din năuntru.

Înima lui Dinu bate cu putere.

Ușa se deschide.

Intră cu toții. Dinu intră și el. Înima îi bate tare și repede.

Pe-o masă din mijloc o pălărie de damă cu un voal albastru.

Pe mai multe scaune se văd atârinate haine femești.

Aproape de ușă nesuferitul lui Dinu cu barbă cu monoclu și cu gulerul dela haină rădicat.

La o fereastră după perdea se vede ascuns cineva, o femeie. Un colț îndoit din poala perdelei permite să se vadă un picior cu ciorap negru de damă și cu pantofi de lac.

Un moment de tăcere.

Dinu cu ochii la fereastră s'apropie de se sprijine de un scaun. Respiră cu greu.

D-l sau detectivul cer ca d-na de după perdea să fie bună să-și arate fața.

D-na nu se mișcă.

Rugămintea se repetă.

D-l atunci apucă perdeaua din dreptul capului doamnei.

O mână goală până la umăr apare de odată și ține perdeaua.

— Trebuie să vă vedem, d-nă, zice d-l.

D-na atunci scoate capul de după perdea.

— Este, mă rog, d-na pe care o urmăriți? întreabă d-l pe Dinu.

Dinu cu ochii țintă la dânsa nu zice nimic.

— E d-na pe care o urmăriți? repetă el.

Dinu se uită la el și dă din cap în semn de negare.

— Nu?

— Nu, răspunde Dinu.

— Nu?! mai întreabă și detectivul cu mirare.

— Nu, răspunde Dinu zăpăcit și în acelaș timp nemulțumit.

XIII.

Obosit.

Pe terasă, într'un scaun balansoar cu ochii pe-un jurnal.

Pe urma unei furtuni apele mării, izbite, rostogolite în valuri uriașe, frământate până 'n adâncurile cele mai de jos, stau neclintite, nemișcate, de și mici încrețituri le mai înfloresc fața cum visurile grele încrețesc fruntea unui adormit. Stau nemișcate, stau ca adormite, n'au putere să se mai miște.

Furtună grozavă a sbuciumat sufletul lui Dinu.

De când își aduce el aminte gândul i-se oprește la o întâmplare din copilărie când erà de vr'o nouă ani.

Erà la țară în zilele de după Paște. În sat, la cârciumă, erà un dulap ori scrânciob cu patru scaune, care se învârtesc peste cap, așezate în cruce și cumpănindu-se două câte două.

Intr'o Duminică dimineața înainte de a se începe hora, un număr de flăcăi își găsiseră joacă la dulap, se dădeau în el.

Din întâmplare Dinu trecând pe-acolo cu un flăcău, Stan, servitor al lor, acesta îl întreabă dacă vrea să se dea în dulap. Dinu vrea. Stan vorbește cu flăcăii dela dulap. Aceștia golesc un scaun și Dinu cu Stan s'așază în el.

— Gata! strigă unul din flăcăi care făcea pe vătaful, și dulapul începe să se dea peste cap, să se învâртеască.

Se învâрте odată, de două ori și când începe roata a treia oară, cei din scaunul din naintea lui Dinu se scoboară. Când se scoboară ei însă, în scaunul acela nu se mai urcă alții și rămânând gol, deci cel mai ușor, acest scaun se rădică numai de cât sus în răscruci. Celelalte două scaune de după ei se golesc și ele și singurul scaun încărcat e acela unde e Dinu cu Stan și care acuma e tocmai sus în răscruci.

Dinu acum își aduce foarte bine aminte momentul când se găsiă sus în răscruci.

— Țineți bine, strigă vătaful cătră cei patru flăcăi, care purtau dulapul.

— Ținem, răspunde unul.

— Măi Stane, măi! strigă acum vătaful.

— Ce e? întreabă Stan de sus.

— Să-i dăm drumul?

— Mai stați răspunde Stan cătră cei de jos și numai de cât întreabă pe Dinu:

— Vrei d-ta să ne dea drumul?

— Cum să ne dea drumul?

— Să dea drumul dulapului să vezi ce bine e...

Dinu nu prea pricepe cum o să fie bine. Se

uită numai că se găsește sus de tot, așa de sus cum n'a fost niciodată. Așa sus că se uită peste toate casele, și peste copaci. Simte un fel de fior mai ales când se uită în jos, cu toate acestea ademenit de vorbele lui Stan că o să fie bine îi răspunde:

— Hai să ne dea drumul.

— Atunci ține-te bine cuconașule, zice Stan, înțepenind bine mânele pe hlubele scaunului ca să sprijine pe Dinu apoi strigă:

— Dați drumul.

În momentul acesta cei patru flăcăi de jos, care țineau coarneau sau boldurile dulapului, le lasă din mâni și se dau la o parte. Dulapul numai de cât începe să se miște îndărăt și scaunul cu Dinu scoboară înainte cu-o repeziune din ce în ce mai mare. Merge așa de repede că în clipa când ajunge în partea de jos se face așa vânt că le sboară de pe cap pălăriile lui Dinu și a lui Stan. Scaunul se ridică iar aproape de răscruci, dă 'ndărăt, se ridică pe partea cealaltă în față, apoi iar îndărăt și tot așa. Scaunele cele goale se învârtesc prin grindeele lor, se dau peste cap, se lovesc unele de altele de-s'auzeà cine știe unde: pac! pac! pac!..

Lui Dinu i-se părea că s'a prăbușit lumea, s'a răsturnat pământul, s'a răsturnat cerul; s'au amestecat, s'au ciocnit toate stihiiile; iară dânsul parcă rătăcește prin văzduh, printre sfărâmaturi, printre cioburi, așteptând în fiecare clipă să fie lovit, să fie turtit, aruncat în cine știe ce fund de

tartar. Strânge din mâni, strânge din picioare, strânge din dinți, nu mai știe pe ce lume se află.

Când începe însfârșit să se mai ogoască repziciunea deodată flăcării se reped toți patru și prind de scaunul lui Dinu și-l opresc.

Dinu galbăn la față, dar nici Stan nu e roșu.

De întâmplarea aceasta și-aduce aminte Dinu și sguduitura de-atuncea nu i-se pare de loc mai mare de cât cea de acum. Atunci avea cel puțin lângă el pe Stan, avea un om al cărui braț puternic îl protejă, pe când acum n'avea pe nimeni. Din partea lui acum se chiamă că era detectivul, om străin, angajat negustorește pentru anumit lucru.

Când s'au dus acolo de s'au oprit cu automobilul, s'au întâlnit cu cei trei și au intrat în casă, parcă tot își mai aduce aminte ceva, dar cum au eșit de-acolo, sănătate!

Curentul puternic de aer din automobil la întoarcere i-a făcut însă bine, l-a deșteptat.

Astăzi e a treia zi după prânz. Tot obosit. Citește foiletonul unui jurnal.

De obicei nu citește literatură.

Produsele artistice el le consideră ca articole de lux. Valoarea lor se razimă pe faptul că sunt lucrate cu îngrijire, că sunt din material mai scump, sunt mai rari, mai originale. Arhitectura e cea mai de frunte. Industria cată să iea locul artelor. Literatura o laudă și el, laudă pe literații renumiți dar nu-și dă seamă la ce e bună literatura, la ce e bună poezia decât doar să zăpăcească

mințile femeilor. Poezia patriotică o înțelege și el, dar cea sentimentală, exotică, romanele?... Comedia e bună să biciuească defectele, drama să dea exemplul virtuții, dar poeziile cu suspinuri, cu dureri de inimă?!. romanele cu serenade?!. El nici lui Alexandri nu-i poate erta că s'a scoborât să scrie bucăți ca Buchetiera de Florența, ori cât le-ar lăuda unii. Nu e frumos, nu e de demnitatea lui Alecsandri să scrie asemenea lucruri.

Dinu nu citește literatură. Când are vreme să se recreeze caută oameni, se duce la prieteni să stea de vorbă, se duce la un spectacol, se duce la primblare; iar când, de pildă, e bolnav, nu poate eși din casă, a luat obiceiul dela tatăl lui că ia o pereche de cărți și face pasiansuri.

Acuma neavând ce face, de-odată a stat să deslege o șaradă dintr'o revistă cu ilustrații pentru copii. Apoi aruncându-și ochii pe-un jurnal a început să citească foiletonul. De și foileton și literatură, foiletonul acesta îi pare însă o bucată serioasă, scrisă altfel, nu ca celelalte romane. Un caz care se potrivește cu al lui: Unul care-și bănuște nevasta o surprinde vorbind la telefon cu... mizerabilul ei. Păcat că foiletonul e cu urmare, nu merge mai departe. Se pare că mai încolo o să urmeze un duel. Ce nebunie e duelul!! El e în contra lui. Ce vrea să zică, sălbătăcia asta medievală!.. Te-am nedreptățit, te-am atins, ți-am făcut vr'un rău, fă-mi proces, pune-mă la amenda cea mai mare, dă-mi închisoare;

dar dă-mă pe mâna unor oameni, unor arbitri, nu pe mâna unui sălbatec ori a unui nebun care și-a făcut meserie de duelist ca să omoare lumea! Cine primește să se bată în duel dovedește că e un om de nimic, o secătură, un prost.

Și ca urmare a indignării lui, Dinu împinge mai departe de el, pe masă, jurnalul cu foiletonul în care se dădea a înțelege că va urma un duel. Acesta e păcatul literaturii gândește el: literatura cea mai bună, vorbește ce vorbește de lucruri serioase și numai te pomenești că amestecă și câte-o prostie ca duelul bună oară.

Lăsând la o parte jurnalul, gândul îi sboară acum la întâmplarea de alaltăeri, când a fost cu detectivul.

Iși aduce aminte când s'a deschis ușa de-au intrat înăuntru. Nesuferitul cela cu gulerul dela haină rădicat, cu monoculul în ochi și cu mânele în buzunar la pantaloni, avea o căutătură așa de obraznică, de nesuferit că fără să vrei îți venea parcă să-l iei la palme.

Trebue să fie vr'un nebun, vr'un bulgar, vr'un bașbuzuc.

Ii pare rău de cele ce-a pățit. Ce nevoe eră de detectiv și de toate istoriile astea? Putea s'o urmărească încet, cu răbdare, cu prudență, fără să amestece pe alții. Cu alții riști întotdeauna să ieși rău. Detectivul, se 'nțelege e om serios de meserie, n'o să divulge nimic, dar nebunul cela de nesuferit de sigur c'o să vorbească, o să facă

vălvă printre prieteni, o să răză... poate să ajungă s'audă și Angela să 'ntrebe pe cine urmăria?

Angelei o să găsească el, se 'nțelege, ce să-i spună, dar vorba e că nu-i place lui s'ajungă să dea explicații care oricum ar fi la urma urmei sunt un fel de scuze.

Nu mai e de stat aci la Dresda, trebuie să plece aiurea, în alt oraș, la Berlin, de pildă, și încă în cel mai scurt timp.

Pe când gândește el aceste lucruri la poartă se oprește un automobil cu doi domni.

Ii primește.

Vin din partea d-lui Ramon de Galzada.

— Ramon de Galzada? Spaniol?

— Da, d-le.

— Dar nu-l cunosc pe acest domn.

— Se poate, dar l-ați ofensat alaltă eri.

— A!... gândește Dinu, e nesuferitul... Și ce poftiți d-voastră?

— Să vă trimiteți marturii d-tră la adresa aceasta, zice unul din ei prezentând o cartă de vizită.

— Duel!..

XIV.

Iar la detectiv.

— Un căscăun!.. un nebun!... Ramon de Galzada!.. Spaniol!.. Ce spaniol!.. trebuie să fie cine știe ce nație... spaniolii sunt oameni ca toată lumea... Așa gândește Dinu și se uită la ceas.

Cinci fără zece minute. Detectivul a lăsat vorbă că astăzi poate să vină între orele patru și cinci.

Are haz că nu vine până la cinci. Ce e de făcut atunci?

Alaltăeri când au venit cei doi domni—marturii nesuferitului, Dinu, a fost la început așa de impresionat că nu i-a venit în minte nici să-i mai întrebe ceva, nici să le spună ceva, nici să ia vr'o hotărâre.

Pe urmă târziu, după plecarea lor a început să gândească ce e de făcut.

Duel nu primește, nici marturi nu poate să trimită. Pe cine să ia martur? Dintre cunoscuții din țară nu vrea să ia; dintre cei de-acolea nici atât.

Mai pe sară se 'ntâmplă altă ceva: Angela bolnavă. Boală venită repede și cu gălăgie: temperatură rădăcată, ameteți...

Și în acest timp s'a 'ntâmplat că a plecat și guvernanta lui Virgil așa că Dinu nevoit să stea acasă, să se ocupe de ai lui, nu mai poate, nici nu vrea să se mai gândească la duel: Dă-l dracului de bașibuzuc și căscăun nesuferit, își zice.

E însă și ceva curios: tocmai în momentele acestea când îl înconjoară atâtea griji, gândul îi sboară tocmai în casa unde a fost cu detectivul acum câteva zile. Ii vine mereu în minte doamna care stătea ascunsă după perdea, îi vede umărul gol, decoltat, vede piciorul care rămăsese neacoperit de perdea, îi vede figura cum apărea de după perdea. Parcă s'a uitat la el cu oarecare interes.

L'a fixat, și parcă nu erà supărată, și parcă figură cunoscută?.. Cine să fie? De ce condiție?.. Măritată?.. Pare persoană distinsă și obicinuită cu lumea, ori cel puțin stăpână pe mișcările ei; nu părea speriată, nici îngrijorată; avea mai mult un aer întrebător.

Acuma Dinu stă și așteaptă pe detectiv pentru că astăzi au venit iar cei doi și i-au spus că d-l Ramon de Galzada a hotărît că dacă până 'n douăzeci și patru de oare d-l Plevan nu trezise marturi atunci își iea libertatea să-și caute satisfacție pe altă cale și mai întâi de toate va da lămuriri, prin publicitate.

Această ultimă încheere supără mult pe Dinu și-l face să numere minutele și secundele care parcă sboară prea repede.

Și totuș în această grijă de minute și de ne-

răbdare gândul lui tot la acea de după perdea se oprește.

Minutele rămase trec însă și ele. Ceasul sună cinci, cameristul vine de vestește că d-l nu mai primește.

Ce te faci acuma?

Pleacă lumea care eră în biurou pleacă și Dinu.

În stradă, mergând încet, începe să gândească ce să facă, dar gândul îi sboară din nou color după perdea. Ii vine iar în minte. O vede cum se uită la el: blondă cu ochii verzi, șireți... S'a uitat la el... la el cel întâi... Privire hotărâtă... cu interes... De ce s'o fi uitat la el? Și-o fi zis: ăsta își urmărește nevasta, vrea s'o surprindă... ce căpcăun trebuie să fie!.. Căpcăun și cu toate astea poate să-i placă tocmai pentrucă-l crede căpcăun.

Femeile sunt curioase, capricioase nici nu-ți vine 'n cap ce poate să le placă...

Te pomenești câteodată că te scoli dimineața recitând două-trei versuri, pe care apoi le repeți toată ziua; sau mergând pe drum te pomenești îngânând un cântec al cărui tact se potrivește cu pasul tău și-l repeți mereu cât ține mersul nu mai poți scăpa de el. Așa ceva pățește acuma Dinu cu dama de după perdea: îi vine mereu în minte, gândul mereu stăruie asupra ei și el nu mai poate scăpa de dânsa.

XV.

La un muzeu.

În sfârșit azi o vede.

O cheamă Ermina: i-a aflat numele.

E artistă.

I-a dat întâlnire aci la muzeu în sala asta chiar, sala unde e grupul de sculptură: Fiul risipitor îngenunchiat înaintea tatălui său.

Dinu e de vr'un sfert de cias acolo.

Pân acuma privea blocul negru de sculptură reprezentând scena evanghelică, acum a început să se uite la ciasornic.

Automobilul îl așteaptă jos în fața scării. Cândul lui Dinu era ca de aci să se ducă cu artista undeva în împrejurimi.

Ii pare curios că ea încă n'a sosit pân acuma. Incepe să cam pearză răbdarea, de și caută să se încurajeze singur: Așa sunt artistele, așa sunt femeile, le place să se facă așteptate, dorite: țin mult ca persoana lor să fie mai mult de cât prețuită.

A descoperit acum și pentru ce dânsa îi pare o fi-

gură cunoscută. Samănă cu o domnișoară pe care o vedeà el odată cam de mult, la băile dela Slănicul din Moldova. Ii ziceà el Fetița blondă. Erà un grup de vr'o șapte fetițe pe care-l întâlneau prin toate părțile prin parc, prin pădure, pe la ape; vesele, sprintene ca niște păserele și cam sperioase. Căpetenia pare că erà ea, cea blondă, parc'o vede cu capul gol și cu coada cu fundă, bleupale lăsată pe spate. Se uità el mult după dânsa, îi trimiteà ilustrate pe la serbările din parc, îi trimiteà telegrame. Se gândià mult la ea, dar neavând încă pe atunci o situație convenabilă, nu voia să se gândească la însurătoare. Peste vr'o doi ani a văzut-o la un examen de conservator, cântà Poloneza întâia de Schopen. Cântà admirabil. Pe urmă n'a mai văzut-o, dar s'a gândit de multe ori la dânsa.

Acum începe să se uite pe la tablouri; mai mult i-ar plăcea însă dacă s'ar putea uità în stradă pe unde trebuie să vină dânsa.

*

Afacerea cu duelul l-a enervat din cale afară, ajunsese la desperare. Nu voia nici c'un preț să se vază prin gazete: el om serios și cu pretenții de președinte la societatea „Vulturul“!..

Atunce sara când a așteptat pe detectiv care n'a mai venit, a umblat pe stradă mai bine de-un cias gândindu-se ce e de făcut, sau mai bine gândindu-se la artistă. La urmă s'a urcat într'un automobil să se ducă acasă. Când ajunge acasă

și dă să se dea jos, ce-i vine 'n minte? Adecă de ce n'a lăsat el un bilețel pentru detectiv în care să-i spună că vrea să-l vadă numai decât?

Urcă deci numai de cât îndărăt în automobil și face așa.

Adoua zi se vede cu detectivul și pe seară afacerea este isprăvită. Detectivul și-a luat asupra lui să găsească marturi din localitate însă oameni a căror discreție eră sigură. Firește, aceasta a costat ceva bani. Marturii, oameni de condiție. I-au adus declarație iscălită de toți patru marturii și de Ramon de Galzada că, în urma explicărilor date de marturi, incidentul s'a închis socotindu-se ca neavenit și ne privind întru nimica nici pe d-l Ramon de Galzada nici pe d-l Dinu Plevan.

Tot prin detectiv a aflat apoi numele și adresa artistei.

Când a aflat adresa ei i-a scris și după o scurtă corespondență a ajuns să aibă întâlnirea la care el a venit acum aci la muzău.

Aplanarea afacerii cu duelul, care l-a scăpat de grija că o să fie dat prin gazete și făcut de râs; mulțumirea că Angela a fost bănuită pe nedrept, precum și începutul corespondenții cu artista îl fac să-și schimbe ideea de a părăsi Dresda și să găsească potrivit să se mai amuzeze și el, să se mai recreeze de atâta sbucium și sguđuiri; mai ales că și Angela s'a făcut bine.

A trecut însă mai bine de un ceas și artista nu mai sosește.

Cine poate fi pricina? S'a bolnăvit ea? A oprit-o

cumva Ramonul cel caraghios? Ori i-a dat întâlnire numai în bătae de joc?

Prea întârzie!..

Se primblă pe dinaintea tablourilor, nu mai are răbdare să se uite la ele.

Stă un moment în fața unei pânze reprezentând un fel de vânătoare medievală: O piață din oraș, Alt-Mark, încunjurată de case din toate părțile e prezentată ca loc de vânătoare: s'au închis ușile și ferestrele la etajele de jos pe piață, s'au dat drumul la animale sălbatece și vânătorii, de pe la rândul de sus le ochesc să le vâneze. Vezi nenorocitele fiare alergând desperate dintr'un colț în altul. Lui Dinu îi vine în minte tocmai situația în care se găsea el zilele din urmă, compătimente deci pe lupi și urși. Se mai oprește înaintea blocului evangelic pe care mai nainte îl admiră și ca execuție artistică ori tehnică, și ca expresie psihologică. În această grupă fiul risipitor reprezintă căința sinceră, iar tatăl reprezintă în adevăr pe tată, pe tatăl-om; cum Christ dela Leipzig, din tabloul cu deviza lăsați copiii să vină la mine reprezintă partea omenească din Christ; cum Madona de Kaulbach reprezintă pe mama. În madona sixtină se simte divinitatea înaintea căreia te închini, nu se simte mama, mama omenească, mama care trăește din traiul copilului; madona sixtină dacă e mamă, e mama lui D-zău, mama unui copil asigurat nemuritor și atotputernic, nu mama unui copil muritor, de-a cărui viață trebuie să se îngrijască ea. Acuma lui Dinu acest grup a început să-i pară monoton,

plictisitor. Găsește că subiectul nu erà bun pentru sculptură nici pentru pictură, căci aceste arte prea perpetuează o situație trecătoare. Subiectul e bun numai pentru literatură cum e dat în cartea sfântă.

Acum, dinaintea unui peisaj, Dinu se gândește la planul ce-și făcuse pentru o excursiune, cu artista afară din oraș. Acum i-se deșteaptă în minte toate plăcutele amintiri care-i prezintă vioae, sburdalnică și sălbatecă pe fetița blondă. Parcă se vede cum se uită după dânsa, o urmărea cu ochii, îi părea rău că se duce din fața lui și se gândia cu părere de rău că într'o zi n'o s'o mai vază de loc. Aruncându-și ochii la blocul evanghelic, un fior de compătimire îi strânge sufletul: acum îl înțelege mai bine pe părintele care și-a găsit fiul. Așteptând pe artista îi pare că așteaptă să vină fetița blondă.

Ea nu vine însă, ciasurile trec și un paznic vestește că ora de închiderea muzeului a sunat.

Cu părere de rău și parcă fără voe Dinu părăseștes ala.

Afară un comisionar îi dă un plic.

Deschide și citește:

„Azi peste puțină. Mâne la acelaș cias și „loc“.

Ermina.

— Iar așteptare!...

XVI.

Tot Teodorescu ori... Glejanu...

În cabinetul directorului Ministerului, Dinu singur pe gânduri în fața ferestrei.

Au trecut mai bine de șase luni de când s'a întors Dinu în țară; dar sunt aproape două luni de când treapădă pe la ministerul ăsta. Vrea să mute pe Marin Pânzăreanu din Oltenia aci în capitală. A vorbit cu ministrul. Ministrul foarte amabil a luat înseamnăre și i-a promis că dă ordin ca numirea să se facă numai de cât.

A vorbit cu ministrul într'o joi. Până pe Duminică, Luni trebuie să fie gata. Ce Duminică, nici Duminica următoare n'a fost făcut. Hai iar la ministru. Ministru se scuză, îl asigură că acum se face numai de cât; dar tot nimic.

De și ministrul i-a fost zis să nu se mai deranjeze să vină pe la dânsul, el tot vine.

Vine, dar ministrul ori e ocupat cu cineva, cu vr'un ministru străin și nu primește, ori încă n'a venit, ori nici nu vine, așa că dânsul—Dinu,

după ce perde ciasuri întregi se 'ntoarce fără măcar să-l fi văzut.

În sfârșit într'o zi îl prinde pe ministru:

— Să mă erți, te rog, d-le Plevan, să mă erți...

E de față și secretarul general—să mă erți d-le Plevan, dar uitate, îți prezint pe d-l Octav Popescu secretar general. D-lui o să-ți facă ce ți-am promis.

D-l secretar general însă, cum se nimerește, e tot așa de ocupat ca și d-l ministru, ba e dus nu știu unde, ba încă n'a venit, ba s'a dus, astfel că Dinu se duce cum a venit. Dela o vreme ajunge că vine la minister în fiecare zi, ca slujbașii. Ajunge că chiar cunoaște ministerul și serviciile și multora le dă chiar lămuriri ca un slujbaș. Unii îi cer și servicii.

Căutând pe secretarul general face cunoștință cu directorul.

— Îmi pare bine de cunoștință, d-le Plevan. Nu e nevoie să mai vedeți pe d-l secretar general, lucrul ăsta vi-l fac eu, că doar la mine se face.

Și e vr'o săptămână de zile de când umblă acum după Director.

Și Marin Pânzăreanu bombardează mereu pe Dinu cu scrisori: Dragă Dinule, voiu să-ți aduc aminte, se vede că ai uitat să vorbești cu ministru. Te rog foarte mult perde vr'o câteva minute într'o zi pentru un vechiu prieten...

Câteva minute!.. Și Dinu cu săptămânile și cu lunile... curat vorba că practica nu se potrivește

cu teoria, ori mai bine socoteala de-acasă cu cea din târg.

Ce e însă cu Marin Pânzăreanu sau, mai bine zis, ce nevoie are Dinu de Marin Pânzăreanu?..

După biletul primit dela artista, dela Ermina, ca să se întâlnească a doua zi la acelaș cias și în acelaș loc, Dinu s'a dus acasă plin de necaz și de nerăbdare până mâine; dar când ajunge acasă găsește din țară o telegramă care îl vestește că tatăl lui s'a prăpădit.

Aceasta îl face să plece numai de cât și pleacă adouazi la două după amiază.

Intâlnirea cu artista rămâne baltă.

În țară, în primele zile afectat de pierderea tatălui său, pe urmă ocupat de interesele mamei uită de grijile care-l rodeau mai nainte.

Vr'o două luni de zile aproape nu se mai gândeste la ele. De altfel eră și firesc, o sguduitură mai mare acopere pe cele mai mici. Moartea bătrânului îl sgudue destul.

Pe de altă parte cazul cu descinderea cu procuror dela Dresda de și i-a fost făcut neplăcere totuș îl liniștise, îl asigurase chiar despre fidelitatea soției.

Intr'o zi însă află că Teodorescu în vacanță a fost în străinătate.

— A-ha, își zice el, Teodorescu a fost în străinătate? Atunci tot Teodorescu a fost spaniolul, falșul spaniol Ramon de Galzada?..

— Ti-i-i-i, d-le! Ce dreptate aveà polițistul cel din tren!... Auzi d-ta la ce duce un cap de fe-

mee!.. Auzi ce farsă mi-a jucat!.. De sigur că a fost înțelegere chiar cu detectivul!.. A fost înțelegere toată ziua!.. Au fost înțeleși înadins de-au adus pe artista aea pe Ermina în locul Angelei.

Asta explică de ce artista era așa de nepăsătoare, așa cu sânge rece! Mă miram și eu, cum se poate ca o femeie surprinsă în asemenea împrejurare să rămână așa de nepăsătoare. Acuma însă înțeleg; eră prevenită, știà că joacă un rol,.. Ce rău că n'am putut-o vedeà atunce la întâlnire. Dacă vorbiam cu dânsa aflam totul. Posibil că și dânsa eră dispusă să-mi spună ce-a fost. Poate chiar de-aceea se și uità la mine cu așa interes. Asta de altfel explicà și pentru ce dânsul eră așa de nepăsător, așa de obraznic chiar. Se 'nțelege, ce-i păsà? Vedeà că-și bate joc de mine... îi făceà plăcere.

Nu-i vorbă se puteà să fie și altfel. Să nu mă îndoesc de sinceritatea detectivului. Se puteà ca pe lângă Angela, mizerabilul să fie în legături și cu artista. Ce, adică nu se puteà să aibă două? Avea una din țară și a mai luat și una din localitate pentru variație, noutate... Dacă mă puteam eu întâlni cu artista eră minunat. Printr'însa aflam eu cine eră mizerabilul și atâta îmi eră de ajuns. O puneam să-l observe dacă are barbă și perucă puse, ori să i-le smulgă cumva pe-amândouă, făcând o glumă sau cine știe cum...

Pe urmă Dinu află că în vacanță Teodorescu a fost prin Elveția.

— Moft, gândește el. Ce Elveției!.. a fost el

chiar la Dresda, însă nu vrea să spună, ca să nu bănuiesc eu.

În urmă apoi observă el că Mișu Glejanu un prieten al lui prea se 'nvârte pe lângă Angela, prea se 'ntâlnește cu el în toate părțile. La teatru în loja de alături ori vis-à-vis ca s'o binocleze; la concerte tot așa, la diferite ocazii și pe lângă toate poartă și pălăria pe ochi și samănă la față și mai ales la nas cu Teodorescu și cu caraghiosul cel de spaniol, așa ca dacă Teodorescu a fost în Elveția atunci în Dresda a fost ăsta—Mișu Glejanu. Vorba acuma e așa: a fost Teodorescu ori Glejanu; dar unul din ei a fost.

Cum să afli însă, cum să știi. Aice detectivi?.. Și cum să te confiezi detectivului, să-i vorbești despre nevasta ta?

Gândurile astea îl rod și-l frământă acuma.

Intr'o zi mama lui, care după moartea bătrânului stetea cu ei, începe să-l întrebe ce are? de ce pare așa de gânditor, de îngrijorat, de supărat?

El care până acuma nu vorbise cu nimene, de data asta ca să mai respire, să-și mai descarce sufletul, să se mai răcorească îi spune mamei bănuiala lui.

— Vai, Dinule mamă, păcătuești, dragă, păcătuești dacă-ți vin așa gânduri. Nu-ți cunoști nevasta, dragă, păcătuești. Nu mai zic că sunt femeie bătrână și am și eu oarecare obicinuință de a cunoaște lumea; nu mai zic că am atâtea cunoștințe, persoane serioase care cunosc societatea,

care țin la mine și care mi-ar fi spus îndată ce s'ar fi auzit cea mai mică vorbă prin lume; dar din contră toată lumea vorbește de noră-mea nu numai cu laude ci cu admirație; dar îți sunt mamă dragă și ori cât aș iubi-o pe ea, crede-mă că tot tu ești mai aproape de sufletul meu. Ei, bine te rog să crezi pe mama ta și să te liniștești.

În felul ăsta vorbesc amândoi și vorbesc până acolo că mama plânge și Dinu plânge și lui Dinu îi pare bine că și-a deschis inima înaintea mamei care l-a liniștit cu asigurările ei; și mamei îi pare bine că și-a consolat feciorul.

În adevăr Dinu din momentul ăsta pare altfel, mai vesel, mai fără grijă, mai vorbăreț. Masa a fost mult mai veselă, mai vie, mai sgomotoasă. Și veselia asta crește pe fiecare zi.

Peste vr'o două săptămâni însă, într'o dimineață când se duce la biurou găsește un bilet:

Dragă Dinule, aș vrea să te văd numai de cât să te rog ceva. Devotat Marinică.

Acest Marinică este Marin Pânzăreanu un vechiu coleg de școală, care i-a fost prieten lui Dinu în tot cursul liceului și prieten i-a rămas.

— A!.. se gândește Dinu, iată omul de care am nevoie. El poate să-mi facă pe detectiv și pe răsdetectiv. O cred pe mama, am toată încrederea în ea, dar... de ce n'aș căuta să mă încredințez și eu, pe altă cale?... Omul poate să se 'nșale, oricât ar fi el... mamă ori...

Așteaptă deci pe Marinică și vorbește cu el. Lucrul stă așa:

Marinică voește să fie mutat cu serviciul în București. Dacă e mutat atunci e cu totul la dispoziția lui Dinu.

Dinu îi făgăduiește și numai de cât intervine la ministrul respectiv. Intervenția merge precum am văzut, de și Marinică are toate drepturile pentru ca cererea să-i fie satisfăcută.

Dinu așteaptă acum iar pe Director, dar Directorul nu vine nici astăzi.

XVII.

— Ascultă, dragă Dinule, o să vezi cu ochii tăi și o să auzi vorba: așa închee Marinică.

A doua zi dimineța cinci automobile eșind pe barieră se'nșiră pe șosea luând drumul spre mănăstirea din Brădet.

Cel întâiu automobil duce pe Marinică Pânzăreanu cu nevastă-sa Nina și madama, guvernanta lui Virgil. În al doilea mama lui Dinu, Angela și Virgil. Al treilea Mișu Glejanu, al patrulea Dinu singur în automobil deschis ca să aibă aer. Al cincilea doi feciori dela Dinu cu cele trebuitoare pentru masă.

Plecarea se face de-acasă dela Dinu.

Toți sunt veseli. Angela glumește cu toți. Glejanu se'nvârte pe lângă Angela, Dinu pe lângă Nina lui Marinică.

După plecare însă, când ese în șosea lui Dinu i-se schimbă cu totul dispoziția. Incepe a se îngrijă ce-o să fie. Ii vin în minte vorbele lui Marinică din ajun: „O să vezi cu ochii tăi și o să auzi vorba“.

Incepe să simtă chiar un fel de tremur ca la Dresda când mergea cu detectivul... Are haz să se stârnească un scandal... Poate era mai bine s'o lase moartă... câți sunt care... tac și înghit?! Mai ales îi pare rău că nu s'a gândit să nu fi mers mama... Poate ar fi bine să-i spună lui Marinică... să-l oprească?... Ii pare rău că l-a mai băgat pe Marinică în afacere și în secrete.

*

Când cu mutarea lui Marinică el începuse a crede că n'o să mai reușască să-l mute și încetase de a se mai duce pe la minister. Prea îl știa lumea, prea se dăduse în vileag că umblă să mute în Capitală pe unul Marin Pânzăreanu. Tot interesul era să nu se știe că el e prieten ori măcar cunoscut cu Marinică: pisica cu clopoței nu prinde șoareci...

Intr'o zi însă un domn care vine la dânsul cu o afacere spune că e cumnat cu Directorul ministerului.

— A! Am rugat odată și eu de ceva pe d-l Director și rugat a rămas, zice Dinu. Am alergat degeaba...

— Cum se poate? întrerupe cumnatul Directorului. O să-i aduc eu aminte...

Și se vede că chiar s'a ținut de vorbă și i-a adus aminte ori și-a adus aminte chiar Directorul, ori secretarul general, ori ministrul că într'o bună dimineață se pomenește la biurou cu Marinică mutat.

— Am venit și sunt la dispoziție.

Dinu îi spune cum stă lucrul.

Marinică îi cere răgaz de vr'o săptămână, după care vine și-i spune:

Teodorescu a fost în adevăr în Elveția și numai în Elveția. Ii spune unde a fost, cu cine a fost, cât a stat. S'a întors în țară înaintea lui.

Despre Mișu Glejanu însă pot fi oarecare bănueli. A fost și el în străinătate în vacanță, dar zice că a fost în Franța.

A făcut cunoștință cu dânsul, i-a făcut niște îndatoriri, se văd adese și a început să lege prietenie cu el. I-a spus că cu Dinu a fost coleg de școală, dar că de multă vreme nu s'au mai văzut și n'au fost în legături.

Din vorba cu Glejanu a înțeles că acesta are oarecare înclinare către Angela. A văzut că nu e indiferent de dânsa dar nu poate conchide mai mult.

Marinică e de părere că trebuie să caute prilej să pună pe Mișu Glejanu față 'n față cu Angela. Din aceasta se va ști și legătura ce poate fi între ei și posibilitatea de a fi vr'o legătură: se va vedea caracterul Angelei.

Pentru asta el, Marinică, s'a interesat de un loc de întâlnire.

După cât știe dânsul demult, i-se pareă că un bun loc de întâlnit ar fi la mănăstirea din Brădet. Nu știe însă dacă nu cumva, de când n'a fost pe-acolo nu s'a schimbat cumva clădirea și împărțirea camerilor.

S'a dus deci la Brădet și a găsit totul neschimbat. Atunci a vorbit acolo că ar vrea să vină o-

Incepe să simtă chiar un fel de tremur ca la Dresda când mergea cu detectivul... Are haz să se stârneasă un scandal... Poate era mai bine s'o lase moartă... câți sunt care... tac și înghit?! Mai ales îi pare rău că nu s'a gândit să nu fi mers mama... Poate ar fi bine să-i spună lui Marinică... să-l oprească?... Ii pare rău că l-a mai băgat pe Marinică în afacere și în secrete.

*

Când cu mutarea lui Marinică el începuse a crede că n'o să mai reușească să-l mute și încetase de a se mai duce pe la minister. Prea îl știa lumea, prea se dăduse în vileag că umblă să mute în Capitală pe unul Marin Pânzăreanu. Tot interesul era să nu se știe că el e prieten ori măcar cunoscut cu Marinică: pisica cu clopoței nu prinde șoareci...

Intr'o zi însă un domn care vine la dânsul cu o afacere spune că e cumnat cu Directorul ministerului.

— A! Am rugat odată și eu de ceva pe d-l Director și rugat a rămas, zice Dinu. Am alergat degeaba...

— Cum se poate? întrerupe cumnatul Directorului. O să-i aduc eu aminte...

Și se vede că chiar s'a ținut de vorbă și i-a adus aminte ori și-a adus aminte chiar Directorul, ori secretarul general, ori ministrul că într'o bună dimineață se pomenește la biurou cu Marinică mutat.

— Am venit și sunt la dispoziție.

Dinu îi spune cum stă lucrul.

Marinică îi cere răgaz de vr'o săptămână, după care vine și-i spune:

Teodorescu a fost în adevăr în Elveția și numai în Elveția. Ii spune unde a fost, cu cine a fost, cât a stat. S'a întors în țară înaintea lui.

Despre Mișu Glejanu însă pot fi oarecare bănueli. A fost și el în străinătate în vacanță, dar zice că a fost în Franța.

A făcut cunoștință cu dânsul, i-a făcut niște îndatoriri, se văd adese și a început să lege prietenie cu el. I-a spus că cu Dinu a fost coleg de școală, dar că de multă vreme nu s'au mai văzut și n'au fost în legături.

Din vorba cu Glejanu a înțeles că acesta are oarecare înclinare către Angela. A văzut că nu e indiferent de dânsa dar nu poate conchide mai mult.

Marinică e de părere că trebuie să caute prilej să pună pe Mișu Glejanu față 'n față cu Angela. Din aceasta se va ști și legătura ce poate fi între ei și posibilitatea de a fi vr'o legătură: se va vedea caracterul Angelei.

Pentru asta el, Marinică, s'a interesat de un loc de întâlnire.

După cât știe dânsul demult, i-se pareă că un bun loc de întâlnit ar fi la mănăstirea din Brădet. Nu știe însă dacă nu cumva, de când n'a fost pe-acolo nu s'a schimbat cumva clădirea și împărțirea camerilor.

S'a dus deci la Brădet și a găsit totul neschimbat. Atunci a vorbit acolo că ar vrea să vină o-

dată mai multe persoane și în acest caz ar dori să-i oprească anumite camere. I s'a promis.

Intreabă acuma pe Dinu dacă primește să meargă acolo cu Angela și-i propune și data pe când ar fi bine de dus.

Data a fost hotărâtă pe astăzi.

Dinu a primit, a fost încântat de cele aranjate de Marinică și au plecat cu toții precum am văzut. Acuma însă nu mai e așa de încântat. Acuma parcă se teme, parcă ar vrea să dea înapoi. Parcă merge fără voea lui, parcă automobilul îl duce cu sila, parcă merge într'o prăpaștie. Fumează, fumează mereu, țigară după țigară.

Aproape nu mai poate gândi, nu mai poate schimba gândul: acelaș gând îi stăpânește mintea: Ce-o să zică? Ce-o să facă mama? O să se supere mama!.. Iși aduce aminte de vorbele ei: Vai, Dinule mamă, păcătuești dragă, păcătuești dacă-ți vin așa gânduri. Nu-ți cunoști nevasta, dragă: păcătuești!..

Acuma ce-ar zice mama? Nu-ți cunoști mama, nu pui temeiul pe vorbele ei; nu-ți crezi mama!..

Automobilul însă merge, gonește, sboară, se apropie din ce în ce mai mult de locul... de locul unde trebuia să se producă explozia, de locul unde trebuia să se 'ntâmpile nenorocirea. Fumează, fumează și se lasă dus...

*

— Vrea să zică ne-am înțeles, ne vedem la ciasurile trei, aice și de-aice mergem la prim-

blare la pădure. Astea sunt vorbele cu care închee Marinică adresându-se tuturor.

— Da, da, la trei răspund cu toții.

Dinu aprobă dând din cap. Aprobă și cu toate acestea nu-i place că aprobă. Parcă e prea repede, prea curând la trei. Dă din cap fără să vrea, aprobă pentru că aprobă toți ceilalți.

Când au sosit la mănăstire s'au oprit cu automobilele la poarta unui gang.

Lăsând vehiculele acolo și trecând prin gang au urcat niște scări de piatră la etaj, unde li s'a deschis un salonaș.

Salonașul nu mare dar ținut curat, îngrijit bine.

Două ferestre luminoase, între ferestre oglindă cu consolă, în fața ușei. În rând cu ferestrele și cu oglinda precum și în rând cu ușa mai multe scaune Louis XV. În mijloc masă rotundă cu un vazon cu flori. La ceilalți doi pereți câte o canapea deasupra căreia se vedeă atârnată câte o roată mare din pene de păun, peste care de-o parte erau puse portretele Regelui Carol și a Reginei Elisabeta; iar de partea cealaltă portretul Mitropolitului Primat. Penele de păun și portretele mascau însă câte o ușă.

În acest salonaș au venit cu toții când au ajuns în mănăstire.

Doamnele împreună cu Marinică și Mișu Glejanu s'au așezat împrejurul mesei.

Dinu cu țigara lângă o fereastră.

Aci li s'a servit apă rece cu dulceață. Eră cald.

De-acî au mers fiecare de și-au luat câte o cameră.

Dinu cu Angela și-au luat două camere a căror ușă eră în fața ușei salonașului. Alături de ei mama. Ceilalți camere mai depărtate. Marinică și mai departe.

După asta merg la masă în trapeza de musafiri.

Masa e veselă. Toți vorbesc și spun și râd afară de Dinu care își dă toată silința să nu facă notă discordantă, dar nu poate reuși în totul.

Când pleacă din salonaș spre masă, Marinică îi șoptește în treacăt:

— Am găsit întocmai cum am vrut. O să meargă strună...

Marinică e încântat dar Dinu de loc. Lui dela vorba asta parcă i s'a pus un nod în gât. Nu putea să mănânce. Nu putea 'nghiți.

*

La trei făr-un sfert Marinică bate la ușa lui Dinu.

— Mă ertați, v'am deranjat...

— Nu, mă rog...

— Iaca ce e. Știu că ești amator de curiozități, Dinule. Este aci un bătrân de vr'o sută de ani, zice că știe să cate la zodie, dacă vrei să-l vezi?.. Vr'o zece minute?... Pentru doamne nu face de văzut...

— Nici nu doresc, răspunde Angela.

— Merg, zice Dinu luându-și pălăria, și ese cu Marinică.

Marinică îi spusese la despărțire că o să vină să-l iea.

Marinică mai avusese grija să arunce și altora câte o vorbă, de pildă:

Lui Glejanu i-a zis:

— Ar trebui să fim punctuali la trei, să nu-i fie urât d-nei Angela Plevan care e foarte exactă. N'ar trebui s'o facem să aștepte...

Mamei:

— S'a hotărât să fim la trei, dar d-stră nu vă deranjați, veniți pe la trei jumătate, mai pe răcoare.

D-nei Angela Plevan:

— Noi vom fi la trei precis, să nu se supere Doamna Plevan, mama, care trebuie să fie foarte punctuală.

Marinică plecând cu Dinu merge până la sălița care duce la scară și se opresc la o ușă.

Deschide ușa, intră amândoi înăuntru, apoi întoarce cheea și trec în altă odaie.

Când ajung aci, Marinică se apropie de-o ușă din perețele din mijloc, cheamă pe Dinu și-i arată într'o margine a ușei o crăpătură:

— Uită-te pe coala.

Dinu se apropie și se uită.

— Ce se vede?

— Salonașul unde am fost noi?

— Da. Ei bine aci va fi întâlnirea. Cei întâi care vor veni cred că vor fi persoanele de care am vorbit.

— Ea și?...

— Da. Așa cred, după cât am pus la cale și după cum mi-am făcut socoteală.

— Dar dacă n'o veni?

— Atunce... să vedem.

— D-ta te uiți pe-acolo și eu, am și eu loc uite p'aci în partea astălaltă, mai jos.

Crăpăturile astea vin printre fulgii penelor de păun dela roata cea mare pe care e portretul Pri-matului.

Crăpăturile erau dinnainte dar le-am mai ros-tit eu cu briceagul. Din salonaș nu se văd de loc. De aice însă s'aude și vorba foarte bine.

— St! tăcere, s'aude ușa.

— El? zice Dinu.

— St!... face Marinică încet, apăsând degetul arătător pe buze.

În adevăr în salonaș intrase Mișu Glejanu.

Glejanu intrând s'apropie de masă, pe care pune bastonul și pălăria; apoi începând să scoată mânușele se apropie de o fereastră.

Dinu tremură.

Glejanu după ce și-a scos mânușa din dreapta și a luat-o în stânga, pune amândouă mânele în solduri și privește pe fereastră.

Se deschide ușa.

Intră Angela.

Glejanu se 'ntoarce spre ușă, se 'nclină și începe să s'apropie de masă.

— D-nul Glejanu, cel dintâi? zice Angela.

— La asemenea ocazie se poate să fie altul?..

Ii sărută mâna.

Așezându-se pe-un scaun Angela invită pe Gle-janu:

— Luați loc, mă rog.

Glejanu s'așază pe scaunul cel mai apropiat.

— Ideea de a face o primblare pân aci a fost foarte fericită. Trebuie să fi fost ideea d-stre?

— Nu. Nu știu a cui a fost.

— Și camera asta așa de luminoasă... Ați mai fost p'aice?

— Pân acum nu.

— D-l Plevan s'o fi odihnind însă?..

— Ba s'a dus undeva cu d-l Pânzăreanu, să vază pe-un bătrân...

— A! A eșit?.. zice Glejanu apropiindu-și scaunul de masă.

— Și doamna Plevan, mama, o fi ostenită de drum?..

— Probabil, zice Angela, care stând gânditoare cu mâna pe masă, urmărește încet cu un deget conturul unei figuri în relief de pe vazonul cu flori.

Glejanu gândindu-se parcă să mai găsească vr'un subiect de vorbă, privește la mâna delicată al căreia alb contrastează cu culoarea grenă a feții de masă.

Rămâne un moment de tăcere.

În camera de-alături Dinu simte că-i slăbesc picioarele, se razămă cu mâna de ușă.

— Și d-tră ce-ați rămas așa gânditoare, zice Glejan întinzând mâna peste mâna Angelei.

Angela surprinsă retrage mâna și c'un zâmbet de reproș zice:

— Mă rog, să nu te superi, am observat de mai multe ori din partea d-tale unele... unele atențiuni care pe mine mă ofensează. N'aș dori să se mai repete.

— Vă rog să credeți că... eu cu nici o intențiune...

— Mă rog, atâta.

— Să credeți că am tot respectul...

— Nu, nu e nevoie de scuze.

— Ba, ca să nu vă închipuiți d-stră...

— Nimic. Nu e vorba de trecut, ci de viitor.

Sfârșind aceste vorbe, Angela fără să-și dea seama întinde iarăși mâna la figura de pe vazon.

Mișu Glejan automatic umblă să-și închee nasturii dela haină care sunt încheiați.

Tăcere.

În odaia de-alături Dinu și Marinică stau nemșcați cu ochii în crăpăturile uși.

Angela urmărește conturul figurii de pe vazon. Glejanu a început să bată toba foarte ușor cu degetele în masă.

În sfârșit ușa se deschide și intră Virgil:

— Uite, mamă, ăsta e lupul locustelor; l-a prins Mihai din iarbă.

În timp ce copilul îi arată Angelei insecta pe care o ținea în mână, pe ușă intră guvernanta; iar în odăea de-alături Marinică îndreptându-se către Dinu lasă mânele deschise în jos și întreabă:

— Ei?...

— Dinu se apropie de el, îi strânge mâna și o lacrimă fierbinte îi brăzdează fața. E palid.

— Putem să mergem, zice Marinică.

— Da... afară la aer.

XVIII.

— Alegerea asta pe Dinu o să-l facă bine cu totul. Trebuie lucrat serios: astea sunt vorbele Angelei.

Eră vorba de alegerea lui Dinu ca președinte la „Vulturul”.

Cele petrecute la mănăstirea din Brădet au rămas știute numai de Marinică și Dinu.

Lui Dinu însă i-au folosit, l-au liniștit.

Alte dispoziții acuma, alte gusturi, alte plăceri, alt om.

Toți ai lui sunt mulțumiți.

Angela crede că această îmbunătățire a lui se datorește îngrijirilor medicale și regimului alimentar pe care-l observă dânsul acuma. Mama atribue liniștea lui Dinu sfaturilor și asigurărilor ei în privirea Angelei. Singur Marinică știe adevărul și e mândru că a putut reuși să-și vindece amicul la care ținea atât de mult. Marinică o știe și o știe și Dinu, de aceea între amândoi se leagă o prietenie și mai mare de cât fusese înaintea. Marinică și cu nevasta-sa Nina ajung

la Dinu considerați ca făcând parte din familie. Se nimerise că Angelei îi plăcea foarte mult Nina. Drept zicând Nina plăcea și lui Dinu, însă prietenia lui pentru Marinică îl făcea să păstreze cea mai deplină stimă pentru soția unui prieten așa de devotat. De altfel Nina și prin educație și prin caracterul ei avea tot dreptul la această stimă. Prietenia între ea și Dinu era tot atât de sinceră, de curată ca și între dânsa și Angela. Dela primblarea la Brădet rămăsese vorba că Dinu a adoptat-o de nepoată așa că el îi zicea „nepoată“ și nepoțică, iar dânsa îi zicea nchiule.

În vr'o două-trei luni de zile se schimbă cu totul și aerul și viața și aspectul casei lui Dinu, când iată o noutate: A murit președintele dela „Vulturul“.

A murit pe neașteptate din mușcătura unei muște infectate.

Această moarte a deșteptat regrete, mirare, durere, căci președintele era om tânăr, cu familie numeroasă și cu foarte multe simpatii; dar lui Dinu această moarte îi deslănțue în minte gânduri care-i alungă din suflet orice urmă de liniște. Întrebarea care și-o pune el este: Pute-va el fi ales președinte la Vulturul? După drept, după tradiție el trebuie să fie ales, căci el e vice-președinte; dar cine-l asigură? Alegerea e alegere, votul secret; oamenii oamenii!.. Poate unii să prefere pe altul, din simpatie, din interes, din cineștie ce pricină, și atunci rămâi tot vice-preșe-

dinte sub președinția unuia care pân acum a fost simplu membru. Aceste griji încep să adune nori negri și groși pe seninul care stăpâniă pân acum sufletul liniștit al lui Dinu.

Cei din casă împreună cu Marinică o înțeleg și hotărăsc să-l ajute.

Angela și mama și Marinică și Nina sunt neadormiți și neastâmpărați. Cutreeră și brăzdează orașul în lungiș și'n curmeziș, vorbesc în dreapta și'n stânga, ispitesc, iscodesc, se informează, se sfătuesc, completează și'n timp de vr'o șase săptămâni lucrează, așa că Dinu este ales Președinte.

*

Astăzi dela oarele opt seara acasă la Dinu ferestrele luminate a giorno, curtea plină de automobile, muzică.

Sunt invitați la masă cu soțiile membrii comitetului dela „Vulturul“.

Masă splendidă.

Fracuri.

Decolteuri.

Lachei.

Șampanie.

Discursuri.

Vice-președintele, nou ales în locul lui Dinu rădică cel întâiu toast, Dinu cel din urmă.

Animatie, veselie de nedescris.

La trecerea din sala de mâncare în salon noul

vice-președinte oferind Angelei brațul și conducând-o în salon, Dinu rămas mai la urmă conduce pe Nina.

Ajunsă în salon Nina aplecându-se respectuos către Dinu îi zice:

— Acuma unchiule să-mi dai voie și mie să-ți doresc toate fericirile posibile.

Marinică fiind și el de față adaugă:

— Fericiri și numai fericiri. Senin în gând, sănin în suflet, sănin în viață. Sănătate și fericire!

În salon veselie, animație, lumea se împarte în grupuri. Apoi una din doamne s'așază la piano. Toți ascultă.

Dinu e încântat, mai mult decât mulțumit. Sub impresia muzicii însă ajunge mai gânditor. Îi vin în minte vorbele din urmă ale lui Marinică: „Sănin în gând, sănin în suflet, sănin în viață!.. Sănin, sănin, sănin!.. De ce atâta senin? Nu cumva asta o fi arătând că Marinică a lucrat înadins ca să-mi asigure sănin în suflet și 'n gând și 'n viață? Nu cumva atunci ca să-mi asigure acest sănin s'o fi apucat să sacrifice adevărul?.. Prea bine i-au reușit toate acolo la mănăstire la Brădet! Prea s'au potrivit net la program!.. Prea s'au isprăvit toate deodată!.. Mă rog câte-au fost? Întâmplarea cu bastonul, scrisoarea către Teodorescu, demisia lui Teodorescu, Teodorescu la Predeal la fereastra vagonului, la Dresda, Teodorescu deghizat; probabil că și detectivul de-acolo a fost cumpărat... Și aice mama împăciui-

toare universală; Marinică alt împăciuitoare... S'au înțeles cu toții...

Am uitat să spun că astăzi e și aniversarea zilei de naștere a lui Dinu.

Toți se retrag cu felicitări.

Marinică vine și-l sărută, mama îl sărută și ea, apoi îl sărută Angela; iar Dinu își zice în gând:

Mă 'nșală.

— S F Â R Ș I T —

VERIFICAT
2007

CUPRINSUL:

	Pagina
Capitolul I	3
» II	27
» III	41
» IV	51
» V	65
» VI	88
» VII	95
» VIII	101
» IX	105
» X	107
» XI	111
» XII	115
» XIII	119
» XIV	127
» XV	131
» XVI	137
» XVII	145
» XVIII	155

BIBLIOTECA
CENTRALA
UNIVERSITARA "CAROL I"
BUCHURESTI

VERIFICAT
2017